

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Denisa FRAISOVÁ

**MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY V OLOMOUCKÉM
KRAJI**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.

Olomouc 2016

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Bc. Denisa Fraisořá (R141014)
Studijní obor: Regionální geografie
- Název práce:** Místní akční skupiny v Olomouckém kraji
Title of thesis: Local Action Groups in Olomouc region
- Vedoucí práce:** RNDr. Pavel Ptáček, PhD.
Rozsah práce: 118 s.
- Abstrakt:** Hlavním záměrem této práce je zhodnotit pozici Místních akčních skupin v Olomouckém kraji ve venkovském prostoru. Dále se práce zabývá charakteristikou českého venkova, charakteristikou Místních akčních skupin, popisem metody LEADER a komunitně vedeným místním rozvojem. Praktická část se zaměřuje na stručnou analýzu jednotlivých Místních akčních skupin v Olomouckém kraji, na část vyhodnocující výsledky rozhovorů a dotazníků a na závěr.
- Klíčová slova:** rozvoj, venkov, Místní akční skupina, Olomoucký kraj
- Abstract:** The main aim of this thesis is evaluation of Local Action Groups' position in Olomouc region in rural area. Thesis is also focused on characteristics of the Czech rural areas, characteristics of Local Action Groups, description of the method LEADER and community-led local development. The practical part deals with the brief analysis of the individual Local Action Groups in Olomouc region, the part which is evaluating the results of interviews and questionnaires, and the conclusion.
- Keywords:** development, rural area, Local Action Group, Olomouc region

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci magisterského studia oboru Regionální geografie vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Pavla Ptáčka, Ph.D.

Všechny použité materiály a zdroje jsou citovány s ohledem na vědeckou etiku, autorská práva a zákony na ochranu duševního vlastnictví.

V Olomouci dne 20. dubna 2016

podpis _____

Děkuji vedoucímu práce RNDr. Pavlu Ptáčkovi, Ph.D. za podněty a připomínky při vypracování práce. Dále děkuji expertům z Národní a Krajské sítě MAS.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Denisa FRAISOVÁ**
Osobní číslo: **R141014**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Místní akční skupiny v Olomouckém kraji**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je zhodnotit pozici MAS jako důležitého aktéra lokálního rozvoje ve venkovském prostoru. Nejprve bude provedena diskuse s literaturou ohledně historie, náplně a časoprostorového šíření principu komunitně vedeného lokálního rozvoje a pozice MAS v kontextu ČR. Bude proveden přehled vzniku a vývoje MAS v Olomouckém kraji a jejich určitá typologie (ve formě terénního šetření ve spolupráci NS a KS MAS, stanovení indikátorů). Dále se práce zaměří na jejich roli v současnosti a v nejbližší budoucnosti a to i ve srovnání s jinými aktéry lokálního rozvoje ve venkovském prostoru. Díky posílení komunitně vedeného lokálního rozvoje se role MAS zvyšuje. Budou provedeny případové studie jednotlivých typů MAS.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- BINEK, J., et al. (2009): Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova. 1. vyd. Brno: GaREP, 94 s. ISBN 9788090430808.
BINEK, J., et al. (2010): Synergie ve venkovském prostoru: přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí. 1. vyd. Brno: GaREP, 118 s. ISBN 9788090430846.
BINEK, J., et al. (2011): Synergie ve venkovském prostoru: paradoxy rozvoje venkova: kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova. 1. vyd. Brno: GaREP, 63 s. ISBN 9788090430860.
FIŠER, Pavel. Místní akční skupiny (MAS) v České republice. Urbanismus a územní rozvoj [online]. 2008, č. 3 [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2008/2008-03/07_mistni.pdf
MOSELEY, Malcolm J. Rural development: principles and practice. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 2003, xii, 227 p. ISBN 978-0-7619-4767-7.
WOODS, M. Rural Geography: Processes, Responses and Experiences in Rural Restructuring. Sage Publications, 2005. ISBN 978-0761947615
KRAJSKÉ SDRUŽENÍ NÁRODNÍ SÍTĚ MAS ČR V OLOMOUCKÉM KRAJI. Zajímavé projekty Programu rozvoje venkova v Olomouckém kraji [online]. 2013 [cit. 2014-12-10]. ISBN 978-80-260-5020-9. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/publikace-a-dokumenty/dalsi-publikace-a-dokumenty/reportaze-z-mist-kde-pomohly-mas.html>
OECD. The new rural paradigm: policies and governance [online]. 2006 [cit. 2014-12-11]. ISBN 92-64-02390-9. Dostupné z: <http://www3.unisi.it/cipas/ref/OECD.2006.Rural.Paradigm.pdf>

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 11. prosince 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2016

L.S.

prof. RNDr. Ivo Fušárek, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Zdeněk Svatocha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 11. prosince 2014

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	X
ÚVOD	X
1 CÍLE PRÁCE	11
1.1 Metody sběru a zpracování informací	11
1.2 Struktura práce	12
2 DISKUSE S LITERATUROU	14
2.1 Přehled publikovaných prací	14
2.2 Vymezení venkova obecně	16
2.3 Historický vývoj českého venkova	19
2.4 Charakteristika venkova	24
2.5 Rozvoj a oživení venkova	26
2.6 Aktéři a nástroje rozvoje venkova	29
2.7 Podpora rozvoje venkova	37
2.8 LEADER a komunitně vedený místní rozvoj	39
2.8.1 Historie LEADER	40
2.8.2 Komunitně vedený místní rozvoj	41
2.8.3 Financování CLLD v Evropě	44
2.8.4 Financování CLLD v ČR	45
2.8.5 Národní strategický plán LEADER 2014+	47
2.8.6 LEADER v podmínkách ČR 2014+	48
2.8.7 Dotační programy v ČR	49
3 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY	50
3.1 Definice	50
3.2 Principy fungování	51
3.3 Územní působnost	52
3.4 Právní forma	52
3.5 Základní orgány	52
3.6 Současný stav MAS v ČR	53
3.7 Standardizace a certifikace MAS	55
3.8 Porovnání MAS a jiných podobných struktur	55
3.9 Integrovaná strategie rozvoje území	56
3.9.1 Programové rámce	58
3.10 Financování MAS	58
4 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY V OLOMOUCKÉM KRAJI	60
4.1 Vyhodnocení rozhovorů a dotazníků	100
5 ZÁVĚR	110
POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	
SUMMARY	
PŘÍLOHY	

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CLLD – Community-led local developmet - Komunitně vedený místní rozvoj

CSPV – Celostátní síť pro venkov

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EAFRD – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

EAGF – Evropský zemědělský záruční fond

EFF – Evropský rybářský fond

EFRR – Evropský fond pro regionální rozvoj

ENDR – Evropská síť pro rozvoj venkova

ENRF – Evropský námořní a rybářský fond

ESF – Evropský sociální fond

ESI – Evropský strukturální a investiční fond

EU – Evropská unie

EZFRV- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

FS – Fond soudržnosti

ISRÚ – Integrovaná strategie rozvoje území

KIS – Krajský informační systém

KS MAS – Krajské sdružení místních akčních skupin

KRV – Koncepce rozvoje venkova

KVMR – Komunitně vedený místní rozvoj

LEADER – Propojení akcí pro rozvoj venkovského hospodářství

MAS – Místní akční skupina

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MZE – Ministerstvo zemědělství

NS MAS – Národní síť místních akčních skupin

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci

OK – Olomoucký kraj

OP – Operační program

POV – Program obnovy venkova

PRV – Program rozvoje venkova

RIS – Regionální informační systém

RRA – Regionální rozvojová agentura

SCLLD – Strategie komunitně vedeného místního rozvoje

SZP – Společná zemědělská politika

ÚVOD

Tématem mé diplomové práce jsou Místní akční skupiny v Olomouckém kraji. Místní akční skupiny se řadí mezi důležité aktéry lokálního rozvoje ve venkovském prostoru. A co to vlastně místní akční skupina znamená? Jedná se o nezávislé společenství občanů, soukromé podnikatelské sféry, neziskových organizací a samozřejmě veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci). Ty spolu spolupracují v tématech rozvoje venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER. Základní cíl MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z důležitých nástrojů je aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků. Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem se již ve své bakalářské práci zabývala tématem rozvoje venkova a místní akční skupinou Moštěnka, ráda bych díky této práci hlouběji pronikla do problematiky týkající se místních akčních skupin. Konkrétní Olomoucký kraj jsem si vybrala z toho důvodu, že je mi tato oblast blízká z osobních důvodů a ráda bych se o této oblasti dozvěděla více informací.

1 CÍLE PRÁCE

Jako hlavní cíl diplomové práce bylo zhodnotit pozici MAS jako důležitého aktéra lokálního rozvoje ve venkovském prostoru. Dále se v práci autorka zaměřila na charakteristiku českého venkova, na charakteristiku Místních akčních skupin, na metodu LEADER a na vysvětlení pojmu komunitně vedený místní rozvoj. Praktická část se zaměřuje na stručnou analýzu jednotlivých Místních akčních skupin v Olomouckém kraji a na část vyhodnocující výsledky rozhovorů a dotazníků.

1.1 Metody sběru a zpracování informací

Diplomová práce je empirická a stojí na kvalitativním výzkumu. Při zpracování diplomové práce byl kladen důraz na sekundární zdroje. Autorka využívala metodu analýzy dokumentů v knižní i v elektronické podobě. Převládaly hlavně volně dostupné internetové zdroje, a to díky snadné a rychlé dostupnosti. Elektronické dokumenty byly čerpány nejčastěji ze stránek eAGRI – Ministerstva zemědělství – Program rozvoje venkova, Národní sítě místních akčních skupin České republiky, Evropské komise, Regionálního centra Olomouc – Sborník z konference venkov, Státního zemědělského intervenčního fondu, GaRepu, Olomouckého kraje, stránek Regionální rozvoj, Ministerstva pro místní rozvoj, nebo z dokumentů vypracovaných projekčními kancelářemi. Čerpala jsem z webových stránek jednotlivých Místních akčních skupin (dále jen MAS), Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) a portálu Regionálního informačního systému (dále jen RIS).

Pro teoretickou část práce, která se zabývá vymezením, charakteristikou venkova a MAS autorka využívala jak povinnou literaturu, tak literaturu doporučenou. Jako teoretický základ byly využity publikace od J.Binka, P. Fišera, M.J.Moseleye, či M. Woodse.

Při zpracování analytické části autorka využívala internetové stránky jednotlivých Místních akčních skupin v Olomouckém kraji, internetové stránky Národní a krajské sítě Místních akčních skupin České republiky a Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období let 2014—2020 jednotlivých MAS.

Na této katedře bylo zpracováno několik prací spojených s tématem místních akčních skupin, například diplomová práce od Pavla Pustiny: Místní akční skupiny a jejich podíl na rozvoji rurálního prostoru Olomouckého kraje v plánovacím období 2007—2013.

U této absolventské práce je nezbytné získat část informací od představitelů jednotlivých místních akčních skupin, či od významných představitelů z národní, popř. krajské úrovně. Díky zachování anonymity nebudou jejich jména zmíněna. Jedná se o experty z národní a krajské sítě MAS. Jednotlivým představitelům MAS v OK byl zaslán dotazník, kdy se z 16 dotazníků vrátilo 13 s odpověďmi na předem stanovené otázky. Kromě metody analýzy dokumentů byla použita také metoda rozhovorů a metoda strukturovaného rozhovoru formou dotazníků.

1.2 Struktura práce

Práce je rozdělena do pěti kapitol.

Úvodní první část se zabývá cíli a metodami sběru. Dále pak zpracováním informací a strukturou práce.

Druhá kapitola nazývaná též jako diskuse s literaturou seznamuje s přehledem publikovaných prací, vymezením venkova obecně, historickým vývojem českého venkova a charakteristikou venkova. Vypracování teoretické části vede k seznámení s problematikou venkova, s metodou LEADER a s Místními akčními skupinami. Je velice důležité zmínit, že různí autoři zastávají rozdílné postoje k vymezení pojmu venkov. Venkov nelze objektivně vymežit. Další subkapitolu v teoretické části tvoří možnosti rozvoje a oživení venkova. Subkapitola s názvem aktéři a nástroje rozvoje venkova definuje aktéry podílející se na rozvoji venkova podle jednotlivých úrovní. Další subkapitola se věnuje podpoře rozvoje venkova. Nejdůležitější částí je subkapitola s názvem LEADER a komunitně vedený místní rozvoj.

Třetí kapitola se zabývá místními akčními skupinami, konkrétněji definicí, principy fungování, územní působností, právní formou, základními orgány, současným stavem, procesem standardizace a porovnáním MAS s jinými strukturami. Dále je zde stručně vysvětlena Integrovaná strategie rozvoje území, programové rámce a financování MAS. Další kapitola neboli praktická část nás seznámí obecně s Místními akčními skupinami v Olomouckém kraji. Na základě rozhovorů formou terénního šetření s představiteli jednotlivých MAS a s významnými představiteli z národní a krajské úrovně byly stanoveny indikátory, díky nimž byl sestaven stručný výčet MAS v OK. Následně byla vypracována tabulka hodnotící MAS podle toho, jak fungují. Údaje byly získány ze stránek Ministerstva zemědělství.

Na závěr této kapitoly se autorka zaměřila na vyhodnocení získaných poznatků z rozhovorů a z dotazníků.

Poslední kapitola se zabývá shrnutím veškerých poznatků a zhodnocením pozice MAS jako důležitého aktéra lokálního rozvoje ve venkovském prostoru. Popisuje zároveň autorčin názor na řešenou problematiku.

2 DISKUSE S LITERATUROU

2.1 Přehled publikovaných prací

Jelikož se autorka zabývá MAS v OK v současném programovém období 2014—2020, je pochopitelné, že velké množství informací bylo čerpáno z volně dostupných internetových souborů.

V teoretické části v první kapitole se zabývala vymezením venkova obecně, kdy vycházela z článku „Venkov, typologie venkovského prostoru“ od R. Perlína. Článek popisuje charakteristiku, historický vývoj a vymezení českého venkova. Vývoj venkovské společnosti je popsán v publikaci „Venkovský prostor a jeho oživení“ od J. Binka a kol., který je doplněn kapitolami o možnostech oživení venkovského prostoru. „Venkovy: anamnéza, diagnóza a terapie“ od B. Blažka líčí situaci na českém venkově. Jako příklad si autor vybral tři regiony, na kterých konkrétněji aplikoval své názory. Jednalo se o Blata, Chupos a Českokamenicko. Stejný autor – B. Blažek vydal článek s názvem „Sociálně ekologické vymezení českého venkova“. Zabývá se zde historií, vymezením a obnovou venkova spolu se vztahem venkova a města. Další článek od R. Perlína z roku 2005 popisuje, jak mezi sebou jednotlivé venkovské obce spolupracují a jaké existují možné bariéry spolupráce. Perlín u tohoto článku vycházel z rozhovorů, které vedl se starosty, a z analýzy strategických dokumentů. Ze „Sborníku z konference venkov po roce 2013“ bylo vybráno vymezení venkovského sídla, které bylo v této kapitole použito. Byla využita i zahraniční literatura, a to publikaci „Rural Geography: Processes, Responses and Experiences in Rural Restructuring“ od M. Woodse. Kromě první kapitoly, podstatné pro vymezení venkova, autorka čerpala informace ze třetí, 10 a 11 kapitoly, které se zabývají historií, obnovou a rozvojem venkova. Pro definici vymezení venkova podle OECD a EUROSTATU byly využity stránky Českého statistického úřadu.

Pro část práce zabývající se historickým vývojem českého venkova sloužila druhá kapitola od autora D.W. Nováka s názvem Charakteristika a vývoj rurálních oblastí. Informuje o historickém vývoji, charakteristice obnovy a rozvoje venkova. Tuto kapitolu zaštiťuje kniha „Komplexní regionální marketing periferního rurálního regionu Jesenicko“ od P. Rumpela a kol. Článek „Malé obce – sociologický pohled“ od P. Maříkové stručně líčí historii venkova, co to vlastně venkov vůbec je, jaká je kvalita života v obci a z toho vyplývající kladné a záporné stránky života na venkově.

U kapitoly charakteristika venkova byly jako zdroje použity knihy „Venkovský prostor a jeho oživení“ a „Synergie ve venkovském prostoru: paradoxy rozvoje venkova: kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova od J. Binka a kol. Z nich čerpala kapitoly definující hlavní problémy venkovského prostoru, příležitosti a hrozby českého venkova zase ze SWOT analýzy, vypracované pro potřeby Programu rozvoje venkova ČR.

Pro kapitolu rozvoj a obnova venkova byla využita již zmíněná kniha od M.Woodse a od P.Rumpela a kol. Byla zde popsána paternalistická, etatistická etapa a etapa governance. Každá je něčím specifická a vyznačuje se určitými znaky, které byly v této kapitole popsány. Definicí rozvoje venkova popisuje ve své knize „Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova J.Binek a kol. Tato kniha sloužila taktéž k základní definici pojmu aktér a nástroj rozvoje. Zajímavou knihou, která se zabývá rozvojem a obnovou venkova, je „Rozvoj venkova v programovacím období 2007—2013 v kontextu reformy SZP EU, kterou napsal M.Pělucha a kol. Další náplní knihy je politika rozvoje venkova a programování rozvoje venkova. Krátká definice toho, co je klíčem k úspěšnému rozvoji, a co ve své práci autorka použila, nabízí příspěvek „Inovativní přístupy v mikroregionu obcí povodí Stonávky“ od D.W.Nováka. K definici pojmu ENDR – Evropské sítě pro rozvoj venkova sloužila stejnojmenná příručka, která byla v několika jazycích a stručně shrnovala důležité poznatky z internetových stránek Evropské komise o ENDR. I. Škrabal a kol. vydali knihu s názvem „Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionu“, která má dvě části – praktickou a teoretickou. Seznamuje nás s problematikou mikroregionů, typologií managementu, metodami a řízením rozvoje mikroregionů. Autorce sloužila k definici mikroregionů a podpoře místních akčních skupin. Základní informace o MAS a mikroregionech byly citovány z článku „Mikroregiony a místní akční skupiny“ od Šafářové a Škrabala. Dozvíme se zde o vzniku, managementu, strategickém rozvoji, financování nebo o aktivitách výše zmíněných subjektů. J.Binek a kol. vydal „Synergie ve venkovském prostoru: přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí“, ta byla zdrojem pro popsání rozvojových priorit u jednotlivých aktérů venkovského prostoru. Existuje nepřeborné množství dělení nástrojů. Autorka převzala dělení nástrojů ze stránek Metodické podpory regionálního rozvoje.

V kapitole zabývající se metodou LEADER při základní a stručné charakteristice vysvětlení pojmu využila publikaci od I.Škrabala „Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionu“. Stručné informace o LEADER byly využity i ze zahraniční

knihy od organizace OECD „The new rural paradigm: policies and governance. Informace o historii Leaderu a postupné rozšiřování autorka zjistila ze základní příručky „Přístup LEADER“ vydané Evropskou komisí. Tento dokument vysvětluje, jak LEADER přispívá k rozvoji venkova.

Metoda komunitně vedeného místního rozvoje byla rozebrána na základě dokumentu, který byl zveřejněný a vypracovaný Národní sítí MAS ČR s názvem „Analýza CLLD ve vybraných státech EU po roce 2014. Z této publikace autorku zajímalo financování CLLD v jednotlivých evropských zemích a v ČR, aby došlo k určitému vytvoření náhledu na věc.

„Národní strategický plán LEADER 2014+“ od J. Krista, vydaný Národní sítí MAS ČR, byl využit k definici cílů a přínosů uplatnění metody LEADER v ČR.

Základní informace o místních akčních skupinách poskytla publikace od M. Moseleye „Rural development: principles and practise“. Zde autorka čerpala, jaké jsou hlavní úkoly MAS a jak by měly MAS správně fungovat. P. Fišer se také zabýval problematikou MAS v časopise „Místní akční skupiny (MAS) v České republice“.

Veškeré informace o komunitně vedeném místním rozvoji v ČR – historii, principu a fungování – byly získány z publikace Národní sítě MAS ČR „Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky.

Na závěr je podstatné zmínit, že autorka v průběhu psaní diplomové práce navazovala na svou bakalářskou práci s názvem „Rozvoj venkova na příkladu mikroregionu Moštěnka“ a čerpala z ní.

2.2 Vymezení venkova obecně

Co je to vlastně venkov? Zeptáme-li se více lidí, určitě od každého dostaneme jinou odpověď. Definice venkova je velmi obtížná, protože existuje obrovské množství definic a kritérií, z nichž žádná nedefinuje venkov obecně. Nezpochybnitelně a jednoznačně vymezit venkov je v mnoha ohledech velice problematické.

Woods ve své knize píše: Venkov je jedno z těch zvláštních slov, u kterého si všichni jsou jisti tím, co znamená, ale které je ve skutečnosti velice těžké definovat. Ať už si vykouzíme obraz venkova jakýkoliv, určitě bude odlišný například od osoby sedící s námi v jedné místnosti. Neznamená to ovšem, že všichni mají jednotné vnímání

venkova – vnímání pojmu venkov je odrazem celé šíře vnějších vlivů, tj. s jakými lidmi žijeme, s jakými lidmi trávíme volný čas atd.¹

„Obecně lze venkov definovat jako prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak venkovská sídla.“² „Venkovský prostor je základním prostorovým souborem, v rámci něhož nabývá krajina a sídla venkovských znaků, tj. podoby venkova.“³ Venkov je místem „ekologické stability – přirozeným stanovištěm ptactva, drobného zvířectva, hmyzu a s druhově bohatou vegetací vytvářejí jakousi paměť krajiny a zdroj její obnovy.“⁴

Pojmy obec a sídlo hrají velice důležitou roli při vymezení venkova. „Obce mají podle studie Terplanu historické a relativně pevné postavení v rámci politického života, života ekonomického, společenského a kulturního. Jejich role nadále roste v oblasti environmentální. Jsou považovány za nositele kulturního dědictví.“⁵ Obec lze charakterizovat jako „administrativní vymezení základní jednotky veřejné správy, na které je voleno zastupitelstvo a starosta a která spravuje v samostatné působnosti svoje správní území. Obec se často skládá z více územně oddělených sídel.“ Pojem sídlo je „prostorově oddělená jednotka, kterou tvoří skupina domů a která je oddělena od dalších sídel volným nezastavěným prostorem. Sídlo má nebo alespoň v minulosti mělo obytnou funkci, nebo má rekreační funkci.“⁶ Máme k dispozici obrovské množství nástrojů, které nám umožňují vymežit pojem venkovské sídlo. „Venkovské sídlo je takové sídlo, která má hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel na km² a zároveň počet obyvatel obce je menší než 2 000 obyvatel.“⁷ „Diverzita venkovských sídel je u nás neobyčejně bohatá.“ Na malé rozloze ve srovnání s ostatními evropskými státy nabízíme neuvěřitelnou morfolgickou rozrůzněnost. Máme zde širokou nabídku od rovinatých krajů až přes pahorkatiny a hory.⁸

Podle Woodse jsou socio – prostorové charakteristiky tím nejjednodušším způsobem, jak vymežíme venkovský prostor. Měříme je prostřednictvím nejrůznějších statistických indikátorů. Mezi nejzákladnější indikátor patří populace a její charakteristiky (počet obyvatel a hustota zalidnění). Z tohoto indikátoru velice snadno odvodíme rozdíl mezi venkovem a městskými oblastmi, a to buď podle počtu obyvatel, nebo podle hustoty

¹ Woods 2005, s. 3.

² Perlín 2000, s. 2.

³ Binek a kol. 2009, s. 12.

⁴ Blažek 2004, s. 30.

⁵ Perlín 2005, s. 571

⁶ Perlín 2000, s. 4.

⁷ Sborník z konference venkov po roce 2013. [online]. Olomouc: Regionální centrum, 2010 [cit.2015- 04-10]. Dostupné z: http://www.mvso.cz/data/upload/Sbornik_Venkov-po-roce-2013.pdf

⁸ Blažek 2001, s. 4.

zaldnění určitého prostoru. Zde Woods zmiňuje rozdíly mezi státy, jež si podle odlišných hodnot počtu obyvatel vymezují venkovský a městský prostor. Woods zastává názor, že nelze vymezit venkov pouze na základě počtu obyvatel. Jedná se o špatné a umělé vymezení, které nebere v potaz další faktory, které jsou pro venkovské oblasti specifické. Příkladem uvádí, jak zdánlivě jeden člověk změnil zařazení obce do hierarchického klasifikačního sloupce. Obec s 999 obyvateli je zařazena do typu obce rurálního typu, ačkoliv obec, která má 1 000 obyvatel patří do jiného typu. Podle Woodse je také špatné vymezení venkovského prostoru jako opaku prostoru městského. Existují totiž i regiony, které fungují na rurálně – urbánním principu. Nemůžeme tedy regiony rozdělit pouze podle statistických ukazatelů nebo podle obecných znaků na rurální či urbánní.⁹

Autoři Clock a Edwardsem vytvořili pro oblasti v Anglii a Walesu v letech 1971 a 1981 tzv. „index rurality“. Použili již i jiné ukazatele než ukazatele týkající se populace. Došlo k větší přesnosti při definování rurálních oblastí, základní problém ale zůstal. A to, proč byly použity zrovna tyto ukazatele a ne odlišné ukazatele, anebo jednotlivé váhy indikátorů při výpočtech.¹⁰

Woods zdůrazňuje socio – kulturní definici rurálních oblastí. Velkou roli zde hraje chování a hodnoty obyvatel rurálních oblastí. Autoři Tonniesen a Wirthem charakterizovali urbánní život jako nestabilní, neosobní, dynamický styl života, kdy jeho obyvatelé mají mnoho možností různých kontaktů v práci, ve společnosti atd. Rurální život byl naopak charakterizovaný jako jednotný, stabilní, kdy se obyvatelé setkávají stále se stejnými lidmi.¹¹

Další přístup k hodnocení rurality je rurální prostor jako lokalita. Autor teorie Halfacree vyzkoumal tři přístupy, které by mohly reprezentovat rurální oblast. Jedná se o primární produkci, nízká hustota zalidnění a specifická role ve spotřebě.¹²

Definice vymezení venkova podle OECD a EUROSTATU jsou využívány v praxi. Slouží pro potřeby regionální politiky a patří ke kvantitativním metodám. EUROSTAT využívá k vymezení venkovských oblastí stupně urbanizace. OECD naopak využívá hustoty osídlení.

⁹ Woods 2005, s. 5.

¹⁰ Woods 2005, s. 7.

¹¹ Woods 2005, s. 9.

¹² Woods 2005, s. 10.

Vymezují se dvě úrovně:

- Místní – NUTS 5, venkov je vymezen obcemi, které mají hustotu obyvatel nižší než 150 obyvatel na km²
- Regionální – NUTS 3, vyčleňují se 3 kategorie prostoru
 - „převážně venkovské oblasti“, kde je podíl venkovského obyvatelstva více jak 50 % populace dané oblasti,
 - „významné venkovské oblasti“, kde 15–50 % obyvatel žije ve venkovských obcích,
 - „převážně městské oblasti“, kde méně než 15 % populace představuje obyvatelstvo venkovských obcí.¹³

S alternativou ke kvantitativnímu vymezení venkova přišel přístup M. Woodse. Woods ruralitu popisuje jako sociální reprezentaci, která vychází ze symbolů, představ a obrazů, které se vybaví lidem při vyslovení slova venkov. Prostor se tedy stane venkovským díky tomu, že lidé tento prostor jako venkov vnímají a ne díky ekonomickým či populačním ukazatelům. Hodnotí ruralitu jako sociální konstrukt, nikoliv jako jednotlivé sociální charakteristiky či ekonomické struktury. Obecně lze ruralitu charakterizovat jako kulturně podmíněnou sociální reprezentaci, která nabývá mnoha podob podle toho, jak si danou oblast představují a vnímají lidé, kteří o ní přemýšlí.¹⁴

Soubor vlastností venkova lze označovat jako ruralitu. Díky tomu, že každý člověk si představuje něco jiného, je možné obraz venkova vnímat různě. Nelze vymezit jednotnou definici pojmu ruralita, která by byla celosvětově přijata.

2.3 Historický vývoj českého venkova

„Rurální oblasti v různých fázích historie procházely vývojem – nebyly, nejsou a nikdy nebudou statické.“

Venkovská hospodářství byla do konce 19. století lokálně soběstačná. Co si pod tím máme představit? V místě byla produkce vytvářena a zároveň i spotřebována. A pro jaké odvětví to bylo typické? Především odvětví zemědělství, lesnictví, lovu, rybolovu, těžby nerostných surovin, služeb, drobné výroby a obchodu. Půda a práce byla hlavními

¹³ Blažek 2001, s. 4.

¹⁴ Woods 2005, s. 5., s. 3., s. 15.

výrobními faktory. Pro tyto hospodářství bylo typické provázání místními sociálními strukturami. To znamená, že členové místního společenství ovládali řetězec produkce, zpracování a distribuce. V té době skoro veškeré území bylo venkovem. Existovaly samozřejmě výjimky – městské oblasti, ve kterých ovšem žila velmi malá část populace. S nástupem průmyslové revoluce v 19. století ztratil venkov svou dominantní zemědělskou funkci.

Obrovské změny s sebou přinesla industrializace. Zahrnovala například zvýšení produktivity v zemědělské výrobě, zlepšení hygienických a zdravotních návyků nebo zvýšení životní úrovně. „Industrializace měst a rozvoj dopravních technologií (ve střední Evropě především železnice) však uvedly do pohybu nejen pracovní síly, které se začaly ve velkém počtu stěhovat z venkova do měst, ale také rozšířily možnosti transportu surovin a zboží na velké vzdálenosti. Některé rurální regiony a jejich ekonomiky tlak otevírajícího se konkurenčního prostředí alespoň částečně ustály (specializací a zaváděním organizačních a technologických inovací), méně úspěšná (často značně rozsáhlá) území však již nedokázala poskytnout dostatek pracovních příležitostí svým obyvatelům.“ Nastalo velice dlouhé období vylidňování venkova.¹⁵ To se týkalo období od poslední čtvrtiny 19. století do II. světové války.

Další významný mezník ve vývoji českého venkova kromě industrializace byl odsun Čechů z oblasti Sudet v roce 1938. Ještě větším zásahem do vývoje českého venkova byl odsun Němců z pohraničí v letech 1946—1947. „Odsun znamenal totální ztrátu kulturní a sociální kontinuity vývoje spolupráce Čechů a Němců, naprostou změnu vlastnických vztahů, dokonalé vysídlení venkova v Sudetech, totální propad zemědělství, velký propad průmyslové výroby a dlouhodobý pokles počtu obyvatel ve srovnání let 1930—1950.“¹⁶

Mezi léty 1949—1952 se celý český venkov potýkal se sovětskou ideou kolektivizace a masivně vznikala zemědělská družstva. Díky kolektivizaci měla nastat vyšší produktivita práce. Nastala ale zcela opačná situace. Došlo k obrovským společenským a ekonomickým zásahům do venkovského způsobu života, především k likvidaci soukromých statkářů.

Období 1952—1970 lze považovat za stabilní vývoj českého venkova především z hlediska ekonomických a sociálních vztahů. Mezi jediné negativum lze řadit politiku

¹⁵ Novák 2011, s. 23., s. 24., s. 25., s. 26.

¹⁶ Perlín 2000, s. 5., s. 7.

přiblížení venkova městu. Tato politika s sebou přinesla řadu nevhodných způsobů chování, nevhodné stavební postupy či architektonické postupy.

70. léta 20. století byla ve znamení inovací. Začalo docházet k umístování komerčních investic a k rezidenční výstavbě na venkově, hlavně díky levné pracovní síle a dostatku volných ploch.

„V posledních 50 letech došlo na venkově k velkým změnám, mezi něž patřilo například rozšiřování venkovských sídel, budování nových silnic a elektrického vedení, vznik nových forem zemědělských a průmyslových staveb, zalesňování a odlesňování, či označení chráněných krajinných míst v přírodě.“¹⁷ Hovoříme o tzv. restrukturalizaci venkova. „Tento proces probíhal v souvislosti se socioekonomickými změnami a díky přechodu od fordismu k postfordismu.“¹⁸ „Restrukturalizace venkova se projevuje těmito charakteristikami: vysoké tempo a soustavnost probíhajících procesů, protože venkovské ekonomiky a společnosti se neustále a rychle mění a jsou ovlivňovány trendy a inovacemi, dále úplnost a provázanost změn. Mezi hnací síly restrukturalizace patří globalizace a modernita. Došlo ke změnám v zemědělství, ke zvýšení mobility venkovských osob, k rozvoji cestovního ruchu, k zavádění telekomunikačních technologií, nebo k sociálním změnám.“¹⁹ „Bezprostředním důsledkem restrukturalizace venkova je nárůst otevřenosti místních hospodářství a společenství, především oslabení významu lokálních sociálních a ekonomických vazeb ve prospěch vazeb nelokálních.“

Velice typické pro období let 1970—1990 je industrializace zemědělství, lesnictví a dalších odvětví typických pro venkov. S tím souvisí zavádění moderních technologií, které postupně nahrazovaly lidskou práci. Došlo také k prohloubení propasti mezi lokální produkcí a nelokální spotřebou.²⁰ Velice podstatná se stala koncentrace zemědělské výroby, obchodů a služeb. Došlo ke koncentraci živočišné výroby do velkoobjemových stájí. To s sebou přineslo některá negativa, například ovlivňování okolí z ekologického hlediska. Malé zemědělské podniky zažívaly období úpadku, především v menších obcích. Větší obce zažívaly expanzi – stavěly se ve velkém kulturní domy či nákupní střediska, tak typická pro daná léta. Obrovským problémem těchto budov bylo to, že nerespektovaly původní architektonický ráz původní zástavby venkova. Výstavba kanalizací, vodovodů, nových bytových domů či rekonstrukce škol

¹⁷ Woods 2005, s. 29.

¹⁸ Novák 2011, s. 23.

¹⁹ Woods 2005, s. 30—31.

²⁰ Novák 2011, s. 24., s. 25.

se týkala hlavně velkých obcí, v malých vesnicích byla veškerá výstavba utlumována. Velice charakteristické pro toto období je éra chataření a chalupaření. Došlo taktéž k vymezení Střediskové soustavy.²¹

„V minulých desetiletích bývalý vládnoucí režim prosazoval politiku jednotného českého venkova, která se odrážela hlavně ve slučování jednotlivých samostatných obcí do větších celků – střediskových obcí, kde mělo být soustředěno centrum venkovského života (koncentrace služeb, obchodů a dopravy). Po roce 1989 (se změnou politicko-hospodářské situace) velký počet obcí využil možnosti a staly se znovu samostatnými.“²² „Středisková soustava byla uplatňována jako regresivní nástroj k potlačení rozvoje nejmenších sídel a nikoliv jako stimulační nástroj pro možnou podporu větších nebo významnějších sídel. Právě z těchto důvodů byla středisková soustava po roce 1990 velmi prudce odmítnuta jak představiteli obcí, tak částečně odbornou sférou.“²³

Výrazné změny ve vývoji českého venkova nastaly po roce 1990. Docházelo ke znovuzavedení obecní samosprávy, neboli nastala masivní desintegrace obcí. Díky tomu vzniklo téměř 2 000 nových obcí. Probíhala transformace zemědělských družstev, která v sobě zahrnovala vypořádávání se se zákonnými nároky původních členů družstev. Tento proces zapříčinil, že zemědělské podniky fungují i v současnosti.

Velmi pozitivní bylo přijetí řady legislativních nástrojů. Ty vedly ke zlepšení stavu životního prostředí, k rozmachu malých obchodů, hospůdek a ostatních služeb i v těch nejmenších obcích.

„Závěr 20. století je v rurálních oblastech spojován se zásadní změnou způsobu hospodaření. Dosavadní produktivistický přístup, charakteristický důrazem na dosahování vysoké efektivity produkce specializací, koncentrací a intenzifikací produkce, je postupně opuštěn a nahrazován přístupem postproduktivistickým. Týkalo se to všech odvětví rurálního hospodářství, speciálně ale zemědělství.“²⁴

„Změny venkova se odehrávají na celém světě. Propojenost venkovských oblastí je prostřednictvím globálních sociálních a ekonomických oblastí, které se vyskytují napříč venkovským i městským prostorem ve formě globalizace.“ „Globalizaci na venkově lze popsat jako pokročilé propojení a vzájemnou závislost lokalit po celém světě. Máme tři druhy globalizace – ekonomickou globalizaci, globalizaci mobility a kulturní

²¹ Perlín 2000, s. 9—10.

²² Maříková 2004, s. 14.

²³ Perlín 2000, s. 10.

²⁴ Novák 2011, s. 27.

globalizaci. Do ekonomické globalizace můžeme zahrnout globalizaci obchodu, růst globálních korporací nebo rostoucí význam globálních redukčních rámců. Globalizace mobility zahrnuje nejen pohyb zboží a kapitálu, ale také mobilitu osob. Zahrnuje migraci – stěhování, imigraci – přistěhovalectví nebo cestovní ruch. Třetí vlastností globalizace je růst globálních medií a vznik globální masové kultury, která je založená na spotřebě společnosti.²⁵

²⁵ Woods 2005, s. 30—40.

2.4 Charakteristika venkova

Život na venkově má stejně jako život ve městě spoustu výhod a nevýhod. Ať už se jedná o život, práci, trávení volného času, dostupnost občanské vybavenosti či další činnosti každodenního života, každý člověk má odlišné priority. V této kapitole se autorka bude zabývat silnými a slabými stránkami života na venkově. Nelze opomenout taktéž příležitosti a hrozby venkova.

Na začátek se zabývala silnými stránkami venkova. Můžeme zde zařadit vysokou úroveň plánování a organizace hospodaření v zemědělství, vodním hospodářství či v lesích, vhodná velikostní struktura zemědělských podniků z hlediska konkurenceschopnosti a investic, tradice a dostatečná síť zemědělského a lesnického školství, rozmanitost krajiny s vysokou přírodní diverzitou, bohatá tradice zemědělské výroby, systém chráněných území a systém ochrany přírody na evropské úrovni, atraktivita pro domácí i zahraniční turistiku, bohatství tradic a kulturního dědictví, síť značených turistických tras a cyklotras, rozvinutý zájmový a spolkový život, dovednosti spojené s přípravou a realizací místních rozvojových strategií. Každý z těchto obecných příkladů je typický pro jiné území, nejedná se o ideální model.

U slabých stránek venkova je nutné zohlednit to, že ne všechny problémy jsou přisuzovány k jednomu území. Každý z problémů je charakteristický pro jiné území. Opět se nejedná o ideální model. Mezi hlavní problémy patří nedostatek pracovních příležitostí, špatná finanční situace, zastaralé technologické a technické vybavení, neprovedené komplexní pozemkové úpravy, převaha nájemních vztahů k zemědělské půdě, úbytek přírodních hodnot na druhově cenných stanovištích a místní pokles biodiverzity, plošné znečištění povrchových i podzemních vod, znečištění lokálních zdrojů pitné vody, nepříznivá věková struktura obyvatel, odliv obyvatel v produktivním věku, špatný povrch místních komunikací, nedostatečně rozvinuté partnerské vztahy zúčastněných subjektů, absence vlastních prostředků místních akčních skupin, nedostatečná dopravní obslužnost a nezájem obyvatel o dění v obci.²⁶ Zajímavý pohled na věc nabízí Binek, kdy komentuje jednotlivé problémy. Vylidňování podle jeho názoru nelze považovat za plošný problém. Existuje území, kde se nachází obce, jež populačně ztrácí, zároveň zde nalezneme obce s rostoucím počtem obyvatel. Stárnutí obyvatel podle něj souvisí s vývojem počtu obyvatel a jedná se především o problém měst. Na venkově se týká omezené skupiny obcí. Nezaměstnanost ve venkovských

²⁶ Binek 2007, s. 33—34.

obcích souvisí se zhoršující se polohou. Vliv velikost obce nehraje až tak důležitou roli. Venkovské obce v zázemí měst a na hlavních dopravních osách mají nižší nezaměstnanost. Napojení kanalizace na čistírny odpadních vod se odvíjí od velikosti obce, kdy byla přednostně napojena větší sídla. S rostoucí vzdáleností od center sídel se snižuje počet spojů veřejné dopravy. Novou strukturu sítí spojů vytváří integrované dopravní systémy. Ve většině venkovských obcí je nedostatečná nabídka služeb a projevuje se zde obslužná funkce měst.²⁷

Příležitosti rozvoje venkova zahrnují neustále se zvyšující poptávku po výrobcích racionální výživy, po specialitách, po bioproduktech či po tradičních výrobcích. Zvyšuje se podpora kvality produktů a inovací v potravinářském, zemědělském a lesnickém sektoru, neustále roste zájem společnosti o ochranu životního prostředí, krajiny a přírody, o všeobecnou mezinárodní podporu udržitelného rozvoje lesního hospodaření a zemědělství. Klade se důraz na využití mimoprodukční funkce zemědělství k rozvoji šetrných forem cestovního ruchu, či na využití potenciálu bohatých kulturních tradic. Roste zájem EU i ČR o rozvoj venkova, o zvyšování podílu využívání obnovitelných zdrojů energie v obcích či o metodu Leader ve venkovských obcích. Velkou příležitostí je možnost využití poradenství a budování schopností, podpora zakládání a rozvoje mikropodniků a v neposlední řadě zájem lidí o bydlení na venkově.

Hrozby, které brání v rozvoji venkova, zahrnují zcela určitě změny klimatu v důsledku globálního oteplování, změny v hydrologických cyklech – záplavy, vichřice, sucho, klimatické změny nebo zvyšování aplikací pesticidů a hnojiv v produkčních oblastech – díky snižování obsahu humusu a živin. Je nutné zde zařadit taktéž monopolizaci a tlak obchodních řetězců, nevhodně nastavené podmínky pro podnikání, nestabilní podnikatelské prostředí, které ztěžuje zahajování činností nových živností a mikropodniků, opoždění pořizování územně plánovací dokumentace, problematika zajištění finančních zdrojů na dofinancování projektů Leader či legislativní bariéry. Velkou hrozbou je populační útlum a vylidňování odlehlých oblastí venkova, růst regionálních rozdílů v životní úrovni stárnutí populace a pokles podnikatelské aktivity obyvatel venkova.²⁸

²⁷ Binek a kol. 2011., s. 38.

²⁸ SWOT analýza převzatá a zpracována dle SWOT analýzy Program rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013. In: [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/26864/PRV_zmny_listopad2008.pdf

2.5 Rozvoj a oživení venkova

Velice důležité pojmy, kterými se autorka věnovala v této kapitole je rozvoj a obnova venkova. Tyto dva pojmy bývají velice často zaměňovány. Jedná se o dva naprosto odlišné procesy týkající se venkova. „Rozvoj značí proces postupných změn nebo například modernizaci. Např. proces elektrifikace venkovských oblastí ve Spojených státech byl jasným příkladem programů rozvoje venkova. Obnova se skládá z více cyklických procesů – nejprve dochází například k prudkému nárůstu ekonomiky, následně se ekonomika propadne, a poté se aplikují nápravná opatření, aby se dosáhlo stejného stavu ekonomiky jako na začátku tohoto procesu. Strategie pro obnovu venkova vychází z iniciativ, které jsou zaměřené na zvrácení poklesu venkovských městeček nebo na nahrazení ztracených pracovních míst v zemědělství nebo ve zpracovatelském průmyslu.“ Woods tvrdí, že změna mezi rozvojem a obnovou venkova je dána změnou paradigmatu v politice. Podle něho byl důraz na přístup rozvoje venkova shora – dolů nahrazen přístup rozvoje venkova zdola – nahoru. Přístup rozvoje venkova shora – dolů je typický pro velké, státem řízené investiční projekty především v oblasti infrastruktury. Na druhé straně je přístup rozvoje venkova zdola – nahoru, charakteristický pro malé komunity, které vedou iniciativy a čerpají z místních zdrojů.

Díky strategii shora – dolů došlo k prosazování zásahů státu. Díky této strategii došlo k vytvoření milionu nových pracovních míst jako náhrada za ty, které byly ztraceny v rámci zemědělské modernizace, zpomalil se a někde dokonce došlo k úplnému zastavení odchodu obyvatel z venkovských oblastí. Zlepšily se spoje, komunikace a veřejná infrastruktura. Díky této relativní prosperitě se do vybraných měst dostaly póly růstu. Pro póly růstu bylo typické, že se rozvoj soustřeďoval ve větších komunitách a venkovské oblasti se soustřeďovaly okolo těchto pólů rozvoje anebo okolo těchto center. Přístup shora – dolů při podporování evropského osidlování venkovských oblastí využívaly země jako Severní Amerika, Austrálie či Nový Zéland. Kritika se týkala především toho, že tato strategie má sklon být závislá na externích investicích, a že se málokdy snaží pečovat o růst v rámci původního hospodářství venkova. Velice často bývají fondy rozvoje venkova zaměřeny na zbytečné projekty a názory místních obyvatel jsou vnímány velice omezeně.²⁹

²⁹ Woods 2005, s. 146, s. 147, s. 148.

Typické u přístupu ke strategii zdola – nahoru jsou změny ve způsobu, jakým je rozvoj venkova řízen a změny druhů činností, jež jsou podporovány prostřednictvím rozvojových aktivit. Přístup zdola – nahoru je řízen místními aktéry, zatímco přístup shora – dolů je řízený státem. Místní aktéři posuzují problémy, hledají vhodné řešení, vytvářejí a realizují projekty, na které čerpají veřejné prostředky. Je kladen důraz na endogenní rozvoj – posílení využívání místních endogenních zdrojů, posílení postavení místních společenství a posílení rozvoje strategií na obnovu venkova. Tyto strategie respektují místní potřeby a prostřednictvím nich se usiluje o to, aby se rozvoj venkova posunul od státu blíž ke svým občanům.³⁰

Od druhé poloviny 90. let v západní Evropě dochází v Evropě ke změně institucionálního rámce a vytváří se nový systém rozhodování řízení v (nejen) rurálních regionech, který zahrnuje původní etablované instituce veřejné správy, ale také nově celou řadu privátních a dobrovolnických organizací.“ Mezi další organizace, které vznikají, patří sdružení podnikatelů, různé druhy partnerství, podnikatelská fóra, mezivládní organizace, Leader akce, byznys fóra, iniciativa společenství a spolufinancována opatření. Leader akce vznikaly pod záštitou EU jako Místní akční skupiny Leader. Ty podporují „lokální rozvojové iniciativy a projekty“ prostřednictvím prostředků EU. Monopol v oblasti řízení již nadále nemá stát, veřejná správa a veřejný sektor.“³¹ Kompetence jsou rozdělovány mezi soukromý a neziskový sektor a veřejný sektor. „Stát a veřejný sektor již není chápán jako výlučný poskytovatel veřejných služeb, ale také jako zprostředkovatel (facilitátor), který umožňuje optimalizovat rozhodování a lépe integrovat a využívat omezené endogenní zdroje.“

Governance – nový systém řízení, se odvíjí od „přímé demokracie a aktivní participaci občanů a zainteresovaných aktérů (stakeholders) v procesech řízení a rozhodování ohledně rozvojových aktivit.“ Základní složky zahrnují „partnerskou spolupráci aktérů, aktivní občanský přístup, zapojení občanů do rozhodování a realizace aktivit.“ Patří zde „infrastrukturní opatření (zajištění dopravní obslužnosti a dostupnosti), plynofikace, odpadové hospodářství, alternativní zdroje energie, sportovní a kulturní akce, zajištění procesů plánování (strategie, program rozvoje), nebo utváření nových řídicích struktur (destinační management, regionální management).“ Existují „úspěšné systémy governance v rurálních regionech díky schopnosti sdružovat a úspěšně využívat zdroje pro realizaci prioritních projektů na partnerské bázi.“ Díky slabému formálnímu

³⁰ Woods 2005, s. 148—149.

³¹ Rumpel 2011, s. 39—40.

či předstíranému partnerství, které není schopno stanovit priority a využívat zdroje pro jejich realizaci existuje také velké množství neúspěšných rurálních regionů.³² Velice důležitý faktor pro venkov jsou obyvatelé. Ti spolu s místními podnikateli utvářejí lokální prostředí. Nezbytnou roli hraje místní samospráva a sociální vazby mezi občany.³³

Jak lze nahlížet na slovo rozvoj a jak ho pochopit? Podle Binka rozvoj můžeme v „obecné rovině označit jako proces pozitivních změn; obvykle jde o zlepšení kvantitativních (extenzivní rozvoj), ale hlavně kvalitativních (intenzivní rozvoj) charakteristik dané oblasti (nejčastěji přírodní a sociálně-ekonomické situace).“ Nezbytné je vytvořit sociální a ekonomické prostředí pro občany. Realizace rozvojových projektů nemá být samoučelná, má směřovat ke zlepšení řady oblastí, tj. mít synergický efekt. „Za rozvojové lze považovat i aktivity, které směřují u udržení stávajícího uspokojivého stavu, tj. pod záminkou rozvoje není třeba měnit fungující věci.“³⁴

Úvod obnovy a rozvoje venkova souvisí se strategií Leader. „Lze v současnosti označit za převažující princip založený na centrálně řízeném přerozdělování prostředků vázaných na realizaci konkrétních rozvojových projektů. O alokaci těchto prostředků nerozhodují místní aktéři, stejně jako nerozhodují o tom, zda na realizaci jejich záměrů získají prostředky, či nikoliv.“ Samosprávy jsou závislé na rozhodování vnějších aktérů. Tím jsou velice omezené možnosti plánování a realizace dlouhodobých strategií. Venkov potřebuje jak obnovu, tak rozvoj.³⁵

Diverzifikace zemědělských činností a rozvoj malých a středních podniků vede nejen ke vzniku nových pracovních míst, zejména ale ke stabilizaci venkova. „V rámci politiky venkovského rozvoje je velice důležité uplatňování principu subsidiarity, decentralizace a spolupráce.“ Pělucha tvrdí, že cílem politiky venkovského rozvoje je podporování udržitelného rozvoje zemědělství.³⁶

Oživení venkovského prostoru má tyto priority:

- „vytvoření harmonického systému kulturní krajiny,
- rozvoj celkové pestrosti a specifík venkovských obcí,

³² Rumpel 2011, s. 40—41.

³³ Woods 2005, s. 165.

³⁴ Binek a kol. 2009, s. 23.

³⁵ Novák 2011, s. 27.

³⁶ Pělucha 2006, s. 20.

- vytvoření stabilního ekonomického systému zajišťující pracovní příležitosti, zajištění kvalitních podmínek pro život obyvatelstva,
- rozvinutí občanské společnosti,
- zajištění dostatečné dopravní obslužnosti.³⁷

Klíčem k úspěšnému rozvoji je především skloubit protikladné potřeby tradic a inovací, které se střetávají ve venkovském prostoru.³⁸

2.6 Aktéři a nástroje rozvoje venkova

Rozvoj venkova zahrnují dvě základní složky, a to aktéry a nástroje rozvoje. Co vlastně znamená slovo nástroj rozvoje venkova? Jedná se o nástroj, který nám určuje, jakým směrem má rozvoj venkova směřovat. Binek definuje dvě základní skupiny – endogenní a exogenní faktory rozvoje. Endogenní faktory rozvoje souvisejí s aktivitami uživatelů venkova (např. migrace). Působí tedy uvnitř daného regionu a mohou i nemusí ovlivňovat slabé či silné stránky. Jsou přímo spjaté s aktéry rozvoje. Na rozdíl od těchto faktorů exogenní faktory zahrnují faktory a nástroje, které přímo ovlivňují rozvoj venkova, jeho příležitosti či hrozby. Působí mimo region. Aktéři rozvoje je nemohou ovlivňovat. Jedná se například o polohu obce, přírodní prostředí, finanční systémy, legislativu či dotačně podporované aktivity. Vždy musí dojít ke vzájemnému propojení exogenních i endogenních faktorů, aby došlo k funkčnímu rozvoji.³⁹

„Aktéry rozvoje můžeme chápat v nejširším slova smyslu jako veškeré formalizované instituce či jednotlivce, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově či kteří jsou součástí venkova.“⁴⁰

Autorka využila následující kategorizaci aktérů podle Binka. Jsou zde vymezeny tři základní sektory – veřejný, podnikatelský a neziskový. Je důležité zmínit, že kategorizací aktérů rozvoje venkova existuje nepřeberné množství.

³⁷ Binek 2007, s. 88—89.

³⁸ Novák 2006, s. 57.

³⁹ Binek a kol. 2009, s. 24—25.

⁴⁰ Binek a kol 2009, s. 38.

Tabulka 1: Matice aktérů- prostorová úroveň versus typ sektoru

SEKTORY		VEŘEJNÝ	PODNIKATELSKÝ	NEZISKOVÝ
ÚROVEŇ	NÁRODNÍ	ministerstva	celostátní zájmová uskupení	spolky, svazy, sítě
	KRAJSKÁ	kraj, vysoké školy, krajská informační střediska	podnikatelská sdružení	nezisková sdružení
	LOKÁLNÍ	obce – DSO, obcí zřizované organizace	podnikatelé, zemědělci	zájmová sdružení, spolky
	MAS – propojuje všechny tři sektory			

Zdroj: Binek 2009; vlastní zpracování

Základním cílem k úspěšnému rozvoji venkova je spolupráce aktérů z různých úrovní a různých sektorů. Je ovšem nezbytné brát v potaz možnosti jednotlivých aktérů, kterými disponují. Ti nejvýznamnější aktéři mají k dispozici velké množství finančních či lidských kapacit, zaměřených především pro podporu vlastního rozvoje. Právě odlišně na tom jsou malé obce, neziskové organizace nebo drobní podnikatelé. Ti disponují malým množstvím finančních či lidských zdrojů, proto je pro ně velice důležitá a prioritní především spolupráce s ostatními aktéry prostřednictvím místních akčních skupin.

Veřejný sektor je zde chápán jako celá veřejná správa (státní správa a samospráva), pro něž je typické především přímé i nepřímé vytváření podmínek pro rozvoj venkova. Je financován z veřejných financí, spravován a řízen veřejnou správou, rozhodování je prostřednictvím veřejné volby a probíhá zde veřejná kontrola.

Důležité je zmínit podnikatelský sektor, který na venkově zahrnuje zemědělské podniky, lesní a vodohospodářské podniky, průmyslové podniky, malé podnikatele z různých oborů hospodářství, tak zájmová uskupení (agrární a hospodářské komory). Z podnikatelského sektoru je nejvýznamnější Agrární komora ČR, jež je nevládní agrární organizace, která má pomáhat podporovat podnikatelské aktivity v potravinářství, lesnictví, zemědělství a rozvoj venkova. Dále zde můžeme zmínit Zemědělský svaz ČR, Svaz marginálních oblastí nebo Asociace soukromého zemědělství ČR.⁴¹ Agrární komora České republiky zastupuje podnikatelský sektor. Její definice zní: „Agrární komora je nevládní agrární organizací, která má napomáhat

⁴¹ Binek a kol. 2009, s. 39., 42., 61.

k podpoře podnikatelských aktivit v zemědělství, potravinářství a lesnictví, k prosazování a ochraně zájmů a k zajišťování potřeb svých členů.“⁴²

Z neziskového sektoru je nejvýznamnější **Spolek pro obnovu venkova**, mezi jehož hlavní cíle patří obnova a rehabilitace venkova, posílení hospodářské stability venkova, motivace občanů k dobrovolné činnosti a podpora vzniku místních a regionálních sdružení a podporovat realizaci Programu obnovy venkova.⁴³ Neziskový sektor se liší od veřejného sektoru užším vyprofilováním a od soukromé sféry usiluje především o přímé dosažení užitku. Zahrnuje různé rozvojové, zájmové (myslivci, hasiči), sportovní organizace (sportovní kluby, Sokol) i nadace. Přidávají se k nim i různé výzkumné ústavy či vysoké školy.⁴⁴

Evropská síť pro rozvoj venkova (ENDR) je základním, celoevropským pilířem venkovského rozvoje. Hlavním cílem je především realizace programu rozvoje venkova. ENDR vznikl v roce 2008, z iniciativy Evropské komise – Generálního ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova. V současnosti slouží hlavně k posouzení, jak v praxi funguje realizace politiky rozvoje venkova, co by se dalo zlepšit nebo zefektivnit. Na posouzení se podílejí např. orgány členských států, Celostátní síť pro venkov nebo LEADER místní akční skupiny.⁴⁵

Mezi významné aktéry na národní úrovni patří **Ministerstvo zemědělství ČR**, **Ministerstvo pro místní rozvoj** – Program obnovy venkova a soutěž Vesnice roku. Podpora z Programu obnovy venkova je poskytována jako investiční nebo neinvestiční dotace pro obce nebo svazky obcí na realizaci určitých aktivit, které spadají pod vymezené dotační tituly. Předpokládá se zde především participace obyvatel a občanských spolků při obnově venkova. Důležité je zmínit i **Ministerstvo životního prostředí**, které zřídilo skupinu pro udržitelnost venkova. **Ministerstvo kultury** podporuje kulturní život na venkově a stará se o venkovské kulturní dědictví. **Ministerstvo průmyslu a obchodu** podporuje rozvoj malého podnikání na venkově. **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** podporuje základní občanskou vybavenost.⁴⁶

Ministerstvo zemědělství České republiky hraje důležitou roli při poskytování dotací z fondů Evropské unie, z národních dotačních titulů, které přispívají k rozvoji venkova,

⁴² Binek a kol. 2009, s. 45–46.

⁴³ Binek a kol. 2009, s. 43–46.

⁴⁴ Binek a kol. 2009, s. 39., 42., 61.

⁴⁵ *Evropská síť pro rozvoj venkova (ENDR): Ultra Light Version*. 1. Brusel, 2016.

⁴⁶ Binek a kol. 2009, s. 43–46.

zemědělství, lesního a vodního hospodářství. Vydává také strategické a implementační dokumenty – např. Program rozvoje venkova.⁴⁷

Celostátní síť pro venkov (CSPV) vznikla v roce 2008 z iniciativy Ministerstva zemědělství ČR. Hlavním cílem je sdílení poznatků a jejich předávání aktérům, podílejících se na rozvoji venkova v ČR. Každý kraj v České republice má zastoupení v CSPV. V Olomouckém kraji je to 51 členů. Jako příklad lze uvést – Olomoucký kraj, Středomoravská agentura rozvoje venkova, Univerzita Palackého v Olomouci, Regionální agentura pro rozvoj střední Moravy, Krajská hospodářská komora Olomouckého kraje nebo Agrární komora Olomouckého kraje.⁴⁸

Národní síť Místních akčních skupin České republiky je občanské sdružení, které sdružuje MAS v České republice, zastupuje a reprezentuje MAS na národní úrovni (vůči ministerstvům, vládním institucím, organizacemi spadajícími pod ministerstva). Na mezinárodní úrovni zastupuje MAS České republiky vůči subjektům a institucím spadajících pod iniciativu LEADER a dalším institucím nebo úřadům. NS MAS ČR spolupracuje taktéž s krajskými úřady jednotlivých krajů, organizacemi zabývajícími se rozvojem venkova, s finančními institucemi, s institucemi zabývajícími se problematikou LEADER a rozvojem venkova na mezinárodní úrovni. Důležitá je také propagace a medializace MAS a vlastní aktivita. Nejdůležitějším úkolem NS MAS je podpora jednotlivých Místních akčních skupin při rozvoji a obnově venkova. Zahrnuje to například tyto činnosti:

- Zlepšit kvalitu života na venkově
- Zajistit přenos zkušeností a poznatků mezi členy sítě
- Zajistit přenos zkušeností a poznatků na úrovni spolupráce mezi jednotlivými členskými zeměmi EU a jejich MAS
- Podporovat spolupráci s dalšími zeměmi, které chtějí využívat metodu LEADER

⁴⁷ O ministerstvu. *EAGRI: Ministerstvo zemědělství* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>

⁴⁸ O nás. *SZIF: Státní zemědělský a intervenční fond* [online]. Praha: SZIF, 2013 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/o-nas>

K 11. 5. 2015 se na území ČR nachází 180 Místních akčních skupin, které jsou sdruženy v Národní síti MAS ČR.⁴⁹

GaRep je společnost působící v oblasti regionálního rozvoje. Zaměřuje se především na strategické plánování – tvorba rozvojových dokumentů pro kraje, obce, svazky obcí. Dále se firma zabývá řešením výzkumných úkolů pro ministerstva. Pořádá vzdělávací kurzy, vytváří expertní studie a zprostředkovává žádosti o dotace. Mezi aktuální náplň práce patří:

- Mechanismy spolupráce měst a obcí ve vztahu k novým integrovaným přístupům EU (2014—2015)
- Zmenšující se města a regiony v České republice (2014—2015)
- Strategie rozvoje města Ivančice (2015)
- Strategie rozvoje města Letovice (2015—2016)
- Strategický plán města Choceň (2015—2016)
- Evaluační zpráva OP VK ve Středočeském kraji a Příklady dobré praxe 2. globálních grantů OP VK (2015)
- Program rozvoje města Rosice (2015—2016)
- Strategie komunitně vedeného rozvoje (SCLLD) (2013—2015).⁵⁰

Státní zemědělský a intervenční fond se zabývá Evropskými dotačními programy a národními finančními zdroji. Přesněji definované jako právnická osoba, akreditovaná agentura, zprostředkovávající dotace. Tyto dotace jsou především z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF), Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD), z Evropského rybářského fondu (EFF) a z Programu rozvoje venkova (PRV).⁵¹

Mezi velmi významné aktéry rozvoje venkova na krajské úrovni patří jednotlivé **kraje České republiky**. Kraje poskytují finanční pomoc a metodické řízení v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. Vydávají strategické a koncepční dokumenty.

⁴⁹ NS MAS: České republiky. *NS MAS: Místní akční skupiny* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>

⁵⁰ GaREP: O firmě. *GaREP spol. s.r.o.: O firmě* [online]. Brno: GaREP, 2016 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.garep.cz/o-firme/>

⁵¹ SZIF: Státní zemědělský intervenční fond. *SZIF: Státní zemědělský intervenční fond* [online]. Praha: Státní zemědělský intervenční fond, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs>

V Olomouckém kraji byly vydány tyto dokumenty – Koncepce rozvoje venkova a zemědělství. Od roku 2012 se připravují nové Koncepce rozvoje venkova Olomouckého kraje (KRV). V roce 2014 byla schválena Komise rozvoje venkova a zemědělství OK analytická část KRV, ke které se mohou vyjadřovat aktéři rozvoje. Cílem krajské samosprávy je podpora regionálních značek – Haná regionální produkt, Jeseníky – originální produkt a Moravská brána – regionální produkt. V roce 2014 byl vydán Katalog regionální produkce Olomouckého kraje. Kraje významně podporují fungování mikroregionů a místních akčních skupin. Tyto dva subjekty se snaží každodenně o rozvoj území a vytváří mnoho projektů, které mají vést ke zvýšení kvality života obyvatel. Olomoucký kraj spolupracuje například s aktéry, sdružující se v Celonárodní síti pro venkov OK., dále se Spolkem pro obnovu venkova OK a s Národní sítí MAS Olomouckého kraje. **Komise pro rozvoj venkova a zemědělství ROK** je poradním orgánem Rady Olomouckého kraje pro oblast venkova.⁵² V rámci krajů funguje **Krajská informační střediska** pro rozvoj zemědělství a venkova (KIS) je hlavní zprostředkovatel informací pro laickou i odbornou veřejnost. Mezi hlavní cíle patří informovanost o novinkách a možnostech rozvoje venkova prostřednictvím elektronické formy komunikace.⁵³

Na lokální úrovni hrají nejdůležitější roli **mikroregiony**, které velice často spolupracují s MAS. Prosazují zájmy vedoucí k rozvoji, jedná se v podstatě o jejich cíl. Zahrnuje jako aktéry obyvatelé obcí, místní podnikatele či spolky. Mikroregion můžeme definovat jako „sdružení obcí s různou právní formou subjektivity.“ Cílem je „společný rozvoj území vymezený společným katastrálním územím jednotlivých členských obcí.“⁵⁴ V rámci mikroregionu jsou formálně zvoleny orgány, které se podílejí na strategickém plánování a na realizaci jednotlivých aktivit a projektů.

Místní akční skupina vznikla na „principu partnerství veřejné správy, podnikatelské sféry a neziskového sektoru daného regionu.“ MAS můžeme označit jako neziskové organizace, které spolu s ostatními MAS pracují na rozvoji venkova. „MAS rozvíjí princip partnerství, spočívající ve funkční spolupráci různých subjektů v území (vyvážený a reprezentativní výběr partnerů z veřejného i soukromého sektoru působících v daném území – obce, svazky obcí, podnikatelé, nestátní neziskové

⁵² Olomoucký kraj: Regionální rozvoj, Rozvoj venkova. *Olomoucký kraj: Regionální rozvoj, Rozvoj venkova* [online]. Olomouc: Olomoucký kraj, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/rozvoj-venkova-cl-179.html>

⁵³ Binek a kol. 2009., s. 48.

⁵⁴ Škrabal 2006, s. 19—21.

organizace či neorganizovaní občané); na úrovni rozhodování musí tvořit zástupci soukromého sektoru nejméně 50 % z místního partnerství.⁵⁵ V Programu rozvoje venkova ČR na období 2014—2020 je definováno cca 180 místních akčních skupin. „Až 100% podporu mohou získat projekty neziskových a veřejných subjektů a nejvýše 50% podporu projekty podnikatelské.“⁵⁶

„Mikroregiony a MAS vznikají kvůli společnému prosazování zájmů obcí a místních komunit s cílem dosáhnout změn. Financování organizací probíhá z vlastních i cizích zdrojů. Členské příspěvky jsou častěji využívány k financování mikroregionů než MAS, ale i tak je využívá více než 80 % všech subjektů (a více než 60 % MAS). Pokud MAS vybírají členské příspěvky, jsou obvykle nižší než ty, které předepisují mikroregiony. MAS mají oproti mikroregionům možnosti získávat finanční prostředky z různých programů častěji i na svůj provoz a fungování organizace.“⁵⁷

Na místní úrovni funguje celá řada subjektů, jejichž vliv na rozvoj venkova je nejširší. Patří zde **obec** ve své samostatné působnosti, která spolupracuje s krajem na realizaci programu rozvoje kraje. „Obec může podporovat rozvoj podnikatelských aktivit potřebných pro rozvoj venkova, například formou technické a investiční přípravy pro investory – podnikatele; může také sdružovat své prostředky se sousedními obcemi a dalšími právníckými osobami při zajišťování rozvojových programů společných více obcím. Na rozvoj venkova mohou mít nemalý vliv i obcí zřizované organizace, jako např. školy, kulturní či sportovní organizace a jiné.“ Velkým problémem byla roztržitost (velký počet malých obcí), které ještě navíc měly nedostatek financí a špatnou dostupnost informací. **Svaz měst a obcí České republiky** je nevládní, nepolitická a dobrovolná organizace, založena jako zájmové sdružení právníckých osob. Členy jsou města a obce. Mezi hlavní cíle patří prosazování zájmů a práv měst a obcí, aby byly vytvářeny vhodné podmínky pro rozvoj venkova.⁵⁸

Mezi zásadní aktéry na místní úrovni patří **obyvatelé**, kteří se podílejí na rozvoji obce vlastními aktivitami. Obyvatelé obcí upřednostňují řešení viditelných nedostatků v obci. Důležitá je také vybavenost obcí službami – výstavba hřišť, komunikací, výstavba čistíčky odpadních vod, hospody, obchodů, kulturních areálů či cyklostezek. „Měkké“

⁵⁵ Binek a kol. 2009, s. 50.

⁵⁶ Škrabal 2006, s. 41—44.

⁵⁷ Šafařová a Škrabal, 2008, s. 1.

⁵⁸ Binek a kol. 2009., s. 49.

projekty podporující místní aktivity a vzdělanost obyvatel bývají velmi často zapomenuty.⁵⁹

Obecná definice nástroje rozvoje zní: „obecný pojem pro všechny prostředky, které napomáhají k dosažení rozvojových cílů daného území.“⁶⁰ Mezi dvě hlavní skupiny nástrojů rozvoje patří nástroje finanční a nefinanční. Velmi důležité pro maximální užitek při použití jednotlivých typů nástrojů je jejich aplikace, rozlišující jednotlivé typy venkovských oblastí.

Wokoun a Mates používají následující členění nástrojů rozvoje:

Nefinanční nástroje

- Administrativní – zde patří legislativa
- Institucionální – zahrnuje strategické plánování, instituce, řízení rozvoje nebo programování
- Věcné a jiné nefinanční nástroje – propagace a poradenství

Finanční nástroje

- Investiční a neinvestiční pobídky – granty, dotace, úvěry, záruky
- Kapitálové podílnictví
- Daňová zvýhodnění – daňové prázdiny, slevy na daních
- Rozpočtová zvýhodnění – dotace⁶¹

Pro srovnání uvedenu dělení nástrojů podle Metodické podpory regionálního rozvoje:

- Administrativní nástroje – legislativa, organizační normy, závazné procedury, postupy
- Koncepční nástroje – strategie, programy, územně plánovací dokumenty, plány, pozemkové úpravy
- Institucionální nástroje – instituce, spolupráce, regionální management
- Věcné nástroje – infrastruktura, poskytnutí služeb, prostor

⁵⁹ Binek a kol. 2011., s. 23.

⁶⁰ Binek a kol. 2009, s. 59.

⁶¹ Binek a kol. 2009, s. 30.

- Sociálně – psychologické nástroje – vzdělávání, motivace, komunikace
- Finanční nástroje – dotace, granty, systémy finanční podpor⁶²

Nástroje rozvoje v prostředí venkova nabývají svých konkrétních podob a proměňují se aplikace nástrojů. Hlavním principem správného přístupu k rozvoji venkova patří nalezení nejúčinnějších aplikací nástrojů, které následně vedou k naplnění cílů rozvoje.⁶³

2.7 Podpora rozvoje venkova

Venkov je podporován na dvou úrovních – na úrovni ČR a na úrovni Evropské unie. Pro nové programové období byl vytvořen Program rozvoje venkova 2014—2020. Tento dokument schválila Evropská komise. Mezi hlavní cíle programu patří obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím nejrůznějších agro-environmentálních opatření, inovace zemědělských produktů, investice pro konkurenceschopnost, nebo krajinná infrastruktura. Důraz bude kladen na podporu diverzifikace ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvořit nová pracovní místa a zvýšení hospodářského rozvoje. Velice důležité je zdůraznit podporu komunitně vedeného místního rozvoje, resp. metodu LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby určitého venkovského území a k rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Další prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví. Základní nástrojem pro realizaci konkrétních kroků na střednědobé a dlouhodobé dosahování cílů je Strategický realizační plán, který obsahuje harmonogram výzev k vyhlášení, predikci čerpání, plnění indikátorů a cílových hodnot.⁶⁴

Rozvoj venkova v České republice je řízen ministerstvem pro místní rozvoj a ministerstvem zemědělství. Jak již bylo zmíněno výše, program Ministerstva zemědělství ČR nese název Program rozvoje venkova ČR na období 2014—2020. Úspěšně navazuje na předchozí programové dokumenty – Program rozvoje venkova

⁶² Rozvojové nástroje. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. Brno: GaREP, 2015[cit.2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/nastroje-venkov.html>

⁶³ Binek a kol. 2009, s. 61—62.

⁶⁴ Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020. *EAGRI: Dotace* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

2007—2013, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v ČR, Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004—2006 či programy SAPARD a Leader ČR. V průběhu realizace PRV 2014—2020 budou naplňovány následující priority EU.

- Priorita 1 – Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví,
- Priorita 2 – Zvýšení konkurenceschopnosti,
- Priorita 3 – Podpora organizace potravinové řetězce a řízení rizik,
- Priorita 4 – Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví,
- Priorita 5 – Podpora účinného využívání zdrojů,
- Priorita 6 – Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.⁶⁵

Základním nástrojem regionální politiky, spadající pod Ministerstvo pro místní rozvoj, patří Strategie regionálního rozvoje České republiky, platná pro období 2014—2020. Tato strategie zajišťuje provázanost národní regionální politiky s regionální politikou Evropské unie a s ostatními odvětvovými politikami, jež ovlivňují rozvoj území. Z této strategie vycházejí regionálně zaměřené rozvojové programy, které jsou financovány z národních zdrojů nebo spolufinancované ze zdrojů Evropské unie. Finanční objemy jsou relativně malé, ale svou územní koncentrací a cíleností se snaží zmírňovat regionální disparity a přispívat k vyváženému rozvoji území. Cílem státních programů regionálního rozvoje je podpora procesů vedoucích ke zvýšení celkové výkonnosti ekonomiky – diversifikace výrobní základny a následnému vzniku nových pracovních příležitostí, snížení vysoké míry nezaměstnanosti, zajištění základních funkcí veřejné správy, aktivizaci spolkové činnosti, zvýšení kvality života nebo zachování tradic v malých obcích.⁶⁶

Z hlediska úrovně Evropské unie je důležité zmínit dokument s názvem Dohoda o partnerství pro programové období 2014—2020. Tento dokument stanovuje priority

⁶⁵Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020: Programové dokumenty. *EAGRI: Dotace* [online]. Ministerstvo zemědělství, 2015 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty/>

⁶⁶Podpora regionů a cestovní ruch: Dotace a programy. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace>

a cíle pro efektivní využívání Evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy) s účelem naplňovat strategii Evropa 2020. Do skupiny ESI fondy patří Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (FS), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF). Do této dohody spadají operační programy cíle Investice pro růst a zaměstnanost a cíle Evropská územní spolupráce, patřící pod politiku soudržnosti EU. Patří zde také programy patřící pod II. pilíř Společné zemědělské politiky a Společné rybářské politiky. Dohoda byla vypracována s tzv. víceúrovňovou správou – zapojení regionálních partnerů a ostatních partnerů (akademická sféra, sociální a hospodářští partneři, nezisková sféra, podnikatelská sféra). Jedná se o strategický dokument, který vznikl na základě analýzy současné sociální a ekonomické situace, ekonomický potřeb a trendů České republiky, díky nimž jsou stanoveny priority pro financování v letech 2014—2020 při současném naplňování cílů EU. Dokument analyzuje současnou socioekonomickou situaci České republiky, rozvojové potřeby, disparity a potenciál, a to na základě evropských, národních a regionálních strategických dokumentů. Součástí dokumentu jsou základní implementační opatření, popis integrovaných přístupů, příloha k naplňování předběžných podmínek.⁶⁷

2.8 LEADER a komunitně vedený místní rozvoj

Co slovo LEADER znamená? Jedná se o Links between Actions for the Development of the Rural Economy = Propojení akcí pro rozvoj venkovského hospodářství. Základní složka Evropské sítě pro rozvoj venkova. Nejdůležitější je tzv. komunitní plánování (zdola nahoru), kdy sami občané rozhodují o prioritách na území obce. Místní akční skupiny pak reprezentují partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Leader lze zjednodušeně charakterizovat jako dynamickou, neustále se rozvíjející formu sdružování obcí za účelem podpory venkovských regionů. Patří mezi jednu ze čtyř iniciativ Evropské unie. Tato metoda je rozvíjena prostřednictvím tzv. místních akčních skupin (MAS). LEADER obsahuje mnoho odlišných přístupů. Leader funguje na základě místního partnerství, vznikl na základě strategie s inovačním charakterem, typické je decentralizované financování a řízení.

⁶⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj: *Koncepce a strategie* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Koncepce-a-strategie>

Výběr rozvojových strategií, které budou podpořeny, určuje centrální orgán.⁶⁸ Leader si zakládá na národní a nadnárodní spolupráci a propojuje sítě mezi veškerými venkovskými oblastmi.

„Hlavním cílem metody LEADER je pomoci představitelům venkovských oblastí, aby se zamýšleli nad dlouhodobým potenciálem svých oblastí a současně podporovali zavádění integrovaných, vysoce kvalitních strategií pro udržitelný rozvoj, zkoušení nových způsobů podpory přírodního a kulturního dědictví, upevňování ekonomického prostředí, tvorbu pracovních míst a zlepšení organizačních schopností komunit (obce, obyvatelé).“⁶⁹

Iniciativy Společenství Leader jsou jedním z nejznámějších Evropských programů rozvoje venkova a byly koncipovány jako Integrovaný a endogenní přístup k rozvoji venkova. Program byl velmi široce uznáván a za svůj úspěch vděčí svému inovativnímu charakteru a tomu, že byly dosaženy pozitivní výsledky v mnoha venkovských oblastech navzdory relativně omezenému rozpočtu.⁷⁰

2.8.1 Historie LEADER

Iniciativy Společenství byly založeny již v roce 1989, kdy vznikly jako jedna z forem finanční podpory Evropské komise. Působnost se týkala celého území Evropského společenství.⁷¹ První náznaky vznikly v roce 1991, kdy hlavním cílem bylo posílit rozvoj venkovských oblastí s využitím místních dovedností a podpora osvojení a šíření know-how do dalších venkovských oblastí. Dřívější diskuze ohledně rozvoje venkova, které probíhaly před počátkem 90. let, byly odvětvové a soustředily se hlavně na zemědělce, především strukturální změny v zemědělství. Byl prosazován přístup „shora dolů“. Podpora byla poskytována na regionální a vnitrostátní úrovni. Také nebyla poskytována dostatečná podpora místním zúčastněným. Později došlo ke zjištění, že je potřeba rozvoj venkova praktikovat jinak. Začal se prosazovat přístup „zdola nahoru“, kdy byl kladen důraz na zapojení místních společenství. Přístup Leader začal dávat dohromady na místní úrovni projekty, účastníky, myšlenky a zdroje. V roce 1991 byla iniciativa Leader oficiálně zahájena. Vzrostl podíl plochy EU, na kterém byl přístup uplatňován, zvýšil se počet skupin Leader a došlo k navýšení financování

⁶⁸ Škrabal 2006, s. 25—26.

⁶⁹ Pělucha 2006, s. 126.

⁷⁰ OECD 2006, s. 16—17.

⁷¹ Pustina 2014, s. 49.

Leader. Z pohledu politiky byl Leader zaveden jako „iniciativa Společenství“ a financovaných ze strukturálních fondů EU. Leader vznikl z Leader I (1991—1993), Leader II (1994—1999) a Leader+ (2000—2006).

Od roku 1991 do roku 2006 měly jednotlivé členské státy samostatné programy Leader s vlastním financováním. Od roku 2007 došlo k integraci iniciativy Leader do politiky rozvoje venkova. Financování probíhá z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).⁷²

Iniciativa LEADER uplatňovaná komunitně vedeným místním rozvojem se v posledních 20 letech stala účinným nástrojem při realizaci rozvojové politiky. Evropská komise tento postup propagovala komunitárními iniciativami URBAN a EQUAL. URBAN je iniciativa společenství, která byla financována z Evropského fondu pro regionální rozvoj a probíhala v letech 1994—1999. Cílem byla podpora inovační strategie pro udržitelnou sociální a ekonomickou regeneraci městských oblastí. Iniciativa EQUAL byla financována z Evropského sociálního fondu a zaměřovala se na období 2000—2006. V jejím zájmu byly inovační národní projekty, které se zaměřovaly na diskriminaci a znevýhodňování na pracovním trhu. Samotná iniciativa LEADER funguje od roku 1991 v rámci celé Evropy. V roce 2007 vznikl Evropský námořní a rybářský fond, který se zaměřoval na podporu udržitelného rozvoje rybářských komunit.⁷³

Metoda Leader měla „z institucionálního hlediska dvě podoby: LEADER+ a LEADER ČR. LEADER ČR byl investiční program, který byl koncipován podle programu LEADER+ a zahrnoval prvky předcházejících iniciativ.“⁷⁴

2.8.2 Komunitně vedený místní rozvoj

„Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) je specifický nástroj používaný na subregionální úrovni a je doplňkovým opatřením k dalším aktivitám na podporu rozvoje na místní úrovni. CLLD je koncipován s ohledem na místní potřeby a potenciál, zahrnuje inovativní prvky v místních souvislostech, vytváření sítí a případně spolupráci.

⁷² *Fact Sheet: Přístup Leader* [online]. 1. Lucemburk: Evropská komise, 2006 [cit. 2016-02-27]. ISBN 92-79-02040-4. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/leader/2006_cs.pdf

⁷³ *Politika soudržnosti 2014-2020. Komunitně vedený místní rozvoj* [online]. 2013. Brusel: Evropská komise, 2013, s. 6 [cit. 2016-02-24]. ISBN 978-92-79-37048-9. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_cs.pdf

⁷⁴ Škrabal 2006, s. 25.

Komunitně vedený místní rozvoj se uskutečňuje na základě schválené a zpracované Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD).⁷⁵

V současném programovacím období 2014—2020 vychází komunitně vedený místní rozvoj z iniciativy LEADER a zaměřuje se na všechny fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond a Fond soudržnosti).

Komunitně vedený místní rozvoj (KVMR) se týká komunitně vedeného místního rozvoje pro fondy ESI, který:

- „se zaměřuje na konkrétní subregionální oblasti;
- je vedený komunitami, místními akčními skupinami složenými ze zástupců místních veřejných a soukromých socio-ekonomických zájmů;
- je prováděn pomocí integrovaných a mnoha sektorových místních rozvojových strategií zaměřených na konkrétní oblast, které zohledňují místní potřeby a potenciál;
- bere v úvahu místní potřeby a potenciál a jeho součástí jsou inovační prvky v místním kontextu, propojování – a pokud je to možné – spolupráce.“

Umožňuje to integrované a propojené čerpání fondů na realizaci strategií pro místní rozvoj.

Hlavním cílem fondů ESI je „zjednodušení a rozšíření uplatňování přístupu komunitně vedeného místního rozvoje jako nástroje pro rozvoj.“

Mezi hlavní součásti KVMR patří především místní akční skupiny a strategie místního rozvoje. „Místní akční skupiny by měly být tvořeny zástupci veřejných a soukromých socio-ekonomických zájmů, např. podnikatelé a podnikatelské asociace, místní úřady, sousedská a zemědělská sdružení, zástupci skupin obyvatel (např. menšiny, senioři, ženy/muži, mládež, podnikatelé atd.), komunitní a dobrovolnické organizace atd.“

Strategie místního rozvoje musí být vždy podobná s jednotlivými programy fondů ESI, ze kterých jsou financovány. Strategie zahrnuje danou oblast a populaci, ke které se vztahuje, analýzu potřeb rozvoje a potenciálu dané oblasti, analýzu SWOT, cíle, inovační a integrované prvky strategie a měřitelné výsledky a cíle. Při zaměření se na určitou skupinu obyvatel a oblast je velice důležité, aby bylo cílené a poskytovalo dostatečný objem zdrojů pro implementaci strategie.

V programovém období 2014—2020 došlo k určitým změnám. Hlavním bodem je zjednodušení implementace komunitně vedeného místního rozvoje pro konečné

⁷⁵ www.nsmascr.cz

příjemce. Dále „jednotnou metodologii pro komunitně vedený místní rozvoj bude možno uplatnit na všechny fondy ESI a regiony.“ Všechny regiony budou moct využívat podpory EU pro navazování místních partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem, vytváření strategií a výměnu zkušeností. „Podpora fondů bude konzistentní a koordinovaná.“ Pro příjemce bude jednodušší vytvářet strategie, které budou financovány z více fondů a budou více odpovídat jejich potřebám.

Dosáhne se tím koordinovaným vytvářením kapacit, schvalováním a financováním strategií pro komunitně vedený místní rozvoj a místních akčních skupin. Další změnou je v případě společně financovaných strategií realizovat strategii komunitně vedeného místního rozvoje prostřednictvím jednoho fondu. Dojde ke zvýšení jednotlivých pobídek, to znamená ke zvýšení sazby spolufinancování z různých fondů.

Máme několik druhů fondů pro místní rozvoj vedený komunitami. Evropský fond pro regionální rozvoj/Evropský sociální fond díky přijetí Lisabonské smlouvy a Strategie Evropa 2020 posílí přístup k řešení místních problémů. Dojde k zaměření na kvalitu růstu, důraz bude kladen na to, aby udržitelný růst podporoval různé začleňování. Politika soudržnosti by v tom případě měla v souladu s ekonomickými, sociálními cíli a cíli územní soudržnosti klást důraz na opatření, která se zaměřují na chudobu, nezaměstnanost a deprivaci. V 90. letech městské pilotní projekty, programy iniciativy Společenství URBAN (1994—1999 a 2000—2006, financované z Fondu regionálního rozvoje) a iniciativa EQUAL (2000—2006) vycházely z místních partnerství a byly užitečným zdrojem pro přístup komunitně vedeného místního rozvoje.

Díky Evropskému zemědělskému fondu pro rozvoj venkova došlo k zapojení komunit a k aplikaci místního rozvoje komunitami v rámci iniciativy LEADER a vzniku více než 2 300 místních akčních skupin. Ty fungují po celé Evropě a celkový objem financování byl 5,5 miliard eur. Evropský rybářský a námořní fond od roku 2007 podporuje udržitelný rozvoj rybářských oblastí přijímáním různých opatření od místních akčních skupin v oblasti rybolovu. Nyní se nachází ve 21 členských státech téměř 300 akčních skupin FLAG. Díky novému společnému přístupu fondů ESI by měly nastat lepší podmínky pro vykonávání činností skupin FLAG.

Mezi hlavní důsledky společné metodologie patří určitě to, že se komunitně vedený místní rozvoj zaměřuje na určitou oblast a vytváří tak dokonalé vazby mezi městskými, venkovskými a rybářskými oblastmi.

2.8.3 Financování CLLD v Evropě

Následujících 21 členských států a regionů si na nové programové období vyjednalo zavádění CLLD multi-fondovým financováním. Podrobnější systém financování CLLD v jednotlivých státech Evropy naleznete v přílohách.

Tab. 2 Financování CLLD jednotlivých zemí Evropy k 31. 12. 2013

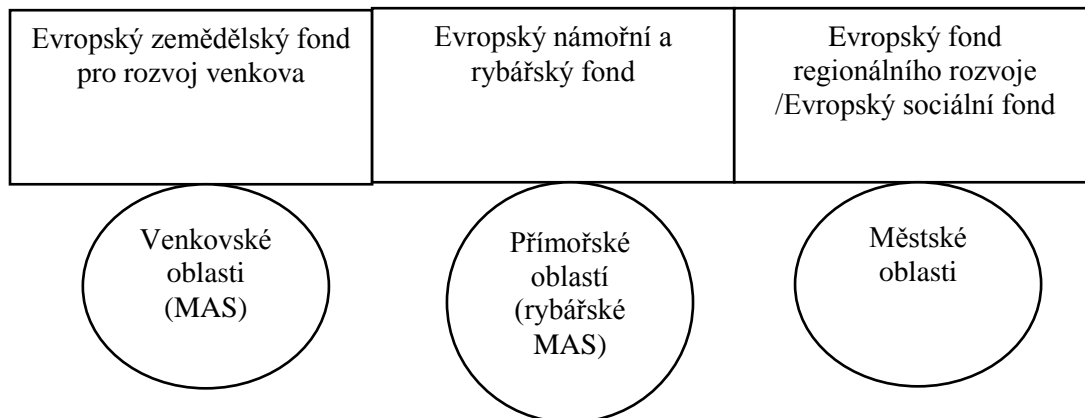
Členský stát	EZFRV	EFRR	ESF	ENRF
Česká republika	X	X	X	
Dánsko	X			X
Estonsko	X			X
Finsko	X			X
Kypr	X			X
Litva	X			X
Lotyšsko	X			X
Polsko	X	X	X	X
Portugalsko	X	X	X	X
Rakousko	X	X		
Řecko	X	X	X	X
Slovensko	X	X		
Slovinsko	X			X
Švédsko	X	X	X	X
Itálie	Soubor regionálních programů			
Francie	Soubor regionálních programů			
Německo	Soubor regionálních programů			
Španělsko	Soubor regionálních programů			
Anglie	Data nebyla získána			
Skotsko	Data nebyla získána			

Zdroj: Evropská síť pro rozvoj venkova (2013) a vlastní výsledky

Díky zdlouhavému procesu implementace CLLD nejsou data kompletní v jednotlivých členských zemích. Programy rozvoje venkova a Dohody o partnerství díky procesu schvalování nejsou ještě ani dostupné v anglické verzi. Když shrneme tabulku, tak z ní vyplývá, že čtyři státy (Itálie, Francie, Německo a Španělsko) předložily soubor regionálních programů. Možnost uplatňování CLLD ve všech fondech využily čtyři

země (Polsko, Portugalsko, Řecko a Švédsko). Česká republika bude využívat všechny fondy, nebude zavádět Evropský rybářský a námořní fond, především z důvodu jeho vnitrozemské polohy. Na venkově jsou to místní akční skupiny a v přímořských oblastech zase rybářské místní akční skupiny.

Následující obrázek znázorňuje nejzákladnější členění fondů a místem jejich podpory.

Obr. 1 CLLD a podpora pro určité typy území.
(zdroj: Evropská síť pro rozvoj venkova (2013) a vlastní zpracování)

2.8.4 Financování CLLD v ČR

ČR využila multi-fondové financování CLLD. Z EZFRV (Společná zemědělská politika) je na CLLD vymezena „minimální povinná alokace ve výši 5 % z prostředků celého fondu.“ V Programu rozvoje venkova je kladen důraz především na lesnictví a zemědělství a nezemědělským aktivitám, památkám a občanské vybavenosti se nevěnuje. „V jiných zemích EU je nezemědělské podnikání stále podporováno z EZFV (nezemědělství podnikatelé zůstali v tomto programu). Z EFRR bude využito pro CLLD 4,95 % (prostřednictvím Integrovaného operačního programu a Operačního programu Životní prostředí) a 2,17 % z ESF (prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a prostředky na animaci území z Operačního programu Věda, výzkum, vzdělávání). Integrovaný operační program převezme roli hlavního fondu, který bude financovat CLLD (je zde vyčleněna horizontální osa nazvaná Komunitně vedený místní rozvoj).“ K upevnění pozice CLLD vedl postup vyjednávání s řídicími orgány, jež vycházely z požadavků místních aktérů. „Za místní akční skupiny vyjednával koordinátor zastupující skupiny v Národní síti místních akčních skupin.“ „Kromě toho připravuje ministerstvo pro místní rozvoj jednotnou metodiku pro předkládání projektů v rámci výzev z jednotlivých operačních programů spadajících pod CLLD. CLLD

se nepovedl vyjednat především v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Zde se nepodařilo prolomit bariéru nedůvěry a obavy z předání částí kompetencí na regionální aktéry v podobě místních akčních skupin. V tomto operačním programu tak nebude CLLD implementováno.“

Tab. 3 Uplatňování CLLD v operačních programech ČR k 31. 12. 2014

CLLD v programovém období 2014—2020	
Program rozvoje venkova	5 % (108,52 mil. EUR)
Integrovaný Regionální OP	8 % (389,72 mil. EUR) + animace a režie 81,69 mil. EUR
OP Zaměstnanost	3 % (64,07 mil. EUR)
OP Životní prostředí	2,45 % (62,85 mil. EUR)
OP Výzkum, vývoj, vzdělání	0,38 % (10,28 mil. EUR na animaci aktivit především v mateřském a základním školství)

Zdroj: Národní síť místních akčních skupin (2014) a vlastní úprava

„Alokace před CLLD je v České republice v novém programovacím období přesto 4krát vyšší než bylo množství finančních prostředků určených místním akčním skupinám v programovém období 2007—2013.“

LEADER je velice důležitý program, který ovlivňuje nejen venkovské ekonomiky a oživuje venkov, zároveň během téměř 20 let jeho existence zajistil investování tisíců malých projektů v rurálních oblastech. Je to ideální nástroj pro rozvoj venkovských oblastí a nadále se rozšiřuje Komunitně vedený místní rozvoj. „CLLD je založen na budování kapacit a animaci s podporou aktivit na venkově s kombinací prostředků z více fondů EU. Možnost aplikovat CLLD a tedy tzv. multi-fondové financování však nevyužily všechny členské státy (regiony). Řecko, Švédsko, Polsko a Portugalsko zařadilo v rámci multi-fondového financování všechny čtyři fondy (EFRR,ESF, EZFRV a ENRF) za účelem plně využít výhod integrovaného nástroje CLLD.“

V ČR jsou využity všechny fondy kromě ENRF. Většina států si stěžovala na složitou situaci dosáhnout konsensu a na problematické vyjednávání mezi řídicími orgány a aktéry na regionální úrovni. „Při vyjednávání podmínek CLLD v členských státech (např. Slovinsko, Dánsko, Estonsko, Česká republika) tak bylo možné pozorovat nedůvěru ze strany řídicích orgánů (ministerstva) v nový přístup k rozvoji venkova,

který dává více pravomocí regionálním orgánům.“ Na národní úrovni se projevil problém úředníků, kteří nejsou zvyklí na podporu inovací ve formě přístupu „bottom-up“, aby přizpůsobily podmínky evropským standardům. To je ale velice podstatné a důležité pro zavádění evropských politik ve všech členských státech.⁷⁶

2.8.5 Národní strategický plán LEADER 2014+

Národní strategický plán LEADER 2014+ je strategický dokument, zaměřený na uplatnění metody LEADER v rozvoji venkova po roce 2013. Zpracovala ho Národní síť Místních akčních skupin České republiky. Obsahově vychází ze Strategického rámce udržitelného rozvoje České republiky. Obsahem jsou pak návrhy a analýzy z hlediska rozvoje venkova. Vize 2014+ je následující: „Venkov jako společenství šťastných, spokojených a zabezpečených lidí, kteří udržují a rozvíjejí venkovské hodnoty v kultuře, v podnikání, i v sociálních vztazích a spolupracují přitom jak mezi sebou navzájem, tak se svými sousedy doma i v zahraničí. Venkov jako sebevědomý a rovnoprávný partner města, který šetrně a odpovědně sám hospodaří se svými zdroji a chrání i rozvíjí prostředí venkova, sídla i krajinu, zděděné po předcích, aby je v pořádku zachoval sobě i pro budoucí generace.“ Mezi hlavní cíle:

- Zlepšit zacílení a zvýšit efektivitu využívání zdrojů pro rozvoj venkovského prostoru v letech 2014—2020 širším zapojením metody LEADER,
- Zajistit rovné příležitosti ve využívání těchto zdrojů pro jednotlivé typy příjemců na venkově,
- Přinášet inovace do rozvoje venkova,
- Zajistit přístup obyvatel k civilizačním výhodám,
- Vytvořit vhodné podmínky pro udržitelný život.

Mezi hlavní přínosy uplatnění metody LEADER patří propojování témat a cílené podpory (projekty jsou efektivnější a úspornější, podpora odpovídá místní strategii zpracované lidmi), inovace (nutné změny v adaptaci společnosti a prostředí), zapojování partnerů (více spolupráce, lepší využití lidského potenciálu), průběžný monitoring dopadu (místní strategie lze pružně aktualizovat) a zacílení se na efektivní změnu (cíle

⁷⁶ *Analýza CLLD ve vybraných státech EU po roce 2014*. Druhé. Praha, 2014.

a postupy uplatňující nástroje – spolupráce, komunikace, finanční podpora a přenos zkušeností). LEADER tvořil jednu ze čtyř os politiky pro rozvoj venkova na období 2007—2013.⁷⁷

Sítě LEADER fungují buď na místní, regionální nebo státní úrovni, v některých členských zemích i na úrovni Evropy (např. Evropské sdružení Leader pro rozvoj venkova – ELARD).

2.8.6 LEADER v podmínkách ČR 2014+

Mezi hlavní cíle patří zvýšení efektivity využívání zdrojů pro rozvoj venkovského prostoru a zlepšit zacílení, rovné příležitosti ve využívání zdrojů pro jednotlivé druhy příjemců na venkově, přinášení inovací, zajištění přístupu obyvatel venkova k civilizačním výhodám a vytvářet pro obyvatele venkova vhodné podmínky pro udržitelný život.

Velice podstatné pro dosažení stanovených cílů je partnerství obcí, podnikatelů a neziskových organizací i spolupráce regionů navzájem.

V novém programovacím období se předpokládá zjednodušení procedur a podmínek nástrojů, aniž by ale došlo k omezení transparentnosti a efektivnosti, dále zvýšení profesionálních kapacit místních akčních skupin (přibližování se platebním agenturám, jež získaly akreditaci) a hlavně jednoduché a přehledné rozlišení operačních programů.

Je velice důležité zmínit to, že Česká republika je používáním metody LEADER vzorem pro státy střední a východní Evropy. Metoda Leader je reprezentována Národní sítí Místních akčních skupin ČR (NS MAS ČR). NS MAS sdružuje 134 ze 151 funkčních místních akčních skupin na území České republiky. Zároveň zastává názor, že po roce 2014 se metoda Leader stala velice účinným nástrojem rozvoje venkovských oblastí v podobě komunitně vedeného místního rozvoje. Tuto informaci zveřejnil ELARD. Je to mezinárodní neziskové sdružení, založeno v roce 1999 jednotlivými národními sítěmi LEADER členských států. Mezi cíle ELARDU patří rozvoj venkova, výměna zkušeností, podpora spolupráce pomocí přeshraničních

⁷⁷ KRIST, Ing. Jiří. Národní strategický plán LEADER 2014+: Strategický poziční dokument Národní sítě Místních akčních skupin České republiky pro přípravu politik Rozvoje venkova v rámci programovacího období 2014-2020. In: *NS MAS* [online]. Benešov: NS MAS, 2011, s. 40 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/content/uploads/2012/07/N%C3%81RODN%C3%8D-STRATEGICK%C3%9D-PL%C3%81N-LEADER-2014+-pln%C3%A1-verze.pdf>

projektů. Sdružuje asi 450 místních akčních skupin a můžeme ho zařadit jako hlavního zastávce metody LEADER na institucionální i místní úrovni.⁷⁸

2.8.7 Dotační programy v ČR

Existují dotační tituly určené obcím v rámci jednotlivých krajů a v rámci České republiky. Dělení dotačních programů naleznete v přílohách.

⁷⁸ Česká republika je v používání metody LEADER vzorem pro země střední a východní Evropy.
In: *NSMAS České republiky* [online]. Hanušovice: NSMAS České republiky, 2012 [cit. 2016-02-29].
Dostupné z: http://www.ekoregion-uhlava.cz/sites/default/files/Leader/leader_asociace.pdf

3 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY

3.1 Definice

Mezi hlavní parametry patří to, že se musí jednat o „geograficky homogenní území, počet obyvatel by se měl pohybovat v rozmezí od 10 000 do 100 000 mimo města s počtem obyvatel větším než 25 000, hustota obyvatel by měla být do 150 obyv./km², účast zástupců veřejné správy MAS je maximálně 50 % (týká se i řídicího orgánu), druhá polovina je tvořena zástupci podnikatelů a neziskových organizací. Členové MAS musí mít v daném mikroregionu bydliště, sídlo, nebo v něm působit. MAS musí mít stanoven statut, stanovy, organizační řád, strukturu a být registrován u MV ČR. MAS musí projednat a schválit strategii pro území dané MAS, fungování metodou LEADER.“⁷⁹

Místní akční skupina je základní orgán komunitně řízeného místního rozvoje. Mezi základní prvky patří „partnerství mezi veřejným, neziskovým a podnikatelským sektorem vycházející odspodu, na rozhodující úrovni nemají zástupci žádného sektoru či zájmové skupiny nadpoloviční většinu, kompaktní území venkovského regionu.“

Místní akční skupiny se skládají ze tří základních složek. Je to veřejný sektor – obce, dobrovolné svazky obcí, státní instituce, příspěvkové organizace, dále podnikatelský sektor – osoby samostatně výdělečně činné, zemědělství podnikatelé, obchodní společnosti a nesmíme zapomenout na neziskový sektor. Ten zahrnuje občanská sdružení, farnosti, aktivní jednotlivce, či obecně prospěšné činnosti. V nejideálnějším případě by tato tzv. tripartita spolu měla v MAS zastávat rovnocenného postavení. Při současných podmínkách ovšem stačí, aby fungovala převaha soukromého a neziskového sektoru nad veřejným sektorem během rozhodovacího procesu.

„Místní akční skupiny lze tedy považovat za multisektorovou platformu, jakousi formu institucionalizovaného veřejno-soukromého partnerství (public private partnership – PPP).“⁸⁰

Místní akční skupiny mají za úkol zvyšovat socio-ekonomický rozvoj ve svých územích prostřednictvím nabízení pomoci potenciálním partnerům a malým podnikům. Tady rozdělujeme 3 typy podnikání. „Nováčkovské firmy“, které potřebují základní pomoc se začátkem podnikání a s počátečním vedením, „rozvojové firmy“, které potřebují podporu během období konsolidace nebo rapidní expanze a „problémové firmy“, které

⁷⁹ Olomoucký kraj: *Místní akční skupina* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/mistni-akcni-skupina-mas--cl-701.html>

⁸⁰ Národní síť MAS ČR. *Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky*. 1. Praha, 2012.

potřebují nějaký záchranný plán s restrukturalizačními prvky. Místní akční skupiny mají budovat vztahy s ostatními rozvojovými organizacemi v daném území. Nemělo by se stávat, že v daném území bude fungovat MAS sama. Ostatní agentury by měly být zodpovědné například za vzdělávání a podporu speciálního podnikání.

Úkol MAS je především zvyšovat hodnotu území. Rozhodování o vlastní zvláštní roli MAS je jedním z odlišujících znaků od ostatních agentur spolu se specifickou prací, jako je marketing dané oblasti a poskytování specifické infrastruktury spolu se základním kapitálem pro firmy v konkrétních sektorech. Důležitá je také komunikační politika ve vztahu k podnikání, k potencionálním podnikatelům, k ostatním rozvojovým agenturám, k obchodním investorům a místním voleným zástupcům. Místní akční skupiny by měly než rozvíjet protokoly spíše stanovit, jak vlastně řešit s potencionálními podnikateli a s nováčky rozvoj a problémy firem. Pouze pak mohou začít získávat, vybírat a přefinancovávat nové akce a nabízet podporu podnikatelským aktivitám v plném proudu.⁸¹

3.2 Principy fungování

Velice důležitým principem fungování MAS je otevřenost novým členům. Ti se podílejí na rozhodování ohledně budoucnosti regionu a zároveň kontrolují činnost MAS. „Členská základna MAS by tak měla být co nejširší a různorodá, rozložení mezi jednotlivé sektory by se mělo blížit třetinovému zastoupení.“ Důležité je také zapojování místních aktérů do různých pracovních skupin, kdy se buď realizují některé aktivity, nebo se připravují podklady ke správnému fungování MAS. „To jsou hlavní charakteristiky místního rozvoje způsobem zdola-nahoru.“ Velice důležitá je transparentnost. Jednotlivé MAS se skládají z desítky místních aktérů a probíhá veřejná kontrola. Místní aktéři tedy mohou sledovat všechny procesy odehrávající se v rámci MAS, nebo odvolávat či volit jednotlivé členy. „K průhlednosti také přispívá rychlé a komplexní zveřejňování informací, které je důležité především při výběru projektů k podpoře.“ Nezbytné je zveřejňování výzev k předkládání žádostí o dotace zavčasu, včetně seznamu kritérií. Velkou roli hraje i publicita výzev. Výzvy by měly být zveřejněny na webových stránkách jednotlivých MAS, v obecném zpravodajství, místním tisku či obelst emaily doporučeným kontaktům. „Po ukončení výzvy MAS zpravidla zveřejňují seznamy přijatých žádostí, včetně výše požadované a přidělené

⁸¹ Moseley 2003, s. 66—67.

dotace a jejich bodového, v některých případech i slovního hodnocení a jmen hodnotitelů, což v porovnání s centrálně řízenými programy není zdaleka běžnou praxí. Tyto zásady transparentnosti otevírají veškeré rozhodovací procesy a zpřístupňují je veřejnosti.“ U členů orgánů nesmí dojít ke střetu zájmů. Pokud by k takovému mírnému střetu zájmu dojít mělo, především v malých venkovských regionech, daný člen se hlasování nezúčastní. Hlavním znakem transparentnosti financování MAS jsou veřejně dostupné výroční zprávy včetně informací ohledně financí. U většiny MAS je navíc financování kontrolováno nezávislým účetním auditem.

3.3 Územní působnost

Kompaktní venkovský region je území, na jehož ploše působí místní akční skupina. Vždy je kladen důraz na spádovost, geografickou soudružnost, společný potenciál nebo společné problémy. „Území MAS je v ČR omezeno také počtem obyvatel, který byl v rámci stávajícího Program rozvoje venkova ČR 2007—2013 limitován 10 000 až 100 000 obyvateli, s omezením na obce do 25 000 obyvatel.“ Existují ovšem i výjimky. V případě nutné spolupráce se mohou jednotlivé MAS domluvit na spolupráci, aby vytvořily regionální programové partnerství, pokrývající rozsáhlejší území. Pokud se chce obec zařadit do MAS, musí získat souhlas od obecního zastupitelstva a následně musí dojít ke schválení řídicím orgánem MAS.

3.4 Právní forma

Většina MAS má formu občanského sdružení nebo obecně prospěšné společnosti, výjimečně zájmové sdružení právnických osob. Díky tomu se jedná o řídicí a koordinační subjekt, kdy členové mají k této formě vztah jako „partneři“. Každá forma má své klady a zápory, volba závisí na konkrétní MAS, kdy přesně ví, jaké jsou potřeby konkrétní MAS.

3.5 Základní orgány

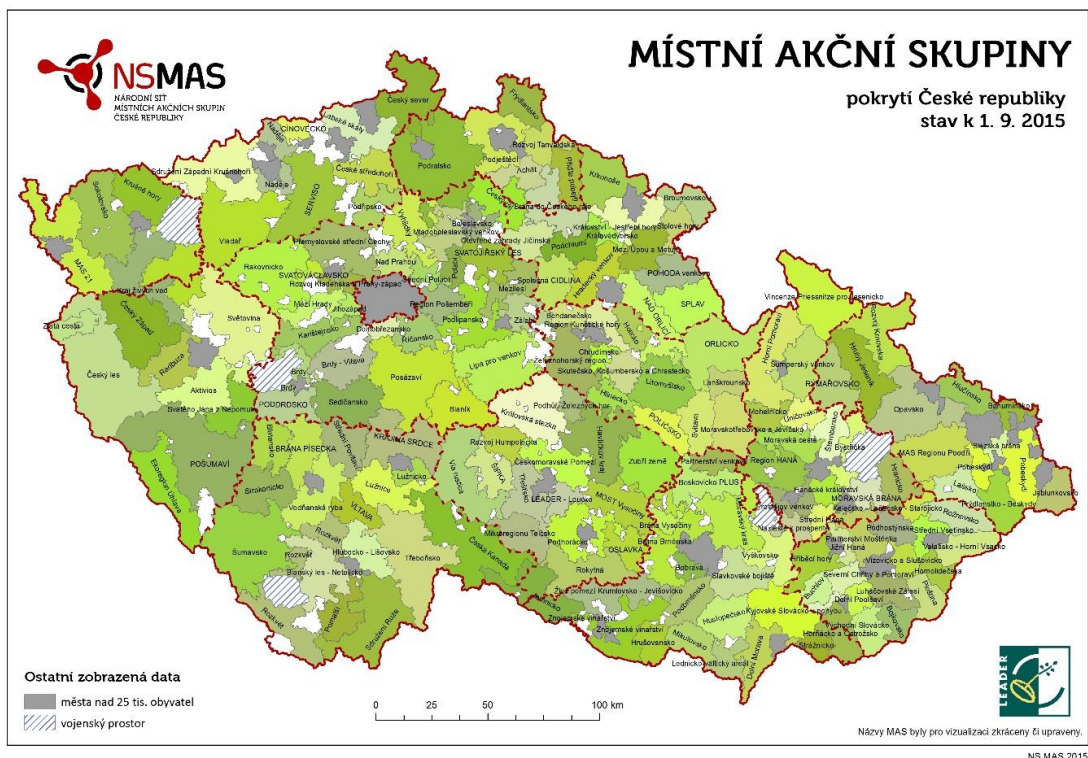
Vlastní organizační struktura je základním bodem pro MAS, protože jsou v ní specifikovány hlavní úkoly všech orgánů. Vždy musí být zabezpečeny následující funkce – řídicí, kontrolní, monitorovací, výběrová a výkonná. Nejvyšší orgán je shromáždění všech členů (partnerů) – Valné shromáždění členů, Valná hromada, Členská schůze, Plénum atd.) „Řídicím orgánem je zpravidla tzv. „Výbor“ (Programový výbor, Výbor partnerství, Rada sdružení, někdy také Valná hromada

apod.), který zejména schvaluje integrovanou strategii území, rozhoduje o způsobu výběru projektů. Na jeho činnost dohlíží kontrolní orgán (Kontrolní komise, Revizní komise, Dozorčí rada, Inspektor apod.), který se zaměřuje na každoroční kontrolu hospodaření (vnitřní audit) i dodržování různých zásad. Z programového hlediska je podstatná role Výběrové komise, která hodnotí předložené projekty dle předem stanovených kritérií a sestavuje jejich pořadí dle kvality a potřebnosti, a také Monitorovací komise, která sleduje naplňování strategie jako celku a samozřejmě také průběh realizace jednotlivých projektů, naplňování monitorovacích indikátorů a udržitelnost výstupů projektů.“ Působení v těchto orgánech je bezplatné, popřípadě je vyplacena pouze symbolická částka. Sekretariát je řízený manažerem MAS a má výkonnou pozici. Režijní výdaje jsou hrazeny z programů anebo z vlastních prostředků MAS. „Sekretariát administruje veškeré realizované programy a projekty a je zodpovědný za dodržování všech podmínek a pravidel.“ Součástí MAS jsou ještě pracovní skupiny, tematicky zaměřené do těchto oblastí – vzdělávání, mládež, ženy, památky, životní prostředí, cestovní ruch atd.

3.6 Současný stav MAS v ČR

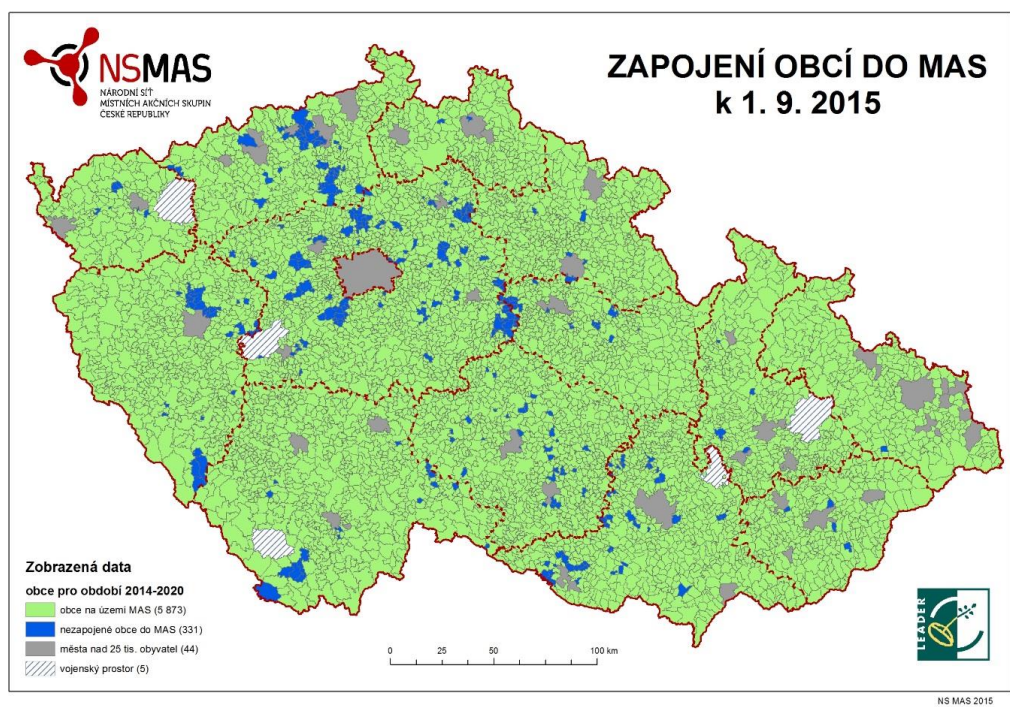
V současné době se k 1. 9. 2015 na území ČR nachází 180 místních akčních skupin, pokrývajících téměř celé území ČR, které podaly žádost o standardizaci. Je to souhrn postupů, procesů a povinností, které je nutné splnit, aby MAS prokázala spolupráci a partnerství ve svém území. Národní síť místních akčních skupin spolu s Ministerstvem zemědělství usiluje o to, aby celé území ČR bylo z 100% pokryto MAS. Důležité je zmínit podmínku, a to takovou, že obec nesmí být v územní působnosti více jak jedné místní akční skupiny.

Každá ze 180 MAS v rámci Programu rozvoje venkova každý rok rozhoduje o tom, kolik projektů podpoří. Objem finančních prostředků je většinou cca 4 až 15 mil. Kč. Následně se vede realizace, sleduje se průběh a provádí se kontroly – jak průběžné, tak závěrečné. Pak se podává Žádost o proplacení a kontrol v době udržitelnosti. „Udržitelnost projektů je zhruba 5 let od ukončení realizace projektu.“

Obr. 2 Místní akční skupiny v ČR k 1. 9. 2015.

(zdroj: http://nsmas.cz/content/uploads/2013/07/mapa-mas-_9_2015.jpg)

Obr. 3 Zapojení obcí do MAS k 1. 9. 2015

(zdroj: <http://nsmas.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/uzemni-pusobnost-mas/>)

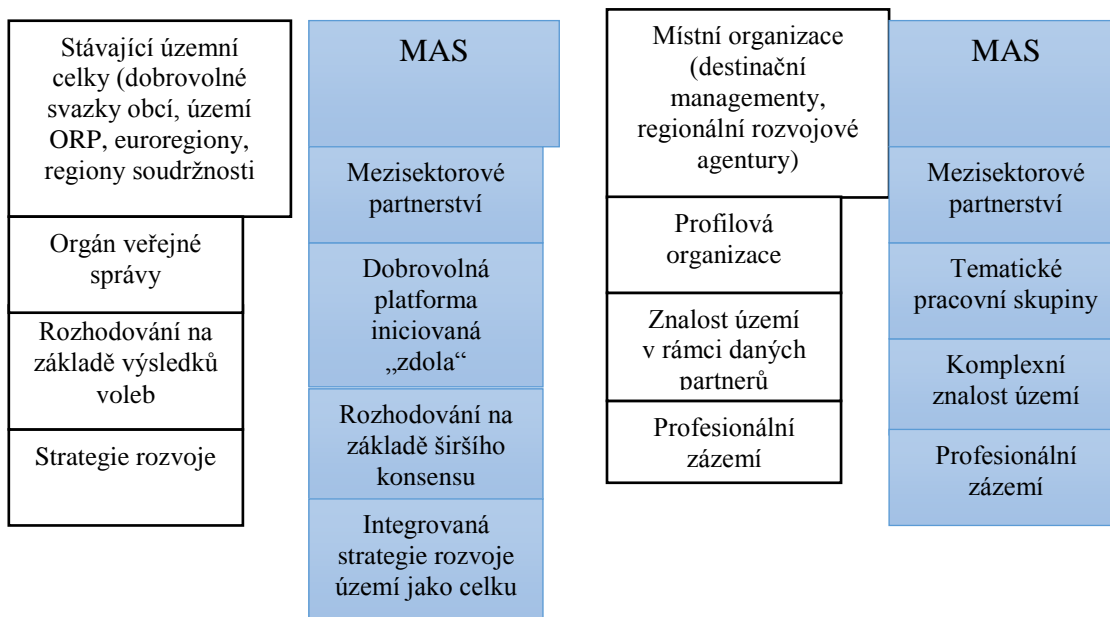
3.7 Standardizace a certifikace MAS

Všechny MAS jsou „schopny sestavit vlastní strategii a následně ji realizovat pomocí vyhledávání a výběru vhodných projektů, které přispívají k naplňování jejich cílů. Je samozřejmé, že různé MAS tuto svoji činnost zvládají na různé úrovni, některé poskytují žadatelům větší servis, některým se daří generovat opravdu inovativní projekty, pracují jako skutečné rozvojové agentury, další fungují také jako destinační managementy nebo koordinátoři regionálního značení. Každá MAS má svá specifika, podle potenciálu, zájmu a potřeb daného území.“ Čím dál více se projevuje potřeba standardizace postupů uvnitř MAS a certifikace MAS z hlediska kvality poskytovaných služeb. Zatím nebyla stanovena jednotná certifikace MAS, v budoucnosti bude ale nezbytná. „Od roku 2010 zabezpečuje Ministerstvo zemědělství ČR každoroční hodnocení míry a kvality naplňování Strategických plánů LEADER podpořených v rámci opatření IV.1.1. V rámci tohoto hodnocení jsou mj. MAS členěny do 4 kategorií – A, B, C, D – a ačkoliv se jedná o hodnocení výhradně pro potřeby Programu rozvoje venkova, lze konstatovat, že úroveň MAS se postupně zvyšuje. Zatímco v roce 2010 bylo v kategoriích A a B, které jsou považovány za nadstandard, 74 MAS, v roce 2011 to už bylo 89 ze 112 MAS, což znamená 20% nárůst kvality.“ Za zmínku stojí to, že při hodnocení je velice podstatné oddělit procesy uvnitř MAS a hodnocení naplňování strategie. Předpokládá se, že dojde k doladění detailů systému standardizace a certifikace administrativního článku MAS a že základní stupeň certifikace bude fungovat jako osvědčení o způsobilosti MAS k provádění ISRÚ. Kontrolovalo by se především dodržování principů metody LEADER. V současné době se hodnotí u jednotlivých MAS, jakou měrou naplňují ISRÚ.

3.8 Porovnání MAS a jiných podobných struktur

Zde patří především orgány veřejné správy, územní celky, dobrovolné svazky obcí, euroregiony, či regiony soudržnosti. Tyto subjekty nejsou tvořeny zástupci neziskových nebo podnikatelských sektorů a tyto subjekty nejsou vytvořeny na principu mezisektorového a komunitního partnerství. Další např. Regionální rozvojové agentury (RRA) nebo organizace destinačního managementu jsou rozdílné oproti MAS především tím, že MAS se vyznačuje mezisektorovým partnerstvím na všech rozhodovacích úrovních. „MAS jsou také komplexněji zaměřeny na řešení rozvoje

území jako celku.“ U MAS je rozhodující fungování na principu mezisektorové partnerství, kdy fungují jako veřejně prospěšné agentury místního rozvoje.

Obr. 4 Schéma MAS a jiných podobných struktur.
(zdroj: Národní síť MAS ČR. *Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky*. 1. Praha, 2012..)

3.9 Integrovaná strategie rozvoje území

Integrovaná strategie rozvoje území řeší především problémy a potenciály regionu a zabývá se dalším rozvojem pomocí nejrůznějších opatření. „Strategie má analytickou, strategickou a implementační část.“ Analytická část obsahuje popsaný potenciál území v oblastech, zahrnující i lidský a finanční potenciál. Nalezneme zde také rozvojové potřeby regionu. „Analytická část také odkazuje na další již schválené dlouhodobé rozvojové záměry (rozvojové strategie mikroregionů i krajů, různé tematické strategie – např. cestovního ruchu, plány péče velkoplošných chráněných území, územní plány velkých územních celků apod.), respektuje je, případně navrhuje jejich aktualizaci či změnu na základě znalosti místních podmínek.“ Hlavním obsahem je ve strategické části SWOT analýza, která shrnuje silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti. Na základě předchozích veřejných diskuzí je vyhodnocen potenciál území a pro daný region jsou vypsány priority strategie a možnosti dosahování prostřednictvím Programových rámců a Individuálních projektů. Cíle by pak měly jít rozdělit pomocí indikátorů výsledků. Měl by být vyhotoven i finanční plán strategie. Ve strategické části se klade důraz především na klíčové problémy daného území. „Implementační část

strategie popisuje organizační struktury a procesy, management a hospodaření MAS jako takové. Řídící orgány MAS jsou přímo odpovědné za naplňování strategie vůči celému partnerství, které MAS tvoří. Předpokládáme, že cíle naplánované v ISRÚ by byly financovány nejen z dotačních zdrojů z evropských fondů a dalších veřejných prostředků, ale také z vnitřních zdrojů z území – např. z rozpočtu místních obcí, soukromých investic. Z časového hlediska bude ISRÚ zpracován na celou dobu trvání víceletého finančního rámce, tedy na období 2014—2020, přičemž v polovině její realizace proběhne Střednědobé hodnocení, které bude podkladem pro její případnou aktualizaci.“

<p>ÚVOD-PŘEDSTAVENÍ MÍSTNÍHO PARTNERSTVÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikace MAS (název, IČ, právní forma) - přehled členů místního partnerství - historie a zkušenosti místního partnerství - způsob zpracování ISRÚ (popis zapojení veřejnosti a členů místního partnerství apod.) - řešitelský tým 	<p>STRATEGICKÁ ČÁST</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stanovení cílů a priorit, návaznost na priority EU - Integrovaní a inovativní prvky - Akční plán (popis způsobu dosahování cílů a priorit prostřednictvím Programových rámců a Individuálních projektů) - Finanční plán (rámcový rozpočet) - Kvantifikované a měřitelné indikátory výsledku 	<p>IMPLEMENTAČNÍ ČÁST</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizační struktura, rozdělení odpovědnosti - management a personální zázemí <ul style="list-style-type: none"> - technické zázemí - popis standardizovaných procesů (administrativní a organizační postupy) - popis procesu výběru projektů a kontroly jejich realizace <ul style="list-style-type: none"> - hospodaření (samofinancování, fundaraising, vnitřní finanční zdroje) - monitoring a evaluace - plán vnitřního rozvoje
<p>ANALYTICKÁ ČÁST</p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezení území (rozloha, počet obyvatel, obce, shodné charakteristiky, specifika) - vyhodnocení stávajícího potenciálu - analýza rozvojových potřeb <ul style="list-style-type: none"> - lidský a finanční kapitál <ul style="list-style-type: none"> - návaznost na jiné strategické dokumenty - SWOT analýza 		

Obr. 5 Integrovaná strategie rozvoje území.
(zdroj: Národní síť MAS ČR. *Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky*. 1. Praha, 2012.)

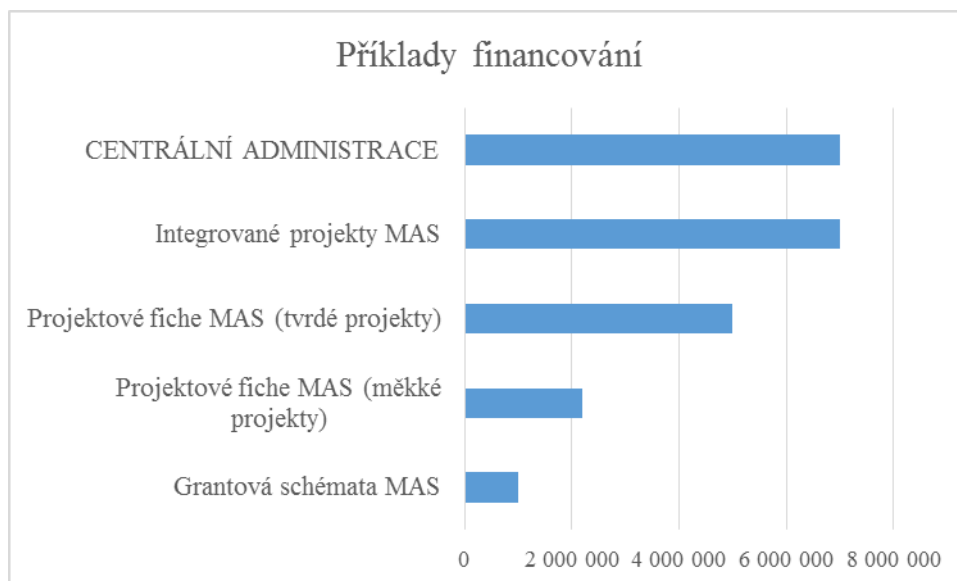
3.9.1 Programové rámce

Navazují na strategii a konkrétně popisují problémy, které spadají pod určitý dotační fond (EAFRD, ERDF, ESF apod.). Každá MAS si pak podle svých požadavků a specifík stanovuje vymezení příjemců pomoci nebo výdajů, spolu s hodnotami měřitelných indikátorů. „Programové rámce se dále člení na tzv. Projektová opatření, Grantová schémata a Integrované projekty.“ U Projektových opatření a Grantových schémat vyhláší MAS otevřené výzvy ohledně předkládání žádostí o dotace konečnými příjemci, které jsou pak hodnoceny výběrovou komisí MAS. Místní akční skupina si stanovuje vlastní pravidla s ohledem na potřeby území. U projektových opatření se jedná o klasické projekty, zatímco u Grantových schémat jsou projekty sdruženy ve skupině, MAS působí jako mezičlánek a za tyto tzv. mikro-projekty zodpovídá. „V případě Integrovaných projektů bude MAS v rámci partnerství řešit souhrnně více různých problémů nebo jeden opakující se jev jedním zastřešujícím projektem, členěným na tzv. sub-projekty.“ Programové rámce budou fungovat celé programující období 2014—2020.

3.10 Financování MAS

Nejširší využití se předpokládá v Programu rozvoje venkova, kde lze metodu LEADER použít na všechna projektová opatření kromě velkých investičních projektů. Na tematicky vymezené středně velké a menší projekty je z operačních programů vymezeno cca 5 mil Kč (u měkkých 2,5 mil. Kč). Projekty s nadregionálním charakterem by pak mohly získat podporu i centrálně.

„Tento systém předpokládá, že by každý fond měl v rámci svého portfolia pevně vyčleněnou část, která by byla distribuována prostřednictvím metody LEADER. Takto by v rámci každého fondu mohlo být administrováno 10-25 % jeho alokace. Roční alokace na jednu MAS by tak mohla činit cca 100 mil. Kč.“ Předpokládá se, že by řídicí orgán přenesl pravomoc na MAS, která by nesla odpovědnost za zavádění programu na území a stala by se hlavním místem pro konečné příjemce. Tím pádem by se komunikace mezi konečnými příjemci a platebními agenturami u menších projektů omezila na minimum. Veškerou komunikaci by pak převzala MAS.

Obr. 6 Příklady financování MAS k 31. 12. 2012.
(zdroj: *Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky*. 1. Praha, 2012.)

Aby mohla každá MAS správně fungovat, je důležité zajistit pro její chod tzv. režijní výdaje, které zahrnují jak provozní náklady, tak náklady na oživení strategie. Výdaje vždy zahrnují také různé akce pro veřejnost a výdaje související s aktivizací území MAS. K běžným výdajům je nezbytné připočítat výdaje na počáteční vybavení kanceláře (pořízení automobilů, nábytku, kancelářské techniky, či stavební výdaje). Většinou se tyto výdaje snaží MAS minimalizovat, jedná se ovšem o výdaj, kterým alespoň v prvním roce působení musí být do ISRÚ zahrnut. Pro stanovení financí pro jednotlivé MAS se využívají určité ukazatele – počet obyvatel, rozloha, či socio-ekonomické ukazatele.

Usiluje se o založení fondu na projektovou přípravu. Mohly by se pak financovat nejrůznější studie, veřejná projednávání či stavebně-technická dokumentace. „V současné době velmi úspěšně fungují v rámci opatření IV. 2.1. Programu rozvoje venkova tzv. Projekty spolupráce, v rámci kterých mohou MAS mezi sebou navazovat spolupráci a společně realizovat projekty, a to i na mezinárodní úrovni, z čehož benefitují regiony všech zapojených MAS.“ Každá MAS musí podle předem stanovených indikátorů provádět kontrolu – monitoring naplňování jednotlivých Programových rámců a tyto výsledky pak předkládá Evropské komisi. Hodnocená naplňování ISRÚ pak záleží na jednotlivých MAS a množství financí, které mají k dispozici.⁸²

⁸² Národní síť MAS ČR. *Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky*. 1. Praha, 2012.

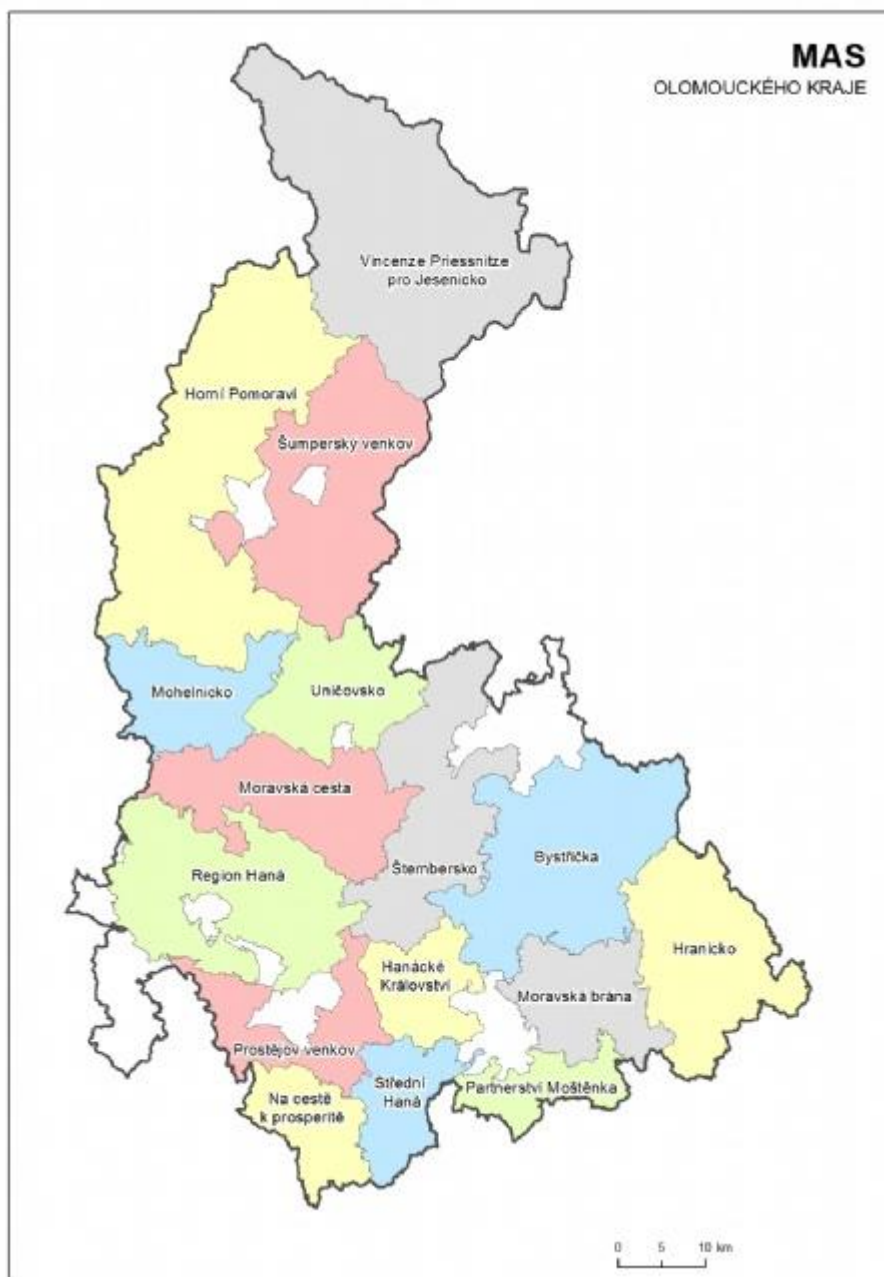
4 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY V OLOMOUCKÉM KRAJI

Na území Olomouckého kraje se v současné době nachází 16 místních akčních skupin. Všechny MAS jsou členem Národní sítě místních akčních skupin v Olomouckém kraji. Osm MAS mají právní formu spolku, zbylých osm má formu obecně prospěšné společnosti. 12 MAS získalo podporu v Programu rozvoje venkova, osa IV. 1. 1. V následující tabulce je přehled jednotlivých MAS v Olomouckém kraji. Téměř polovina MAS předložila Ministerstvu pro místní rozvoj během měsíce března 2016 návrhy Strategii komunitně vedeného místního rozvoje ke schválení.

Tab. 4 Přehled místních akčních skupin v Olomouckém kraji k 1. 9. 2015

<i>Název MAS</i>	<i>Člen NS MAS</i>	<i>Podpora PRV IV. 1. I</i>	<i>Právní forma</i>
<i>Bystřička MAS</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>o.p.s.</i>
<i>Mohelnicko MAS</i>	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Spolek</i>
<i>Šternbersko MAS</i>	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>o.p.s.</i>
<i>Partnerství Moštěnka MAS Horní Pomoraví MORAVSKÁ BRÁNA</i>	– <i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>o.p.s.</i>
<i>MAS Uničovsko</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>o.p.s.</i>
<i>MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko</i>	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>o.p.s.</i>
<i>MAS Moravská cesta</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>Spolek</i>
<i>MAS Šumperský venkov</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>Spolek</i>
<i>MAS Hanácký venkov</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>Spolek</i>
<i>MAS Hanácké Království</i>	<i>Ano</i>	<i>Ne</i>	<i>Spolek</i>
<i>Prostějov venkov</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>o.p.s.</i>
<i>Region HANÁ</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>Spolek</i>
<i>MAS Hranicko</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>Spolek</i>
<i>Střední Haná</i>	<i>Ano</i>	<i>Ano</i>	<i>o.p.s.</i>

(zdroj: vlastní zpracování; NS MAS České republiky 2015)

Obr. 7 Mapa MAS Olomouckého kraje k 1. 9. 2015.
(zdroj: <https://www.kr-olomoucky.cz/mistni-akcni-skupina-mas--cl-701.html>)

Tab. 5 Základní údaje o MAS OK k 1. 1. 2014

Název MAS	Počet obyvatel	Rozloha	Počet obcí
BYSTRĚČKA	20 651	201,54	15
MAS – Partnerství Moštěnka	42 591	337,12	51
MAS Horní Pomoraví	49 804	672,12	46
MAS Uničovsko	22 413	201,34	9
MAS Šumperský venkov	26 761	422,45	16
MAS Mohelnicko	18 592	188,4	14
MAS Šternbersko	29 026	261,27	22
MAS MORAVSKÁ BRÁNA	21 776	190,14	32
MAS Vincenze Priessnitz pro Jesenicko	39 910	719,03	24
MAS Moravská cesta	31 667	282,96	22
MAS Hanácký venkov	17 682	153,8	28
MAS Hanácké Království	17 260	143,67	18
Prostějov venkov	19 378	180,88	27
Region HANÁ	40 306	426,23	48
MAS Hranicko	34 492	325,40	31
Střední Haná	15 888	141,05	13
CELKEM MAS	448 197	4 847, 85	400
OLOMOUCKÝ KRAJ	635 711	5 267	399

(zdroj: vlastní zpracování; www.nsmas.cz)

Na základě indikátorů vyplývajících z rozhovorů vedených s představiteli MAS a NS MAS ČR autorka vytvořila tabulku MAS OK, zahrnující počet obyvatel, rozlohu, právní formu a počet obcí. Z tabulky shrnující základní charakteristiky jednotlivých MAS v Olomouckém kraji vyplývá, že MAS pokrývají významnou část kraje. To stejné lze posuzovat i z hlediska populačního. Určitou roli sehrají i větší města v kraji, která díky množství populace nemůžou být zahrnuta do místních akčních skupin, ovšem sdružují velké množství obyvatel. Všechny obce nacházející se na území Olomouckého kraje spadají do nějaké místní akční skupiny. Jedinou výjimkou je krajské město – Olomouc. Z hlediska počtu obyvatel je největší MAS Horní Pomoraví s 49 804 obyvateli, naopak nejmenší MAS je Střední Haná s 15 855 obyvateli. Když vezmeme v úvahu rozlohu, tak největší je MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko se 719 km², naopak nejmenší MAS je Střední Hana se 141 km². MAS – Partnerství Moštěnka má ze všech MAS v Olomouckém kraji největší počet obcí a to 51. MAS Uničovsko má nejmenší počet obcí a to pouze 9. Z toho lze následně usuzovat buď klady, nebo zápory fungování jednotlivých MAS. Z hlediska právní formy nám vyšel nerozhodný výsledek – na území OK se nachází stejné množství obecně prospěšných společností jako spolků. Postavení místních akčních skupin v Olomouckém kraji je velice důležitým a podstatným tématem.

Pro MAS v Olomouckém kraji bylo „v roce 2014 z krajského rozpočtu pro Místní skupiny uvolněno 1 955 tisíc korun. Tyto peníze bylo možné použít na přípravu a tvorbu Integrované strategie rozvoje jejich území pro období 2014—2020. V letošním roce budou Místní akční skupiny se sídlem na území Olomouckého kraje podpořeny formou Programu obnovy venkova Olomouckého kraje.“ Výše podpory bude 2 miliony korun. Tyto peníze mají prioritně sloužit na certifikaci a standardizaci strategie, mohou být ovšem využity i na tvorbu koncepčních dokumentů podle předchozí spolupráce s obcemi.⁸³

Na základě rozhovorů vedených s experty z NS MAS OK vyplývá, že MAS v OK fungují v rámci celé České republiky velmi kvalitně a dobře, především díky zásluze pana Františka Wintra, který byl předsedou Národní sítě Místních akčních skupin v Olomouckém kraji a zasloužil se o rozvoj MAS v Olomouckém kraji. Národní síť ve své podstatě sdružuje jednotlivé zástupce, představitele a členy MAS, kdy hlavním smyslem je to, aby se lidé potkávali, předávali si navzájem zkušenosti a znalosti,

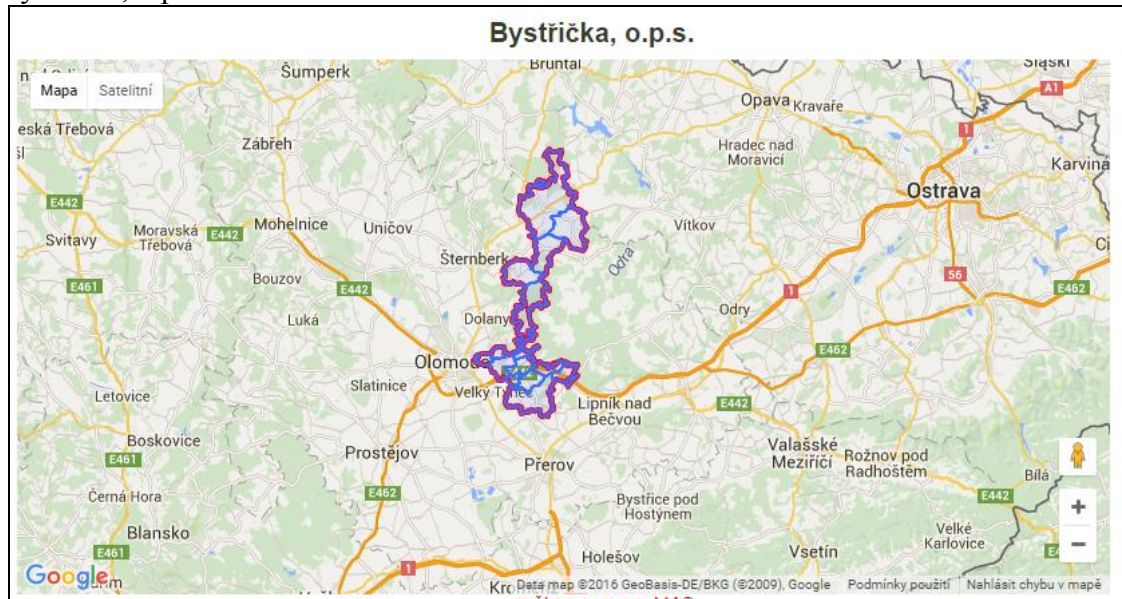
⁸³ *Olomoucký kraj: Místní akční skupina* [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/mistni-akcni-skupina-mas--cl-701.html>

komunikovali s vládou a s ministerstvy. Zajímavostí je to, že ve srovnání s celou ČR mají MAS v OK nejvíce finančních prostředků přes komunitně vedený rozvoj, jakožto nástroj rozvoje, na počet obyvatel.

Krajské sdružení MAS sdružuje jednotlivé MAS v daném kraji, v našem případě v Olomouckém kraji. Členové si zde předávají zkušenosti nebo se podílí na realizaci projektů, pro které je charakteristická spolupráce více MAS. Důležitá je také komunikace jednotlivých MAS. Všech 16 členů MAS v OK spolu spolupracuje, jediný rozdíl je zde mezi těmi, kteří dělali dotační programy již v letech 2007—2013. Zajímavostí je vznik tzv. „nových“ MAS – Jesenicko a Hanácké království. Na téměř celém území rozlohy Olomouckého kraje působí MAS. Neustále je prostřednictvím krajské sítě MAS OK rozšiřována oblast působení. V současnosti zaměřovaná na sociální služby a podnikání.

V následující části budou stručně představeny jednotlivé Místní akční skupiny v Olomouckém kraji. Typologie byla nastavena po poradě se zástupci figurujícími v MAS. Dozvíte se zde o datu vzniku, rozloze, počtu obyvatel, obcích, členské základně MAS a o prioritách ze Strategických dokumentů. Strategické dokumenty jednotlivých MAS vycházejí z nadnárodní úrovně ze Strategie Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, na národní úrovni je základním dokumentem Strategie regionálního rozvoje ČR 2014—2020, Program rozvoje venkova ČR 2014—2020, Integrovaný regionální operační program, OP Zaměstnanost, OP Výzkum, vývoj a vzdělávání. Na krajské úrovni jsou důležité dokumenty Koncepce zemědělské politiky a rozvoje venkova v Olomouckém kraji, Územní energetická koncepce, Regionální inovační strategie Olomouckého kraje, Územní studie rozvoje cyklistické dopravy Olomouckého kraje. Na místní úrovni se jedná o Strategie rozvoje jednotlivých mikroregionů a územní plány obcí.

Bystřička, o.p.s.

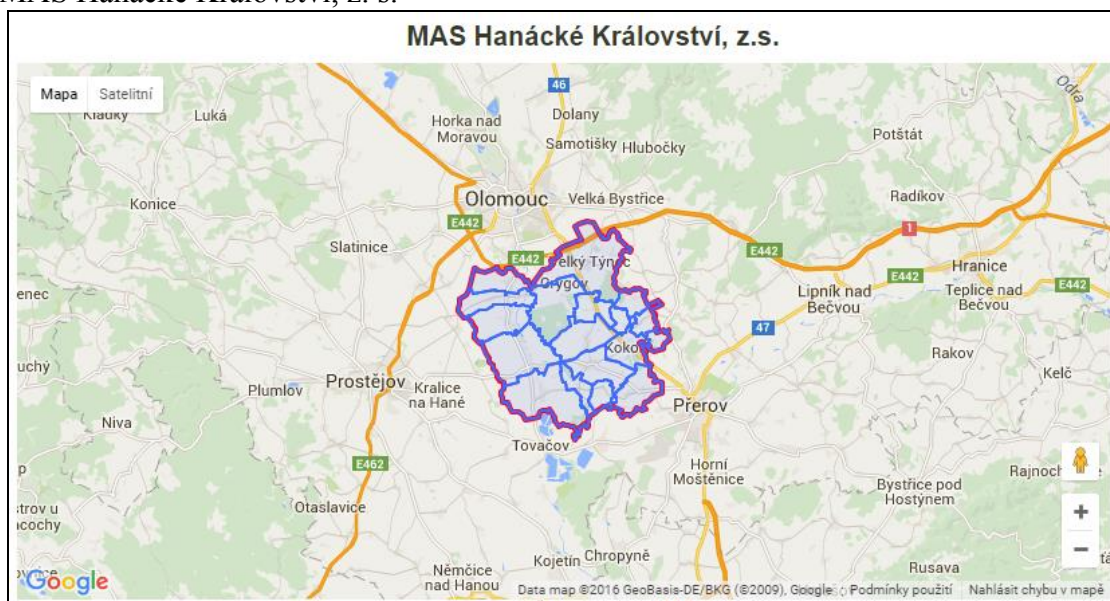

Obr. 8 Mapa územní působnosti Bystřička, o.p.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj: www.nsmascr.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	Bystřička o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	20. 2. 2006
Počet obcí:	15
Mikroregiony:	Sdružení obcí mikroregionu Bystřička
Partneři spolupráce:	MAS Region Haná
Sídlo:	Velká Bystřice
Počet obyvatel:	20 651 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	201,54 km ²
Celkový počet členů MAS:	41
- Veřejný sektor:	12
- Soukromý sektor:	22
- Neziskový sektor:	7 ⁸⁴

⁸⁴Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmascr.cz/>

MAS Hanácké Království, z. s.

Obr. 9 Mapa územní působnosti MAS Hanácké Království, z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Hanácké Království, z.s.
Právní forma:	Spolek
Vznik:	28. 4. 2004
Počet obcí:	18 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Království, Sdružení obcí mikroregionu Dolek
Partneři spolupráce:	MAS – Partnerství Moštěnka, MAS Region Poodří, MAS Moravská cesta, MAS Hanácké Království, MAS Hříběcí hory
Sídlo:	Grygov
Počet obyvatel:	17 260 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	143,64
Celkový počet členů MAS:	35 členů
- Veřejný sektor:	16
- Soukromý sektor:	4
- Neziskový sektor:	15 ⁸⁶

⁸⁶Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace:

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území místní akční skupiny Hanácké Království 2014—2020 (SCLLD): 29. 3. 2016 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj žádost o podporu

Název ISRÚ: SPOLEČNĚ PRO KRÁLOVSTVÍ

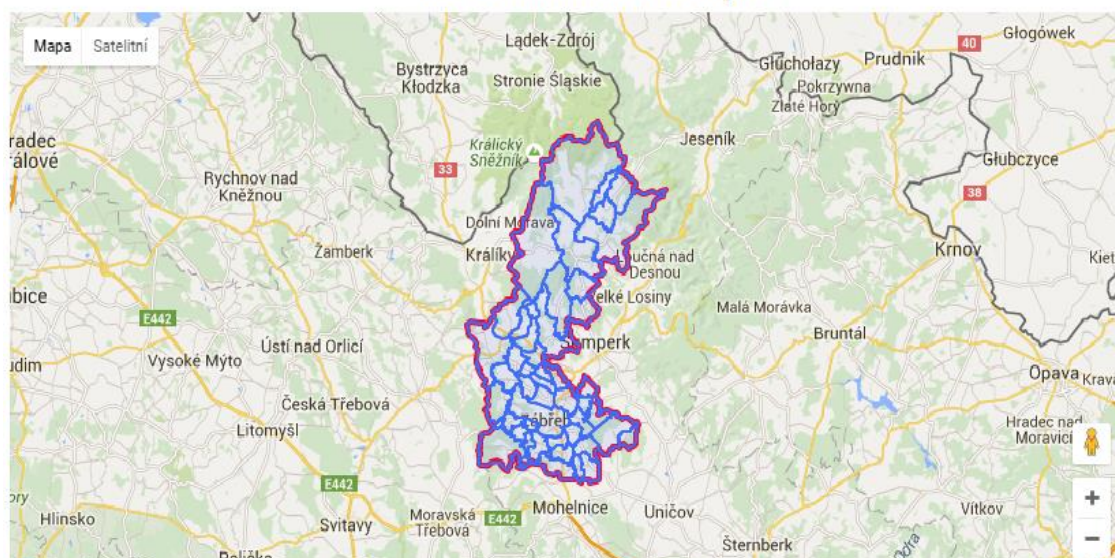
Priority ISRÚ:

1. Živé vesnice
2. Lepší prostředí
3. Přijďte k nám
4. Služby pro všechny generace
5. Konkurenceschopné zemědělství
6. Podnikáme na venkově
7. Partnerství a spolupráce ⁸⁷

⁸⁷MAS HANÁCKÉ KRÁLOVSTVÍ. *Společně pro království: Integrovaná strategie rozvoje území MAS*. 1. Grygov, 2016.

MAS Horní Pomoraví o.p.s.

MAS Horní Pomoraví o.p.s.

Obr. 10 Mapa územní působnosti MAS Horní Pomoraví o.p.s. k 1. 1. 2016
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Horní Pomoraví o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	1. 9. 2006
Počet obcí:	46 obcí
Mikroregiony:	Svazek obcí mikroregionu Ruda, Svazek obcí mikroregionu Zábřežsko
Partneři spolupráce:	MAS Horní Pomoraví
Sídlo:	Hanušovice
Počet obyvatel:	49 804 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	672,12 km ²
Celkový počet členů MAS:	107 členů
- Veřejný sektor:	34
- Soukromý sektor:	48
- Neziskový sektor:	25 ⁸⁸

⁸⁸Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Integrovaná strategie MAS Horní Pomoraví 2007—2013

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Horní Pomoraví

2014—2020:

12. 2. 2016 předložena Ministerstvu pro místní
rozvoj žádost o podporu

Název ISRÚ:

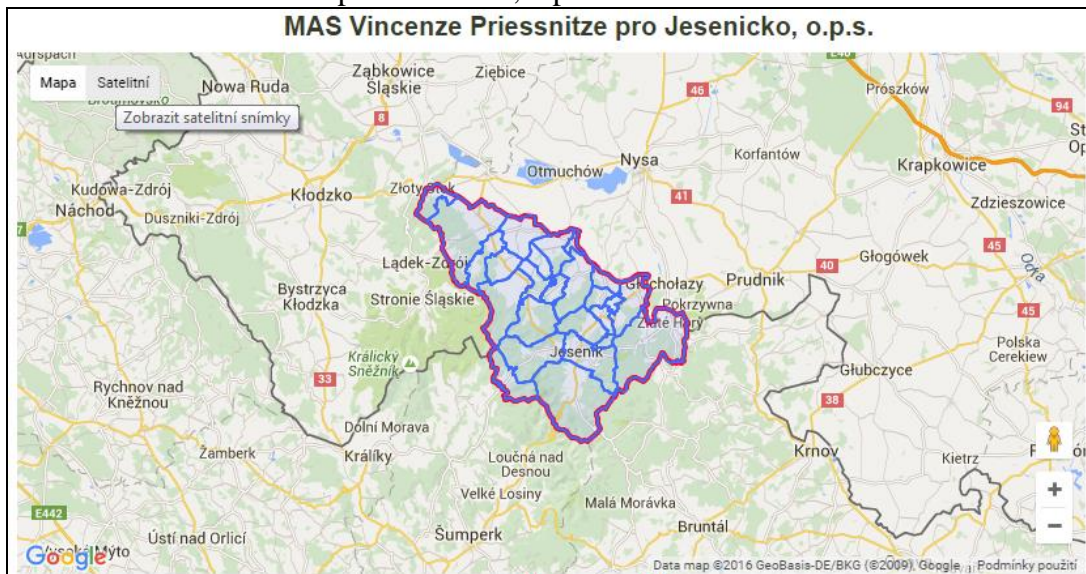
MAS Horní Pomoraví – lidé, příroda a tradice

Priority ISRÚ:

1. Lidské zdroje
2. Podnikání a zaměstnanost
3. Zemědělství a životní prostředí
4. Rozvoj obcí
5. Cestovní ruch a kulturní dědictví ⁸⁹

⁸⁹MAS HORNÍ POMORAVÍ. *MAS HORNÍ POMORAVÍ - lidé, tradice a příroda: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Horní Pomoraví*. 1. Hanušovice, 2014.

MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko, o.p.s.

Obr. 11 Mapa územní působnosti MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko, o.p.s. k 1. 1. 2016.

(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko, o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	12. 12. 2012
Počet obcí:	24 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Javornicko, Mikroregion Jesenicko, Mikroregion Zlatohorsko, Mikroregion Žulovsko
Partneři spolupráce:	Priessnitzovy léčebné lázně, Okresní hospodářská komora Jeseník
Sídlo:	Lipová – lázně
Počet obyvatel:	39 910 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	719, 03 km ²
Celkový počet členů MAS:	49 členů
- Veřejný sektor:	22
- Soukromý sektor:	8
- Neziskový sektor:	19 ⁹⁰

⁹⁰ Databáze MAS. NS MAS: České republiky [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Jesenicko 2014—2020: 29. 3. 2016 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj

žádost o podporu

Název ISRÚ: MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko 2014—2020+
„Jeseníky – náš domov“

Priority ISRÚ:

1. Zvýšit podíl cestovního ruchu a kulturního dědictví na místní ekonomice
2. Zvýšit kvalitu, udržitelnost a podporu rozvoje zemědělství, lesnictví a rybolovu
3. Zlepšení životního prostředí a krajiny v regionu
4. Kvalitní a spokojený život v regionu
5. Zlepšit technickou infrastrukturu v regionu
6. Zvýšit konkurenceschopnost a vytvářet podmínky pro podnikání i zaměstnanost ⁹¹

⁹¹MAS JESENICKO. „Jeseníky - náš domov“: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území. 1. Lipová-lázně, 2016.

MAS Mohelnicko, z.s.

Obr. 12 Mapa územní působnosti MAS Mohelnicko, z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Mohelnicko z.s.
Právní forma:	Zapsaný spolek
Vznik:	18. 9. 2007
Počet obcí:	14 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Mohelnicko
Partneři spolupráce:	Rozvojové partnerství Regionu Hranicko
Sídlo:	Úsov
Počet obyvatel:	18 592 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	188,4 km ²
Celkový počet členů MAS:	18 členů
- Veřejný sektor:	5
- Soukromý sektor:	7
- Neziskový sektor:	6 ⁹²

⁹²Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Mohelnicko 2014—2020: 15. 3. 2016 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj žádost o podporu

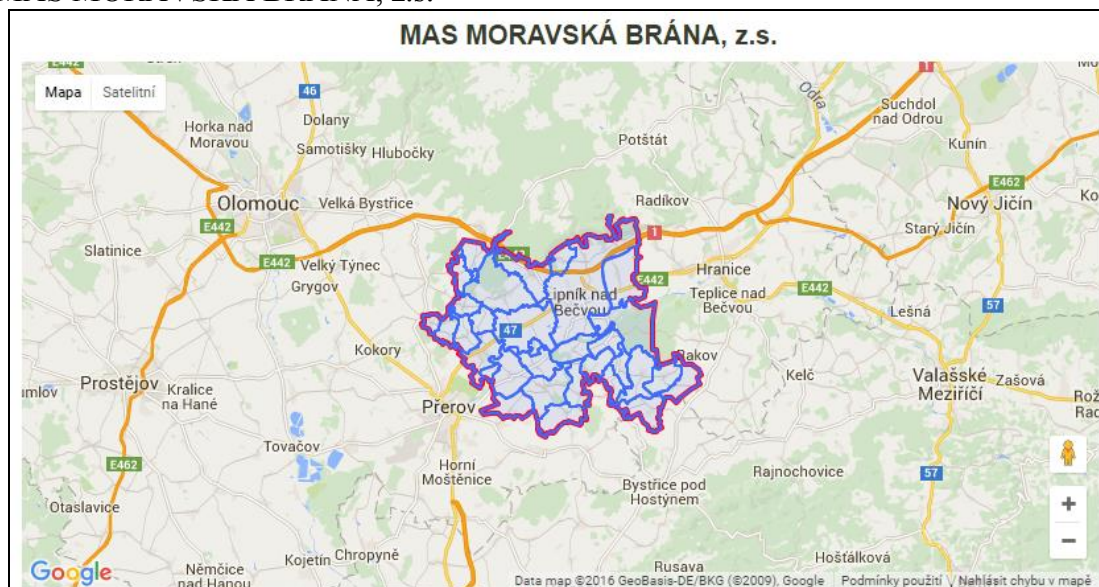
Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Mohelnicko 2014—2020

Priority ISRÚ:

1. Udržování a rozvoj venkovských hodnot v oblasti kultury
2. Udržování a rozvoj venkovských hodnot v oblasti podnikání
3. Udržování a rozvoj venkovských hodnot v oblasti sociálních vztahů
4. Spolupráce při rozvoji území, ale i sousedních regionů
5. Šetrné a zodpovědné hospodaření s dostupnými zdroji
6. Ochrana a rozvoj prostředí venkova, krajiny i kulturního dědictví
7. MAS jako seskupení spokojených, zdravých a perspektivních osob⁹³

⁹³Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Mohelnicko 2014-2020. 1. Úsov, 2014.

MAS MORAVSKÁ BRÁNA, z.s.

Obr. 13 Mapa územní působnosti MAS MORAVSKÁ BRÁNA, z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS MORAVSKÁ BRÁNA, z.s.
Právní forma:	Zapsaný spolek
Vznik:	16. 12. 2005
Počet obcí:	32 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Lipensko, Mikroregion Pobečví, Mikroregion Záhoří - Helfštýn
Partneři spolupráce:	Rozvojové Partnerství regionu Hranicko
Sídlo:	Lipník nad Bečvou
Počet obyvatel:	21 766 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	190,14 km ²
Celkový počet členů MAS:	76 členů
- Veřejný sektor:	30
- Soukromý sektor:	12
- Neziskový sektor:	34 ⁹⁴

⁹⁴ Databáze MAS. NS MAS: České republiky [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Moravská brána 2014—2020: 23. 2. 2016 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj

žádost o podporu

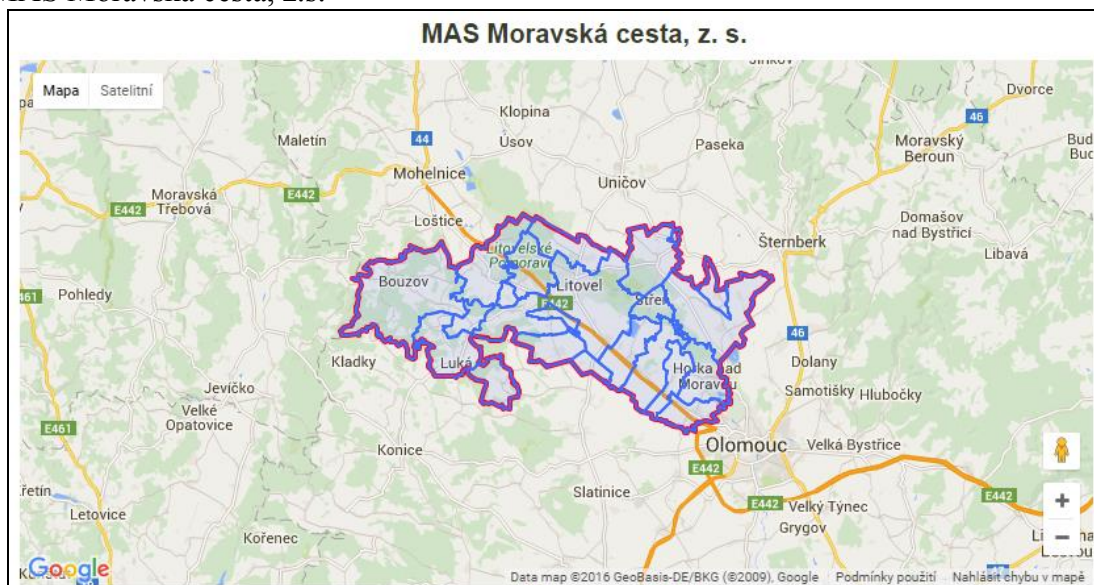
Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 MAS Moravská brána „Společně v pohybu“

Priority ISRÚ:

1. Nabídnout stávající přírodní a kulturní hodnoty pro rozvoj cestovního ruchu
2. Zlepšit ochranu životního prostředí a zkvalitnit technickou infrastrukturu v obcích
3. Zvýšit konkurenceschopnost podnikatelů i zemědělců a vytvářet podmínky pro práci
4. Zkvalitnit občanskou vybavenost v obcích
5. Zkvalitnit vzdělávání, sociální služby a společenské zázemí pro spokojený život obyvatel
6. Zajistit rozvoj regionu pomocí stabilní a otevřené MAS a mezisektorového partnerství členů⁹⁵

⁹⁵MAS MORAVSKÁ BRÁNA. *MAS MORAVSKÁ BRÁNA „Společně v pohybu“: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS MORAVSKÁ BRÁNA 2014-2020*. 1. Lipník nad Bečvou, 2015.

MAS Moravská cesta, z.s.

Obr. 14 Mapa územní působnosti MAS Moravská cesta, z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Moravská cesta, z.s.
Právní forma:	Zapsaný spolek
Vznik:	29. 6. 2006
Počet obcí:	22 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Litovelsko, Sdružení obcí střední Moravy, Svazek obcí mikroregionu Uničovsko, Mikroregion Olomoucko
Partneři spolupráce:	MAS Region Poodří, MAS Moravský kras, Zlatá cesta
Sídlo:	Červenka
Počet obyvatel:	31 667 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	282,96 km ²
Celkový počet členů MAS:	52 členů
- Veřejný sektor:	25
- Soukromý sektor:	11
- Neziskový sektor:	16 ⁹⁶

⁹⁶ Databáze MAS. NS MAS: České republiky [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Moravská cesta 2014—2020: 10. 12. 2015 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj

žádost o podporu

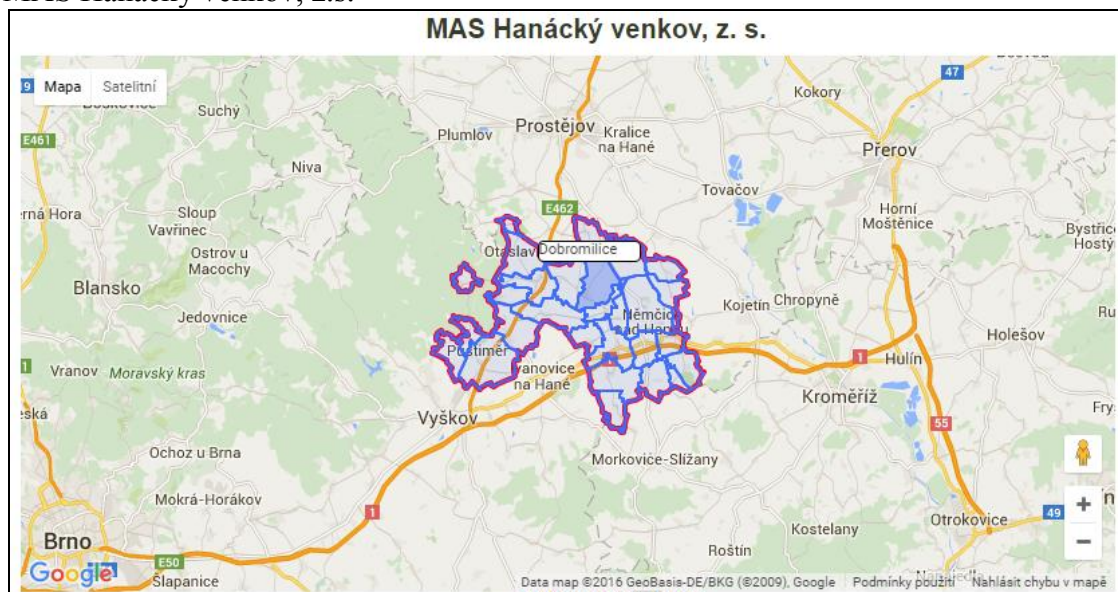
Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 MAS Moravská cesta Deme furt dopředo a necofnem ...

Priority ISRÚ:

1. Zlepšit občanskou vybavenost a infrastrukturu
2. Chránit kulturní dědictví venkova
3. Pečovat o životní prostředí
4. Podporovat zemědělství, lesnictví, potravinářství a regionální značku HANÁ
5. Podporovat sociální služby, zdravotnictví, vzdělávání a zaměstnanost
6. Podporovat malé a střední podnikání
7. Rozvíjet spolupráci a posilovat místní partnerství⁹⁷

⁹⁷MAS Moravská cesta. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 MAS Moravská cesta Deme furt dopředo a necofnem* 1. Červenka, 2015.

MAS Hanácký venkov, z.s.

Obr. 15 Mapa územní působnosti MAS Hanácký venkov, z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Hanácký venkov, z.s.
Právní forma:	Zapsaný spolek
Vznik:	2. 6. 2006
Počet obcí:	28 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Némčicko, Mikroregion Předina
Partneři spolupráce:	MAS Střední Haná, MAS Prostějov venkov
Sídlo:	Doloplazy
Počet obyvatel:	17 682 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	153,8 km ²
Celkový počet členů MAS:	84 členů
- Veřejný sektor:	32
- Soukromý sektor:	13
- Neziskový sektor:	39 ⁹⁸

⁹⁸Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Hanácký venkov 2014—2020: 30. 3. 2016 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj
žádost o podporu

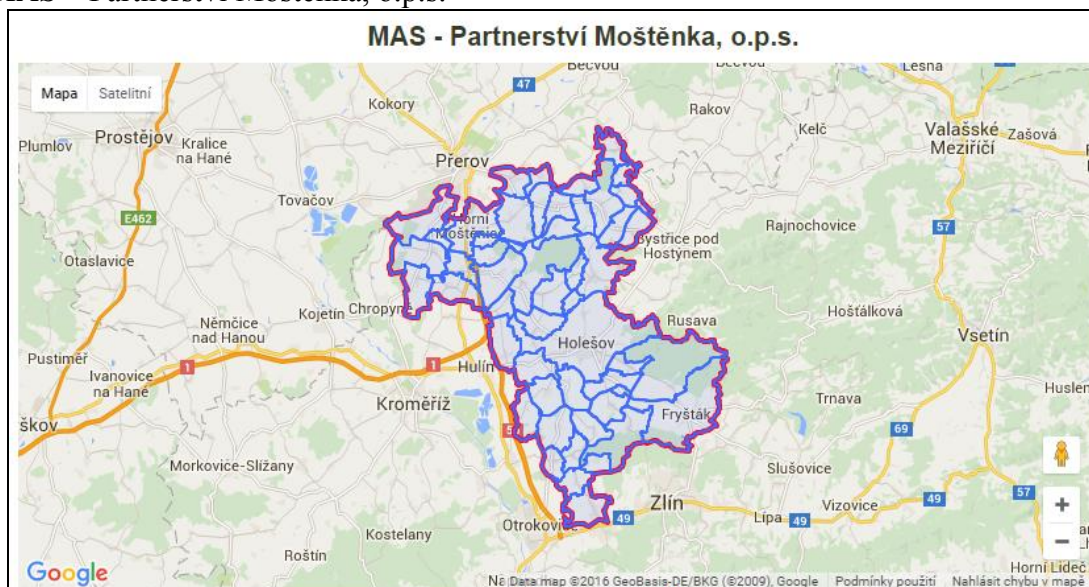
Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 MAS Hanácký venkov „Venkov jedna rodina“

Priority ISRÚ:

1. Zlepšení stavu infrastruktury a vzhledu obcí
2. Zajištění dostupnosti občanské vybavenosti a služeb
3. Rozvoj podnikání a podpora zaměstnanosti
4. Zvýšení kvality životního prostředí a krajiny
5. Zachování kulturního dědictví a rozvoj spolupráce⁹⁹

⁹⁹MAS Hanácký venkov. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hanácký venkov*. 1. Nezamyslice, 2015.

MAS – Partnerství Moštěnka, o.p.s.

Obr. 16 Mapa územní působnosti MAS – Partnerství Moštěnka, o.p.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS – Partnerství Moštěnka, o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	5. 12. 2005
Počet obcí:	51 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Moštěnka, Mikroregion Holešovsko, Mikroregion Židelná
Partneři spolupráce:	MAS Střední Povltaví, MAS Malohont, LGD Gorna Prosna
Sídlo:	Horní Moštěnice
Počet obyvatel:	42 591 (k 1. 2. 2016)
Rozloha:	337,12 km ²
Celkový počet členů MAS:	98 členů
- Veřejný sektor:	38
- Soukromý sektor:	22
- Neziskový sektor:	38 ¹⁰⁰

¹⁰⁰Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS – Partnerství Moštěnka

2014—2020: v únoru 2016 návrh předložen MMR

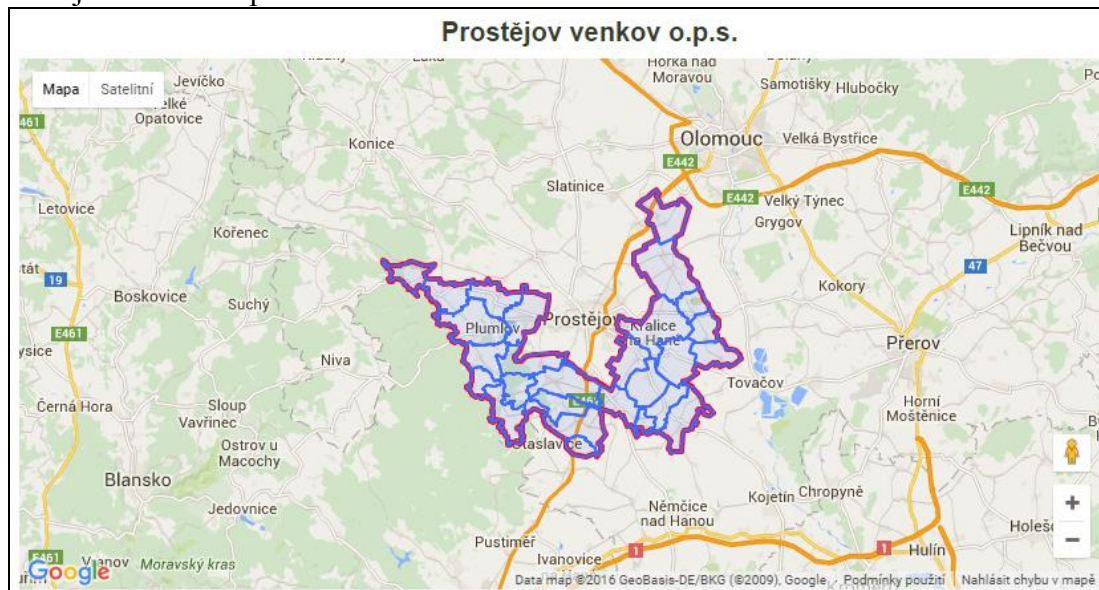
Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 MAS – Partnerství Moštěnka „Náš region – naše radost“

Priority ISRÚ:

1. Rozvoj života v obcích
2. Podpora podnikání a zaměstnanosti
3. Propojování vesnic, měst a regionu
4. Péče o krajinu a životní prostředí
5. Rozvoj spolupráce a posílení místního partnerství¹⁰¹

¹⁰¹MAS - Partnerství Moštěnka. *MAS - Partnerství Moštěnka „Náš region - naše radost“: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014-2020*. 1. Kostelec u Holešova, 2015.

Prostějov venkov o.p.s.

Obr. 17 Mapa územní působnosti Prostějov venkov o.p.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmascr.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	Prostějov venkov o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	3. 7. 2006
Počet obcí:	27 obcí
Mikroregiony:	
Partneři spolupráce:	MAS Střední Haná
Sídlo:	Kralice na Hané
Počet obyvatel:	19 378 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	180,88 km ²
Celkový počet členů MAS:	63 členů
- Veřejný sektor:	22
- Soukromý sektor:	35
- Neziskový sektor:	6 ¹⁰²

¹⁰²Databáze MAS. NS MAS: České republiky [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmascr.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území společnosti Prostějov venkov o.p.s.

2014—2020: 24. 12. 2015 předložena Ministerstvu pro místní rozvoj
žádost o podporu

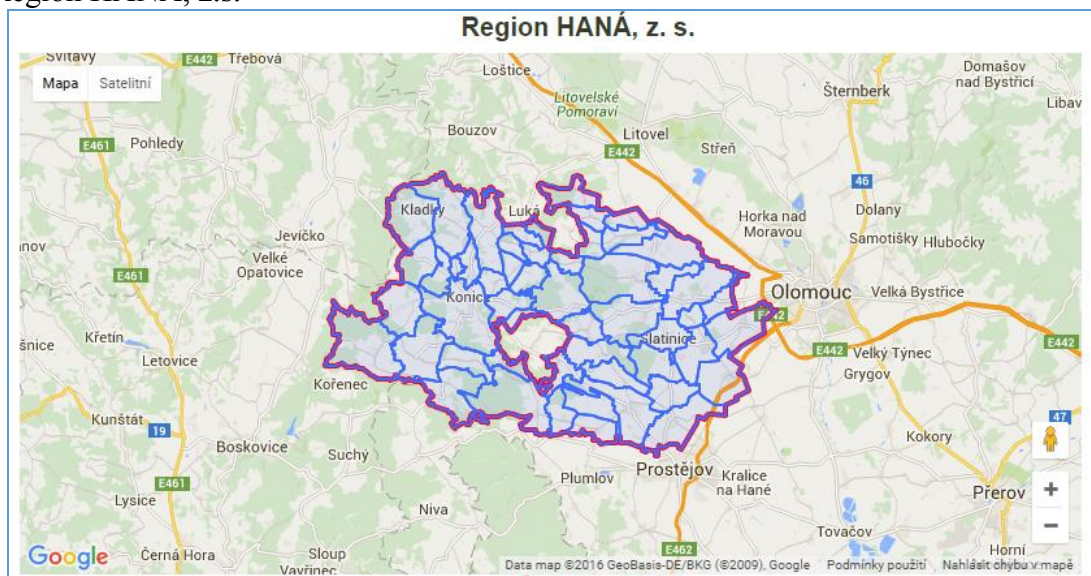
Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území
společnosti Prostějov venkov o.p.s. 2014—2020+

Priority ISRÚ:

1. Infrastruktura
2. Podnikání a zaměstnanost
3. Občanská vybavenost
4. Životní prostředí
5. Život v MAS¹⁰³

¹⁰³Prostějov venkov. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území společnosti Prostějov venkov o.p.s. 2014-2020+*. 1. Kralice na Hané, 2015.

Region HANÁ, z.s.

Obr. 18 Mapa územní působnosti Regionu HANÁ k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmascr.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	Region HANÁ, z.s.
Právní forma:	Zapsaný spolek
Vznik:	22. 3. 2004
Počet obcí:	48 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Kosířsko, Mikroregion Litovelsko, Mikroregion Kostecko, Mikroregion Konicko
Partneři spolupráce:	Občianske združenie pre rozvoj mikroregiónu „Požitavie – Širočina, Bystřička, o.p.s.
Sídlo:	Náměšť na Hané
Počet obyvatel:	40 306 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	426, 23 km ²
Celkový počet členů MAS:	102 členů
- Veřejný sektor:	48
- Soukromý sektor:	38
- Neziskový sektor:	16 ¹⁰⁴

¹⁰⁴ Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmascr.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území Regionu HANÁ 2014—2020: zatím nepředloženo

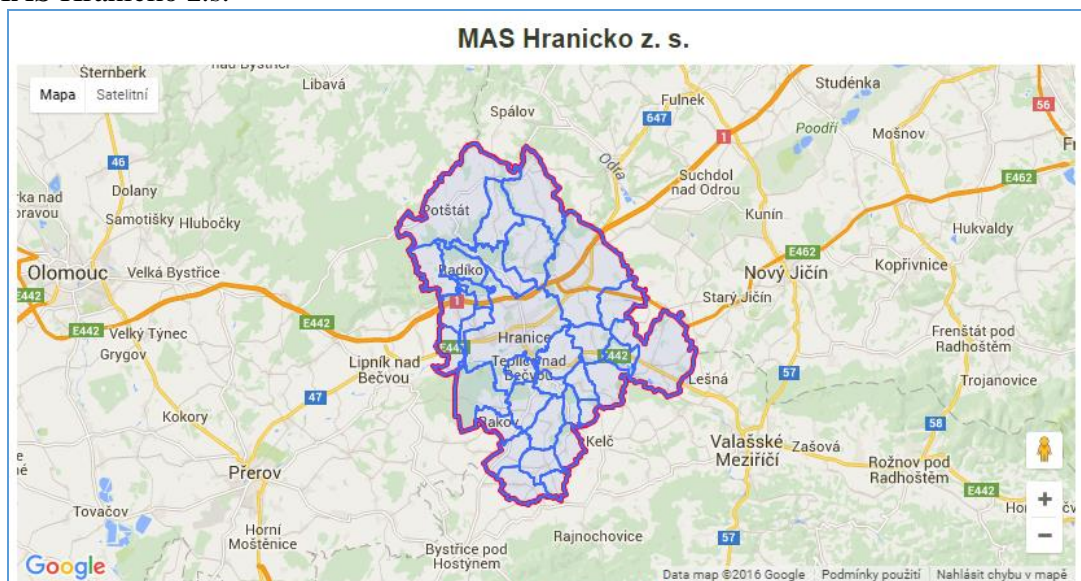
Název ISRÚ: Integrovaná strategie komunitně vedeného místního rozvoje místní akční skupiny 2015—2020 Regionu HANÁ

Priority ISRÚ:

1. Podpora zlepšení ekonomické aktivity regionu
2. Rozvoj obcí
3. Životní prostředí a kulturní dědictví
4. Občanská společnost a sociální koheze
5. Vzdělání – investice do budoucnosti¹⁰⁵

¹⁰⁵ Region HANA, z.s. *Integrovaná strategie komunitně vedeného místního rozvoje místní akční skupiny 2015-2020: Region HANÁ*. 1. Náměšť na Hané, 2015.

MAS Hranicko z.s.

Obr. 19 Mapa územní působnosti MAS Hranicko z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Hranicko z.s.
Právní forma:	Zapsaný spolek
Vznik:	6. 1. 2006
Počet obcí:	31 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Rozvodí, Mikroregion Záhoran, Mikroregion Podlesí
Partneři spolupráce:	Mikroregion Hranicko, Hranická rozvojová agentura
Sídlo:	Hranice
Počet obyvatel:	34 492 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	325,40 km ²
Celkový počet členů MAS:	44 členů
- Veřejný sektor:	11
- Soukromý sektor:	20
- Neziskový sektor:	13 ¹⁰⁶

¹⁰⁶ Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území místní akční skupiny Hranicko na období 2014—2020: 29. 2. 2016 předložen návrh Ministerstvu pro místní rozvoj

Název ISRÚ: Strategie rozvoje regionu Hranicko 2014—2020

Priority ISRÚ:

1. Rozvoj mikro- a malého podnikání, podpora zaměstnanosti a vzdělání
2. Rozvoj komunitního života a kvalitní trávení volného času
3. Podpora sociálního začleňování, kvalitní sociální služby
4. Veřejná infrastruktura a informace
5. Zlepšování stavu životního prostředí
6. Rozvoj cestovního ruchu¹⁰⁷

¹⁰⁷ MAS Hranicko. *Strategie rozvoje regionu Hranicko 2014-2020: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území místní akční skupiny Hranicko na období 2014-2020*. 1. Hranice, 2016.

Střední Haná, o.p.s.

Obr. 20 Mapa územní působnosti Střední Haná, o.p.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	Střední Haná, o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	13. 2. 2006
Počet obcí:	13 obcí
Mikroregiony:	
Partneři spolupráce:	Mikroregion Némčicko, Mikroregion Jesenicko, Mikroregion Lipensko, MAS na Slovensku a v Polsku
Sídlo:	Kojetín
Počet obyvatel:	15 888 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	141,05 km ²
Celkový počet členů MAS:	14 členů
- Veřejný sektor:	3
- Soukromý sektor:	8
- Neziskový sektor:	3 ¹⁰⁸

¹⁰⁸ Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Integrovaná strategie území MAS Střední HANÁ na období 2007—2013

Priority:

1. Technická infrastruktura
2. Dopravní infrastruktura a obslužnost
3. Podpora podnikatelských aktivit, ekonomický rozvoj
4. Životní prostředí
5. Volný čas, kvalita života, podpora znevýhodněných skupin obyvatel
6. Rozvoj cestovního ruchu

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území Střední Haná na období 2014—2020: zatím nepředložen návrh ¹⁰⁹

¹⁰⁹ Střední Haná. *Strategický plán LEADER 2007-2013*. 1. Kojetín, 2009.

MAS Šternbersko o.p.s.

Obr. 21 Mapa územní působnosti MAS Šternbersko o.p.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Šternbersko o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	19. 1. 2006
Počet obcí:	22 obcí
Mikroregiony:	Mikroregion Šternbersko
Partneři spolupráce:	
Sídlo:	Šternberk
Počet obyvatel:	29 026 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	261,27 km ²
Celkový počet členů MAS:	43 členů
- Veřejný sektor:	20
- Neziskový sektor:	8
- Soukromý sektor:	15 ¹¹⁰

¹¹⁰ Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 Integrovaná strategie rozvoje území MAS Šternbersko: zatím nepředložen návrh

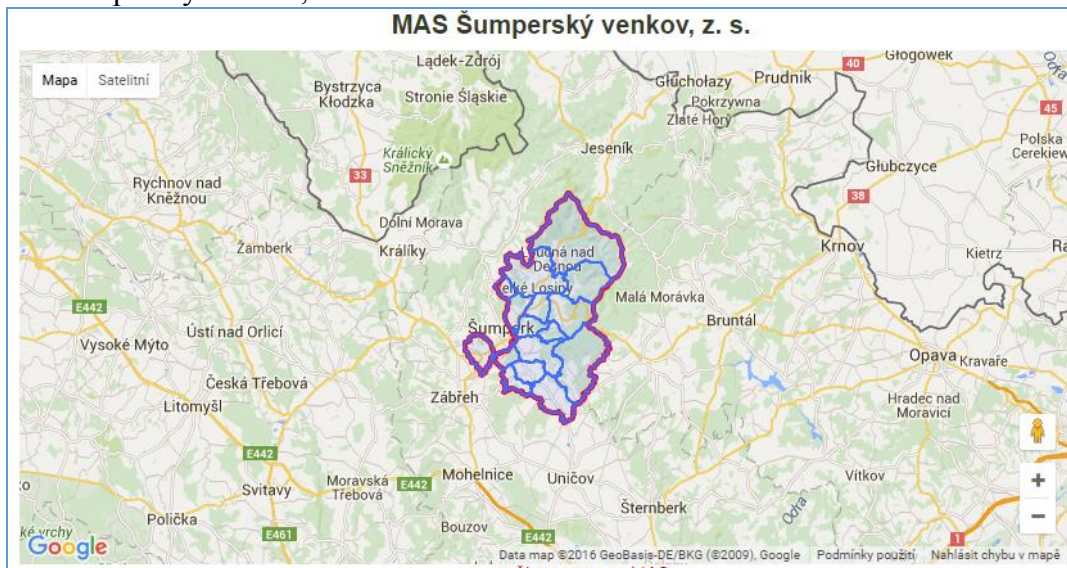
Název ISRÚ: Integrovaná strategie rozvoje území MAS Šternbersko 2014—2020

Priority:

1. Šternbersko - prostředí pro náš život
2. Trvale udržitelný rozvoj zemědělských aktivit
3. Vhodné přírodní podmínky a šetrné využívání přírodního dědictví
4. Rozvíjíme podnikání a služby
5. Vzdělávání a začleňování do společného života¹¹¹

¹¹¹ MAS Šternbersko. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014-2020: Integrovaná strategie rozvoje území MAS Šternbersko*. 1. Šternberk, 2014.

MAS Šumperský venkov, z.s.

Obr. 22 Mapa územní působnosti MAS Šumperský venkov, z.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS: MAS Šumperský venkov z.s.

Právní forma: Zapsaný spolek

Vznik: 27. 3. 2006

Počet obcí: 16 obcí

Mikroregiony:

Partneři spolupráce:

Sídlo: Nový Malín

Počet obyvatel: 26 761 (k 1. 1. 2016)

Rozloha: 422,25 km²

Celkový počet členů MAS: 38 členů

- Veřejný sektor: 17
- Soukromý sektor: 12
- Neziskový sektor: 9 ¹¹²

¹¹² Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

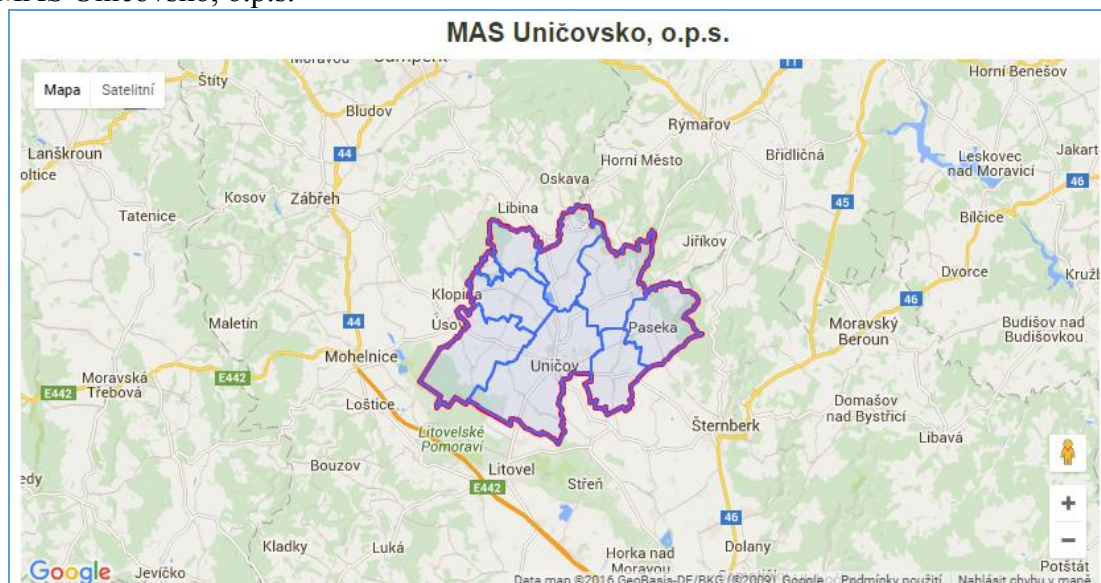
Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Šumperský venkov, z.s. 2014—2020: Žádost o schválení byla podána 7. 3. 2016
Ministerstvu pro místní rozvoj

Název ISRÚ: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Šumperský venkov, z.s. 2014—2020 „Z lázní do lesů a hor, to je náš krásný region“

Priority: 1. Region s čistou a udržitelnou krajinou, ve kterém se dobře dýchá
2. Zatraktivnění regionu pro turisty
3. Zatraktivnění regionu pro místní a zvýšení aktivizace obyvatel regionu
4. Zvýšení zaměstnanosti a rozvoj podnikání
5. Zkvalitnění dopravní dostupnosti v regionu
6. Zvýšení kvality vzdělání – základ budoucnosti našeho regionu
7. Efektivní sociální inkluze jako předpoklad spokojenosti obyvatel našeho regionu¹¹³

¹¹³MAS Šumperský venkov. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Šumperský venkov, z.s. 2014-2020: „Z lázní do lesů a hor, to je náš krásný region“*. 1. Nový Malín, 2014.

MAS Uničovsko, o.p.s.

Obr. 23 Mapa územní působnosti MAS Uničovsko, o.p.s. k 1. 1. 2016.
(zdroj:www.nsmas.cz; vlastní zpracování)

Oficiální název MAS:	MAS Uničovsko o.p.s.
Právní forma:	Obecně prospěšná společnost
Vznik:	15. 12. 2006
Počet obcí:	9 obcí
Mikroregiony:	
Partneři spolupráce:	MAS Šumperský venkov
Sídlo:	Medlov
Počet obyvatel:	22 413 (k 1. 1. 2016)
Rozloha:	201,34 km ²
Celkový počet členů MAS:	22 členů
- Veřejný sektor:	10
- Soukromý sektor:	10
- Neziskové sektoru:	2 ¹¹⁴

¹¹⁴ Databáze MAS. *NS MAS: České republiky* [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

Strategické dokumenty a základní informace

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Uničovsko 2014—2020:

Žádost nebyla podána

Název ISRÚ:

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Uničovsko 2014—2020

Priority:

1. Území MAS Uničovsko bude místem pro kvalitní a plnohodnotný život obyvatel s ohledem na okolní prostředí
2. Udržitelný rozvoj území MAS Uničovsko
3. Území MAS Uničovsko pracuje a rozvíjí se¹¹⁵

¹¹⁵ MAS Uničovsko. *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Uničovsko 2014-2020*. 1. Medlov, 2014.

V této části práce se autorka pod jednotlivými subkapitolami zabývala stručnými případovými studii jednotlivých Místních akčních skupin v Olomouckém kraji. Zvolila po poradě se zástupci figurujícími v MAS následující indikátory: počet obyvatel, rozloha, počet obcí v územní působnosti MAS, počet partnerů, právní forma, datum založení a pro orientaci z návrhů Strategických komunitně vedených místních rozvoje na období 2014—2020 vybrala priority, kterými se MAS plánují řídit. Důležité je zmínit, že většina MAS, až na výjimky dvou MAS, měly zpracovány strategie a téměř polovina již podala návrhy ke schválení Ministerstvu pro místní rozvoj.

První figuroval název, následovala mapa s územní působností jednotlivých MAS, počet obyvatel a rozloha k 1. 1. 2016.

Většina MAS byla založena v letech 2005 až 2006. Zmínění mikroregionů, které zasahují do působnosti MAS, bylo spolu s partnery spolupráce spíše orientační. Nejvíce členů u všech MAS převládalo z veřejného sektoru, pod který spadají obce, svazky obcí či dobrovolných svazků obcí. V nejideálnějším případě by měly počty partnerů z podnikatelského a neziskového sektoru být vyrovnané, samozřejmě, že v praxi to tak není. Soukromý sektor byl vždy zastoupen větším množstvím členů než neziskový sektor.

U strategií komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 mezi prioritami převládaly především podpora a rozvoj cestovního ruchu, zlepšení občanské vybavenosti v obcích, rozvíjení zemědělství a podnikání, zaměření se na životní prostředí a některé MAS měly jako priority i rozvíjení spolupráce. Podle zpracování jednotlivých Strategií si autorka udělala názor na to, které MAS asi budou nejlépe fungující v území.

V následující tabulce bude srovnání, jakým množstvím finančních prostředků jednotlivé MAS disponovaly v období 2007—2014 a jaká je celková maximální možná indikovaná lokace.

Tab. 6 Přehled množství a alokace finančních prostředků MAS v letech 2007—2013 a 2014—2020

<i>Název MAS</i>	<i>Alokace 2007—2013</i>	<i>Maximální možná indikovaná alokace CLLD 2014—2020</i>
Bystřička	37 612 743 Kč	50,230 mil. Kč
MAS Mohelnicko	-	48,475 mil. Kč
MAS Šternbersko	-	70,170 mil. Kč
MAS – Partnerství Mošćenka	59 071 409 Kč	91,359 mil. Kč
MAS Horní Pomoraví	70 614 121 Kč	120,184 mil. Kč
MAS MORAVSKÁ BRÁNA	36 009 171 Kč	52,400 mil. Kč
MAS Uničovsko	32 747 828 Kč	54,605 mil. Kč
MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko	-	112,387 mil. Kč
MAS Moravská cesta	47 031 096 Kč	74,610 mil. Kč
MAS Šumperský venkov	22 421 773 Kč	72,181 mil. Kč
MAS Hanácký venkov	38 665 300 Kč	41,605 mil. Kč
MAS Hanácké Království	-	40,900 mil. Kč
Prostějov venkov	39 646 593 Kč	37,113 mil. Kč
Region HANÁ	44 912 544 Kč	90,092 mil. Kč
MAS Hranicko	52 932 812 Kč	83,161 mil. Kč
Střední Haná	17 424 916 Kč	42,437 mil. Kč
Celkem	499 090 306 Kč	1 081, 909 mil. Kč

(zdroj: vlastní zpracování; NS MAS České republiky 2015)

Tato tabulka slouží ke srovnání toho, kolik finančních prostředků jednotlivé MAS alokovaly v letech 2007—2013. Jednotlivé MAS při realizaci Strategických plánů LEADER musely 80 % prostředků vynaložit na projekty žadatelů, 20 % pak na podporu vlastní činnosti – režijní výdaje. Nejvíce prostředků alokovala MAS – Partnerství Mošćenka.

Druhá část znázorňuje maximální možnou indikovanou alokaci CLLD na období 2014—2020. Největší množství finančních prostředků bude mít MAS Horní Pomoraví. Jedná se pouze o orientační informace.

Další tabulka vychází z hodnocení ministerstva zemědělství ohledně hodnocení činnosti místních akčních skupin v letech 2007—2013.

Tab. 7 Hodnocení činnosti MAS Mze v letech 2010,2011 a 2012

<i>Název MAS</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Bystřička	C	B	B
MAS Mohelnicko	-	-	-
MAS Šternbersko	-	-	-
MAS – Partnerství Moštěnka	A	A	A
MAS Horní Pomoraví	A	A	A
MAS MORAVSKÁ BRÁNA	B	B	B
MAS Uničovsko	D	D	B
MAS Vincenze Priessnitze pro Jesenicko	-	-	-
MAS Moravská cesta	A	A	A
MAS Šumperský venkov	A	A	B
MAS Hanácký venkov	B	B	A
MAS Hanácké Království	-	-	-
Prostějov venkov	B	B	B
Region HANÁ	A	A	A
MAS Hranicko	A	A	A
Střední Haná	D	C	C

(zdroj: vlastní zpracování; NS MAS České republiky 2015)

Legenda značí, A – nejlépe fungující MAS, příklady dobré praxe, vysoce transparentní a důvěryhodné, aktivní a aktivizující území

B – dobře fungující MAS, nadstavba metody LEADER (rozdělování peněz, stanovená strategie, přerozdělování peněz má přidanou hodnotu oproti centralizovanému rozdělování)

C – průměrná MAS – formální požadavky na existenci a čerpání, efekt jak přerozdělování financí centrálně

D – MAS, které by svůj přístup měly přehodnotit, jsou na hranici toho, co se od nich očekává, splňují pouze formální pravidla

Hodnocení činnosti jednotlivých MAS provedlo Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Národní sítí MAS a SZIF. Zajímali se o plnění strategických plánů LEADER a rozdělení vykonávaných aktivit podle kvality. U žádných MAS nedošlo k pozastavení nebo ukončení administrace. Mezi nejlépe fungující z dlouhodobějšího hlediska lze

zařadit MAS Partnerství Moštěnka, MAS Horní Pomoraví, MAS Moravská cesta, MAS Hranicko a Region Haná. Získaly v letech 2010, 2011 a 2012 hodnocení A. Toto hodnocení je ale problematické a zavádějící. Jak správně nastavit podmínky pro hodnocení jsou velkým problémem, kdy MAS mohou oponovat tím, že hodnocení není objektivní. S tímto názorem po prostudování jednotlivých materiálů a po získání informací autorka souhlasí. Názory expertů na nejlepší MAS byly MAS – Partnerství Moštěnka, MAS Horní Pomoraví a MAS Hranicko.

4.1 Vyhodnocení rozhovorů a dotazníků

V následující praktické části se autorka zabývala vyhodnocením dotazníků a rozhovorů osob, které úzce souvisí s Místními akčními skupinami v Olomouckém kraji. Zajímala ji jejich názor na problematiku MAS především z toho důvodu, aby si vytvořila osobní pohled na danou věc. Z pochopitelných důvodů zůstanou konkrétní jména osob anonymní. Jednotlivým MAS byl rozeslán dotazník formou strukturovaného rozhovoru, který bude k nahlédnutí v přílohách. Následně se buď osobně, nebo telefonicky setkala či spojila s experty, kteří mají co do činění s působením místních akčních skupin. Otázky připravené pro jednotlivé MAS a pro konkrétní experty se poněkud lišily, především díky struktuře a povaze jednotlivých metod získání informací. Obě tyto formy byly časově náročné, autorka je hodnotí jako velice užitečné.

Nejprve autorka zkonfrontuje názory jednotlivých MAS na položené otázky. Odpovědi na jednotlivé otázky zanalyzuje formou shrnutí. Téměř všichni respondenti se shodli na tom, že místní akční skupiny hrají velice důležitou a nezaměnitelnou úlohu ve venkovském prostoru z hlediska aktéra lokálního rozvoje a zároveň jsou specifickým a zásadním aktérem. MAS, které byly podpořeny v minulém plánovacím období, mají pevné vazby na různé skupiny obyvatel (neziskové organizace, zemědělce, spolky, podnikatele a obecní samosprávy). Mezi jejich hlavní náplň činnosti patří příprava a realizace projektů spolupráce a rozhodování o rozdělení dotací cílovým skupinám na základě zjištěných potřeb a analýzy území. MAS jsou často realizátory velice zajímavých projektů zaměřujících se na lokální problémy – zřizování regionálních muzeí, posilování místní identity díky vzdělávacím projektům, podpora zaměstnanosti specifických cílových skupin nebo propagace místních výrobků a služeb. Díky znalosti území mohou manažeři pomoci s přípravou projektů subjektům, kteří by individuálně finanční prostředky vůbec nezískali. MAS často organizují různé kulturní a společenské

akce. Podstatná je spolupráce – jak jednotlivých aktérů, tak spolupráce s mikroregiony a s ostatními MAS. Samozřejmě pozice jednotlivých MAS závisí na jejich aktivitě a činnosti. V některém území MAS pouze přerozděluje peníze a veškeré ostatní činnosti přenechává mikroregionům, někde je zase MAS hlavním aktérem. Měly by především fungovat jako důležitý článek spolupráce a zároveň jako „dotační agentura“. Zároveň posiluje místní formy rozhodování a řízení tím, že přerozděluje finanční zdroje z více operačních programů na rozvojové projekty dalších venkovských subjektů. MAS ovlivňuje rozvoj místního regionu a s tím související podporu rozvojových aktivit. Jednotlivé MAS můžeme rozdělit například podle jejich území – zda zasahují do jednoho či více ORP, podle kvality, což spadá pod působnost Ministerstva zemědělství, jaká je forma sdružení (zapsaný spolek, obecně prospěšná společnost, ústav, zájmové sdružení právnických osob), podle náplně činnosti – jestli se zabývají pouze přerozdělováním dotací z EU v rámci LEADER nebo nově SCLLD, anebo jestli MAS vytvářejí další činnosti (poradenská agentura pro komerční psaní dotačních žádostí, management cestovního ruchu), úspěšnost v čerpání, či míra doprovodných aktivit. Typologie jednotlivých MAS se používá především v teorii.

Autorku velice zajímaly odpovědi na otázku, jak by představitelé MAS srovnali období 2007—2013 s obdobím 2014—2020 – jestli se oslabí nebo zesílí pozice MAS. Většina zástupců se shodla na tom, že období 2007—2013 bylo přínosnější, především díky podpoře potřebných oblastí a řešením slabých míst v území. Podporovaly se projekty obcí s velmi malým omezením, spolky, cestovní ruch. Současné období 2014—2020 je oslabeno již dlouhým přípravným obdobím.

Nové období podle většiny posílí pozici MAS v administraci projektů, ale oblasti podpory investičních projektů jsou zúžené. Většina MAS v období 2014—2020 administruje kromě Programu rozvoje venkova další operační programy na lokální úrovni. Jedná se například o Operační program zaměstnanost (OPZ), Integrovaný regionální operační program (IROP), Operační program životní prostředí, animační role v rámci Operačního programu věda, výzkum, vzdělání. Jedná se o širší rozsah činností. V období 2007—2013 se jednalo pouze o Program rozvoje venkova. Klade to vyšší nároky na manažery MAS, umožňuje to ovšem širší spektrum aktivit, na které mohou být cíleny projekty. Ve strategiích je mnoho témat k řešení, ale jen malá část bude moct být podpořena alokací. Téměř všichni zástupci MAS mají stejný názor na to, že oproti minulému období bude možné podpořit mnohem méně, než je na venkově opravdu potřeba. V minulém období se financovaly například místní komunikace, chodníky,

výletišť, drobné památky, hřišť, vybavení škol, a to vše bez omezení, jen na základě potřeby území, ovšem finanční alokace byla malá. Nyní je alokace u většiny MAS buď stejná, u některých až dvojnásobně zvýšená, ale lze podpořit pouze opravdu malý zlomek toho, co území potřebuje. Navíc jsou podmínky čerpání a monitorovací indikátory velice omezené a přísně nastavené. Velkým problémem je IROP, který vyhovuje městům, pravidla ale úplně pominula drobné projekty v obcích. Problémem je také rekonstrukce objektů, kdy povinnost bezbariérovosti neúměrně navyšuje náklady malých obcí. Omezená možnost financování potřeb přes MAS jejich pozici oslabuje. Většina zástupců MAS vnímá potřebu území nejen ve vyhlášení výzev, ale i v pomoci místním aktérům s orientací v dotačních programech a bude provádět tzv. animaci území ve větší míře než v minulém období. To zase pozici MAS posiluje. Obecně se pozice místních akčních skupin ve srovnání s programovým obdobím 2007—2013 upevnila a posílí se, komunitně vedený místní rozvoj je respektován na evropské i národní úrovni. Program rozvoje venkova je obdobně nastavený v obou obdobích, v novém je zúžený počet opatření – nemohou žádat obce, církve a neziskové organizace na záměry z období 2007—2013 (malé projekty zemědělců, malé projekty obcí infrastrukturní, obnova budov, památek či obnova zázemí pro volnočasové aktivity neziskových organizací a církve). Na rozdíl od minulého období nelze podporovat neziskové organizace, drobná sdružení a zaměřením dotačních programů pro obce se role MAS oslabila. Problémem nebude realizace celé řady již vytvořených projektových záměrů, ale naplnění monitorovacích indikátorů. PRV má jediný povinný monitorovací indikátor - počet nově vzniklých pracovních míst. Přes SCLLD se budou muset realizovat velké projekty, kterých bude daleko méně. Finanční prostředky budou poskytovány ze tří operačních programů – IROP, OPZ, PRV. Skutečný přínos je možné zhodnotit až po uplynutí období. Závisí to i na tom, jaké další aktivity bude MAS v rámci daného území provádět – zda bude pouze administrovat svěřené evropské programy, nebo bude aktivitami nad rámec těchto povinných více podporovat rozvoj venkova, čímž se pozice v určité lokalitě posílí.

Všechny MAS v Olomouckém kraji kromě hlavní náplně činnosti – přerozdělování peněz, poskytují i další činnosti. Jejich společné aktivity jsou dotační poradenství a strategické řízení – tvorba a realizace strategie MAS. Další MAS uvádějí například pořádání kulturních, společenských, sportovních akcí, poskytování zázemí pro kulturní akce, propagace území a představitelů, podpora spolupráce subjektů, realizace projektů spolupráce, mezinárodní spolupráce, informační činnost, zpracování rozvojových

dokumentů obce a animace území. Jedná se o aktivizaci místních aktérů a pomoc s vyhledáváním vhodného zdroje financování a nastavení udržitelnosti projektů. Některé provozují turistické informační centrum nebo měkké aktivity typu cyklovýlety, exkurze nebo semináře.

Názory na očekávání let 2014—2020 byly poměrně stejné u všech MAS. Je zde zklamání z velké časové prodlevy při přípravě a následné implementace, momentálně je zpoždění již tříleté. Mnoho MAS muselo překlenout tříleté období nejistoty v omezeném režimu s nutně negativním vlivem na jejich personální politiku. Další zklamání vyplývá ze zacílení podpory a velice úzké nabídky především u IROP. Existuje řada žadatelů připravující projekty, které jsou plně v souladu s cíli integrovaných strategií jednotlivých MAS, bohužel je ale není možné podpořit alokací operačních programů, které bude MAS administrovat. Nastavení programových rámců = výzev MAS podle stávajících pravidel nepokrývá hlavní potřeby venkovských oblastí. Díky limitům daným operačními programy bude pro místní aktéry obtížné splnit specifická kritéria. Proto MAS hledají jiné zdroje využitelné žadateli pro realizaci jejich záměrů. Čerpání alokace bude mnohem složitější. Podmínky se navíc neustále mění a zpřesňují. Tím, že nové období nereaguje na potřeby malých obcí, hledají některé MAS možnosti financování projektů i jinde, především z národních zdrojů (Ministerstvo zemědělství dotační titul 16, POV Olomouckého kraje, PRV MMR aj.)

Názor všech MAS vystihuje podle mě tato citace: „Očekávání byla velká, bohužel nic z toho se nenaplnilo. Reagujeme na to s klidem a nadhledem – jinak to nejde!“ Hlavním problémem je složitost, nepružnost a zdoluhavost celého procesu. Osm MAS zatím nespustila realizaci strategie, protože momentálně čekají na schválení od Ministerstva pro místní rozvoj a následně spustí první výzvy pro žadatele k předkládání žádostí o dotace, nejpravděpodobněji na podzim 2016. Nejsou např. propláceny náklady spojené s provozem kanceláře, nebo spolupracující subjekty mají již rok připravené projekty, ale musí čekat na realizaci. Zatím MAS čekají, až budou schváleny všechny potřebné dokumenty a věnují se ostatním činnostem, které jsou vyjmenovány viz. výše. Žádná MAS zatím nevyhlásila výzvy z nového období.

Strategie jednotlivých MAS vznikaly bez výjimky komunitně při projednávání s co nejširším zapojením aktérů z daného území (veřejnost, pracovní skupiny), na základě sběru projektových záměrů, na podkladě analýz a vstupních dat především z ČSÚ, vycházející z předchozí strategie. Nezbytností bylo upravit strategii podle neustále se měnících pravidel.

Všechny MAS budou čerpat finance z následujících operačních programů – OP Věda, výzkum, vzdělání, Integrovaný regionální operační program, OP Zaměstnanost, Program rozvoje venkova. MAS se shodují na tom, že obecně největší alokaci má IROP, v něm konkrétněji bezpečnost v dopravě, cyklodoprava, investice do škol, sociální byty a dovybavení zemědělců. U OPZ je to docela vyrovnané, nejvíce je určeno pro sociální podnikání a u PRV je 50% pro řemeslníky a 50% pro zemědělce, včetně mimozemědělských aktivit pro mikropodniky. OPZ bude výhradně financovat sociální podnikání a z IROP se budou čerpat finance do bezpečné dopravy, cyklodopravy a ve formě investic do škol. U OP VVV je podpora zaměřena pouze na animaci škol. OPZ se zase zaměří na aktivity koordinované s úřadem práce. Nejvíce budou financovány projekty přispívající k rozvoji regionu, projekty z oblasti sociální inkluze, podpory zaměstnanosti, zemědělského i nezemědělského podnikání či bezpečnosti dopravy. Spektrum je velice široké, vymezené to nakonec bude podle podporovaných opatření pro MAS. .

Podle většiny MAS neexistují konkurenční subjekty MAS. Mikroregiony sice fungují paralelně na stejném území, ovšem pro MAS jsou to spolupracující organizace. Území MAS je jasně vymezené a z pravidel pro fungování MAS není možné, aby se na jednom území střetávalo více MAS. Jiné subjekty nepůsobí stejným stylem jako MAS. Jediný názor byl takový, že konkurenčním subjektem MAS může být mikroregion tam, kde MAS nefungují tak, jak by měly a že soukromé dotační agentury mohou být konkurencí MAS. Nikdo nevnímá ostatní MAS jako konkurenci, spíše jako partnery spolupráce. Funkčnost MAS byla podle většiny prokázána při procesu standardizace, který se uskutečnil v roce 2015.

Úspěšnost implementace strategií bude měřena pomocí monitorovacích indikátorů. Jaké indikátory se používají pro stanovení úspěšnosti MAS? Mezi kvantitativní ukazatele patří počet podpořených projektů/výše celkových nákladů projektů, které MAS animovala, objem alokovaných prostředků; mezi kvalitativní získání standardizace, schválení strategie, naplnění strategických rámců či spokojenost konečných žadatelů. Z hlediska MAS je ukazatel vypovídající o správném fungování především naplňování cílů strategie, smysluplnost realizovaných projektů a jejich reálná potřebnost v území. Pokud je MAS „životaschopná“, měla by být schopná fungovat i bez dotací z Evropské unie – fungovat tedy jako aktér regionálního rozvoje, který sdružuje různé partnery na partnerském principu.

Názory na to, co je klíčem úspěchu u jednotlivých místních akčních skupin, se lišily. Mezi hlavní patří důvěra a kooperace v území, respektovanost MAS (iniciátor rozvojových aktivit), spolupráce se subjekty v území, aktivizace obyvatel, zvýšený zájem o veřejné dění, kvalitní komunikace a propagace MAS, odbornost a profesionalita odpovídající zázemí, transparentní postupy, dodržování principů LEADER, kvalitní management MAS (zodpovědní, poctiví a aktivní pracovníci v rámci kanceláří MAS), dobře nastavená strategie a možnost rozhodování o zaměření finančních prostředků na lokální úrovni. Nejčastější odpověď, která se objevovala, byla, že klíčem k úspěchu je především spolupráce aktérů v území a kvalitní management MAS prosazující lidský přístup.

Místní akční skupina hraje ve venkovském prostoru velice důležitou a specifickou roli aktéra lokálního rozvoje. Podstatou je to, aby MAS pouze nepřerozdělovaly peníze, ale podílely se i na budování spolupráce a rozvíjely tím princip PPP – partnerství veřejného a soukromého sektoru. Nejjednodušší typologií jednotlivých MAS je rozdělení podle právního hlediska nebo podle územního hlediska. Období 2007—2013 bylo hodnoceno velice pozitivně, protože docházelo k podpoře především veřejné infrastruktury, k rekonstrukcím budov, budování hřišť a k podpoře zeleně. Většina podaných žádostí jednotlivých projektů byla zrealizována. Nové období 2014—2020 oslabí roli MAS především díky dlouhým přípravným obdobím. Jednotlivé MAS budou přes SCLLD realizovat velké projekty, aby došlo ke splnění monitorovacích indikátorů, ovšem těchto projektů bude mnohem méně. Velmi malá část projektů bude moct být podporovatelná prostřednictvím alokace MAS. Bude více záležet na tom, jestli MAS budou pouze administrovat jednotlivé evropské programy, nebo budou vykonávat i jinou činnost v daném území. Zhodnocení bude nejobektivnější po skončení daného období. Nejrazantnějším problémem nového programového období bylo zpoždění procesu implementace a zacílení podpory. Očekávání jednotlivých MAS byla obrovská, bohužel je realita odlišná. Všechny strategie vznikaly komunitně a čerpaly z předchozích strategií. Finance budou čerpány hlavně z PRV, IROP, OPZ. Konkurenční subjekty až na výjimky soukromých dotačních agentur se díky jasně vymezeným hranicím působnosti a ojedinelostí funkce MAS s konkurencí nesetkávají. Mezi nejlépe stanovené indikátory patří u kvantitativních počet podpořených projektů a u kvalitativních naplnění strategických rámců pomocí monitorovacích indikátorů. Funkčnost MAS byla prokázána procesem standardizace v roce 2015. Klíčem úspěchu

fungování jednotlivých MAS je především kvalitní management s odborníky a spolupráce aktérů v území.

V následující části vyhodnotím výsledky strukturovaných rozhovorů vedených s experty, kterých se problematika místních akčních skupin týká. Díky jejich anonymitě je rozdělím do tří skupin – skupina číslo 1 zahrnuje 1 experta, skupina číslo 2 zahrnuje 3 experty a skupina číslo 3 zahrnuje 2 experty. Skupina číslo 1 hodnotí pozici místních akčních skupin jako důležitého aktéra, kdy jednotlivé MAS mají nezastupitelnou roli. Činnost MAS pak ovlivňuje především partnerství mezi jednotlivými subjekty v územní působnosti MAS, poradenství a aktivita členů. Skupina 2 a 3 sdílí obdobný názor, kdy se experti shodli na tom, že pozice MAS je opodstatněná a nezaměnitelná. Skupina 1 považuje za typologii MAS buď z hlediska LEADER, kdy je to pro ně velká příležitost, anebo dotační MAS. Zde je velice důležité zachování toho, aby MAS nebyla jen výkonnostní složka. Skupina 2 rozděluje MAS podle právního hlediska a hlediska územní působnosti. Skupina 3 považuje za vhodnou typologii rozdělení MAS podle naplňování cílů stanovených ve Strategiích. Skupina 1 při srovnávání období 2007—2013 a 2014—2020 vycházela především z množství přidělených financí. Zajímavostí je například to, že Česká republika má nejvíce strukturálních fondů na obyvatele. Období 2014—2020 není vhodně nastavené, financované má být to, co není potřeba a podle skupiny 1 bude mnoho peněz nevyčerpáno. Hlavní problém spatřuje v tom, že to, co je prioritní pro Brusel, není prioritní pro obyvatele ČR, a hlavně to, že projekty jsou neadekvátní pro český venkov.

Pro MAS je velmi problematické srovnávání období, protože je k dispozici mnoho peněz na to, co není potřeba. Role MAS závisí na uživatelích, protože cíle jednotlivých regionů jsou odlišné a dopad je rozdílný. S názory skupiny 1 souhlasí i skupiny 2 a 3. Skupina 2 hodnotí nové programové období kladně z hlediska financí, kdy je stanovený 2x větší rozpočet. Program obnovy venkova neřeší současnou situaci na českém venkově. Obce budou v novém programovacím období pokračovat s tím, s čím se začalo v letech 2007—2013, tzn. veřejná prostranství, školy, cyklostezky. Skupina 3 si myslí, že se v letech 2014—2020 pozice MAS posílí, díky většímu objemu financí a většímu počtu oblastí podpory než jen PRV (který byl v letech 2007—2013). Bohužel ale spatřují problém v tom, že určité oblasti jsou z podpory vyloučeny a to věci, které jsou na venkově nejvíce potřeba pro základ kvalitního života (opravy infrastruktur a památek).

Principy MAS zůstávají, a tím je partnerství a „služba“ danému území. Pod pojmem „služba“ znamená fungovat co nejlépe pro dané území k jeho rozvoji. Všechny 3 skupiny se shodly na tom, že mezi hlavní náplň činnosti jednotlivých MAS patří přerozdělování peněz a následně poradenská činnost.

Podle skupiny 1 je velmi důležité nastavení projektů – jestli se jedná o investiční projekty, které jsou složité a vyžadují zpracování odborníky nebo tzv. nové projekty, na které nemají manažeři zkušenosti. V novém programovacím období se budou řešit hlavně projekty z oblasti sociální exkluze a dopravy, kdy jednotlivé MAS nemají odborníky na tato témata. Evropské projekty jsou velmi složité. Skupina 3 za další činnosti MAS považuje realizace strategií, zapojení do místního života na venkově, všeobecný přehled o dění a budování spolupráce. Skupina 1 se na očekávání na roky 2014—2020 dívá z pohledu národní sítě, kdy ministerstvo vyjednalo s Evropskou komisí co nejvíce peněz. To lze považovat za úspěch, ovšem potřeby nejsou kompatibilní s nabídkou. Projekty, které chce Evropská komise realizovat, jsou pro obyčejného člověka absolutně nepodstatné. Období 2014—2020 vyhrazuje peníze především na „třešničky“ u projektů, které byly realizovány v období 2007—2013. Bude se jednat o doladování projektů, které ovšem nebudou pro obyvatele úplně viditelné. Podle skupiny 1, i kdyby jednotlivé MAS chtěly uplatnit dotace na vhodné projekty pro venkov, tak nemáme kvalifikované úředníky. Proto bude kladen důraz na podporu toho, co je vymezeno v operačních programech. Skupina 2 se plánuje více zaměřovat na komunitní život a cestovní ruch oproti předchozímu období. Z PRV získají podporu zemědělci a drobní podnikatelé. Skupina 3 má takový názor, že očekávání byla velická, protože CLLD se po určitých zkušenostech ukázal jako dobrý nástroj na podporu menších projektů přímo v území s možností volby podpory z území. Tato myšlenka byla ovšem při nastavení svázána dotačními pravidly a hlavně obavou řídicích orgánů z kontrol, auditních stop apod. Uškodily tomu i podmínky podpory z EU pro všechny dotace, tím se zúžily možnosti podpory.

Skupiny 1,2 3 tvrdí, že finance budou čerpány z Evropského regionálního operačního fondu – sociální inkluze; podpora především sociálního podnikání a sociálních služeb, z Evropského sociálního fondu – kdy bude hrazena zaměstnanost, podnikání MAS a sociální služby a z Evropského zemědělského fondu je financován POV, který podporuje zemědělce. Školství a doprava bude financována velmi omezeně především díky tomu, že tyto projekty díky absenci profesionálů pro MAS nebudou atraktivní. Podpory z EU jsou nevhodné pro náš venkov – je zde například podpora kultury

v obcích, která je velice nákladná a neuplatnitelné na českém venkově. MAS se tedy budou zaměřovat na individuální projekty. Skupina 1 zastává názor, že partnerství je základ, který je stanovený ve strategii a že ve venkovském prostoru nemůže být přímá konkurence místních akčních skupin. Maximálně u poradenské činnosti může vznikat konkurence s agenturami, které se zabývají poradenskou dotační činností. To se ovšem děje velmi minimálně. Konflikt může třeba nastat, když se MAS rozhodne podpořit nějaký velký podnik na daném území a nakonec to nezvládne, nebo když existuje velmi „aktivní“ MAS, tak ta se může dostat do křížku s agenturou. To jsou ale ukázky velmi extrémních a ne zcela běžných případů. Skupina 2 a 3 mají obdobný názor. Myslí si, že MAS jsou svým založením specifické a že nemají v území konkurenci nebo by spíše mít neměly.

Skupina 1 považuje za nejvhodnější indikátory počet obyvatel, rozlohu a počty zřizovatelů. Skupina 2 a 3 si myslí, že vypovídající hodnotu má počet partnerů MAS a počet akcí, které MAS v území realizuje nebo spoluorganizuje. Ukazatelem by naopak nemělo být množství dotací pro dané území, protože to MAS neovlivní – výpočet alokací je většinou nastaven na ukazatelích typu počet obyvatel nebo velikost území. Skupina 2 zastává názor, že klíčem úspěchu jednotlivých MAS je otevřenost, pozitivní přístup a hlavně snaha lidí v MAS se domluvit. Skupina 1 a 3 vidí úspěch v tom, jak jednotlivé MAS fungují/nefungují s mikroregiony v jejich územní působnosti. Skupina 1 zastává názor, že i když je nějaká MAS akční, tak nemusí vhodně spolupracovat s mikroregiony a naopak ta MAS, která není akční, může dobře spolupracovat. Největší problém mají malé MAS kvůli nedostatku financí (příspěvky se odvíjí od velikosti MAS a počtu obyvatel), nebo je zde pouze pár aktivních členů. Skupina 2 vidí jako velice podstatné to, jak spolupracují jednotlivé MAS s mikroregiony a s neziskovými organizacemi a podnikatelskými subjekty. Jednotlivé MAS by měly usilovat o rozvoj regionu, hledání shody a následné spolupráce, distribuci dotace na základě znalosti místního prostředí, posunout se ve fungování výše a mít širší pohled na věc. Skupiny 1,2 a 3 vidí obrovskou nevýhodu v nastavení financování, kdy na začátku bylo 100% financování, poté došlo k omezování.

Činnost MAS v Olomouckém kraji je velmi dobře nastavena ve srovnání s ostatními místními akčními skupinami v ČR díky Františkovi Wintrovi, který stál v čele Národní sítě MAS do roku 2008, a díky Radimovi Sršňovi, který je prezidentem Evropské asociace LEADER pro rozvoj venkova. Tímto autorka zkonfrontovala názory expertů rozdělených do tří skupin.

Na závěr je důležité zmínit, že všechny skupiny byly nezávislé a poskytovaly určitý nadhled. Ukázalo se, že skupina 2 občas preferuje názory jednotlivých MAS, tím pádem se nejednalo o nadhled. Skupina 1 podle mého názoru měla nejobjektivnější názory, které mi danou problematiku objasnily. Skupiny 2 a 3 měly velice obdobné názory, především díky preferování jednotlivých MAS. Se skupinou 1 se ale experti ve většině otázek shodli. Rozhovory hodnotí autorka jako velice užitečné.

5 ZÁVĚR

V této diplomové práci se autorka zabývala Místními akčními skupinami v Olomouckém kraji. Hlavním cílem práce je zhodnocení pozice MAS jako důležitého aktéra lokálního rozvoje ve venkovském prostoru a způsob fungování místních akčních skupin v Olomouckém kraji.

Práce byla rozdělena do čtyř částí – úvod, teoretická část, praktická část a závěr. Úvod seznamuje s cíli práce, výzkumnými otázkami, metodami sběru a zpracováním informací spolu se strukturou práce. Teoretická část se zabývá přehledem literatury, venkovem obecně – historií, vymezením pojmu, charakteristikou, aktéry a nástroji rozvoje venkova, rozvojem a oživením venkova a metodou LEADER, která si získává stále větší podporu. Mezi další části patří historie, náplň a působení principu komunitně vedeného lokálního rozvoje. Část mezi teoretickou a praktickou vyplňuje kapitola o místních akčních skupinách; jejich vzniku a vývoji. V praktické části se autorka věnuje konkrétněji místním akčním skupinám v Olomouckém kraji, jejich stručnou charakteristikou, vznikem a hlavními prioritami, které jsou stanoveny ve Strategii komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020. Dále v praktické části hodnotí autorka výsledky, vyplývající z rozhovorů a dotazníků, vedených s představiteli MAS nebo se zástupci, jichž se fungování MAS přímo dotýká.

Je důležité zmínit, že typologie MAS byla provedena po spolupráci s představiteli NS a KS MAS ve formě tabulky podle indikátorů počtu obyvatel, rozlohy, počtu partnerů, počtu obcí apod. Tabulka úspěšnosti jednotlivých MAS je převzatá od Ministerstva zemědělství, které provádělo dotazníkové šetření o úspěšnosti jednotlivých místních akčních skupin v Olomouckém kraji. Stručné případové studie jednotlivých MAS v OK byly provedeny pro všech 16 místních akčních skupin.

A jak by autorka hodnotila pozici MAS? Nejprve se zabývala stručným srovnáním období 2007—2013 a 2014—2020, následně fungováním MAS. Místní akční skupiny hrají velice důležitou, specifickou a nezaměnitelnou roli z hlediska aktéra lokálního rozvoje ve venkovském prostoru. Před rokem 2007 existovalo přípravné období, kdy jednotlivé MAS neměly vybudovanou pozici, celý Olomoucký kraj ještě nebyl pokryt MAS. V letech 2007—2014 si MAS již ve venkovském prostoru vybudovaly silnou pozici a podporovaly spolupráci všech aktérů působících v jednotlivých územích. Z evropských fondů bylo poskytnuto velké množství prostředků na financování infrastruktury, podporu zemědělských aktivit, revitalizaci budov a škol apod. V období

2007—2013 se zviditelňovala MAS prostřednictvím podpory veřejného prostranství nebo občanské vybavenosti. V novém programovacím období 2014—2020 se podporuje to, co není prioritou rozvoje. V období 2014—2020 již jednotlivé MAS fungují lépe, jsou mnohem stabilizovanější a mají větší důvěryhodnost u obyvatel. Na toho období bylo pohlíženo s nadějí, že se posílí vliv MAS. Došlo ovšem ke snížení počtu programů, rozšíření fungování monitorovacího systému a ke vzniku koncepce Jednotného metodického prostředí. Do poslední chvíle se nevědělo, co MAS budou nakonec moct financovat. Tím bohužel došlo k oslabení jejich nadějí a pozice MAS se neposílí ani díky posílení komunitně vedeného lokálního rozvoje. Zajímavý je náhled na danou problematiku, kdy například lidé z ministerstev mohou namítat, že neposílením jejich pozice se aspoň oslabí klientelistická pozice MAS. Peníze do obcí poputují přes ministerstva, operační programy, ale již ne přes MAS, jak tomu bylo v předešlém období. Jelikož současné období 2014—2020 se nezaměřuje na projekty typu veřejná infrastruktura, opravy škol, budování hřišť, ale na doladování předchozích projektů, je to velkou nevýhodou, jelikož to nezviditelní MAS. Nejdůležitější členská základna jsou obce, které jsou velice důležité pro voliče, což může eventuálně uškodit MAS. Díky tomu, že obce jsou základními jednotkami MAS, je důležité přeorientovat myšlení starostů na současnou situaci.

MAS je především o dlouhodobém budování důvěry v území – jedná se o velice důležitý faktor ovlivňující fungování MAS. V současnosti by jednotlivé MAS měly především dopracovat Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020, kdy pouze polovina MAS návrhy Strategií předložila Ministerstvu pro místní rozvoj. Členové MAS si uvědomují, že nové programovací období jejich pozici oslabí, už jenom z hlediska dlouhé fáze čekání, která trvala cca 3 roky. V tom jsou ale MAS nevinny, protože Ministerstvo neznalo konkrétní záměry strategií, proto se dělaly Strategie komplexně. Období 2007—2013 bylo pro MAS přínosnější, protože se mohly řešit potřebné oblasti na základě potřeby území. Současně jsou problémem podmínky čerpání, které jsou omezené, a tato snížená možnost financování potřeb přes MAS pozici oslabuje. K řešení jsou nastaveny projekty, které neodpovídají potřebám českého venkova. Jedná se o projekty, které občan žijící na venkově neocení. Program rozvoje venkova je také nevhodně nastaven – neodpovídá potřebám českého venkova. MAS se mohou tedy zaměřit spíše na velké projekty, kterých bude mnohem méně.

Názor autorky je takový, že místní akční skupiny nejsou dokonalým prostředkem k obhajování vlastních aktivit. Měl by být vyvinut tlak na MAS, aby redefinovaly svou

roli. Ukázalo se, že být pouhým „penězovodem“ evropských peněz není ideální řešení. Klíčem k úspěchu by bylo redefinování aktivit a návrat k začátkům fungování před rokem 2005, kdy hlavní prioritou bylo partnerství. I když nové období přineslo zklamání, je důležité zaměřit se na prohlubování spolupráce, na podporu obcí vytvářením programů rozvoje obcí a na poradenství spolu s konzultační činností jednotlivým aktérům působícím ve venkovském prostoru. Ovšem hodnotit období 2014—2020 lze zcela přesně až po uplynutí daného období.

I přes ne úplně vhodné začátky a pokračování nového programovacího období 2014—2020 je klíčem k úspěšnému fungování u jednotlivých MAS především redefinování jejich aktivit, zaměření se na obce, budování spolupráce a poskytování poradenství.

SUMMARY

The topic of the thesis is Local Action Groups in Olomouc region. The thesis is divided into four component parts – introduction, theoretical part, analytical part and conclusion. The theoretical part deals with the issue of the rural history, principle and the meaning of the community- led local development. In this part the most important leading factors and actors, who have a necessary role in the rural areas are described. A lots of important findings about a method LEADER, which is asserted more and more in rural areas and the meanings of Local Action Groups are described in this part as well.

The main aim of this thesis was found out, which is the part of LAG's in rural areas in Olomouc region. For this conclusion the analytical part was necessary, where I described individually LAG's in Olomouc region. I made also a lots of interviews directly or by email with the most important representatives, who are in some connection with this topic. I determinated some indicators, based on interviews, and compiled the table of LAG's in Olomouc region. The essential part of the analytical part were the results of interviews. Then in conclusion I summarized the results and carried out the evaluation.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BINEK, Jan a kol. Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova. Vyd. 1. Brno: GaREP, spol. s.r.o, 2009, 94 s. ISBN 978-80-904308-0-8.

BINEK, Jan a kol. Venkovský prostor a jeho oživení. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 80-251-19-5.

BLAŽEK, Bohuslav. Venkovy: [anamnéza, diagnóza, terapie]. 1. vyd. Brno-Šlapanice: ERA, 2004, 184 s. ISBN 80-865-1790-X.

NOVÁK, David W. Inovativní procesy v mikroregionu obcí povodí Stonávky: Inovativní koncepty v socioekonomickém rozvoji územních jednotek. Editor Petr Rumpel. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2006, 137 s. ISBN 80-736-8261-3.

PĚLUCHA, Martin et al. Rozvoj venkova v programovacím období 2007–2013 v kontextu reformy SZP EU. Vyd. 1. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., 2006, 162 s. ISBN 80-866-8442-3.

ŠKRABAL, Ivo et al. Metodika zavádění managementu rozvoje mikroregionů. 1. vyd. Přerov: Centrum pro komunitní práci, 2006, 182 s. ISBN 80-869-0239-0.

WOODS, Michael. Rural geography: processes, responses, and experiences in rural restructuring. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2005. ISBN 0 7619 4760 4.

MALCOLM, Moseley. Rural development: principles and practice. Xii. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 2003, 10 s. ISBN 9780761947677.

NOVÁK, David W. Charakteristika a vývoj rurálních oblastí: Komplexní regionální marketing periferního rurálního regionu Jesenicko. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2011, s. 20–34. ISBN 978-80-7380-320-9.

OECD. The new rural paradigm: policies and governance. 1. Paris: OECD, c2006, 20 s. OECD reviews of rural policy. ISBN 9264023909.

RUMPEL, Petr a kol. Koncepty regionálního rozvoje ve vztahu k rurálním periferním regionům s důrazem na regionální marketing: Komplexní regionální marketing periferního rurálního regionu Jesenicko. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 35–41. ISBN 978-80-7380-320-9.

Sborník z konference venkov po roce 2013. [online]. Olomouc: Regionální centrum, 2010 [cit.2015- 11-10]. Dostupné z: http://www.mvso.cz/data/upload/Sbornik_Venkov-po-roce-2013.pdf

Aktivizace obyvatel. BINEK ET AL., Jan. Synergie ve venkovském prostoru: přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011, 24 s. ISBN 9788090430846.

BLAŽEK, Bohuslav a kol. Sociálně ekologické vymezení českého venkova. Tvář naší země - krajina domova. 2001, s. 1-9.

MAŘÍKOVÁ, Pavlína. Malé obce - sociologický pohled: Vymezení malých obcí a jejich charakteristika. In: Malé obce - sociologický pohled: Vymezení malých obcí a jejich charakteristika [online]. 2004 [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/priloh-1-pdf.aspx

Paradoxy řešení problémů. BINEK et al., Jan. Synergie ve venkovském prostoru: paradoxy rozvoje venkova: kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova. 1. vyd. Brno: GaREP, 2011, 13 s. ISBN 9788090430860.

PERLÍN, Radim. Spolupráce venkovských obcí - možnost nebo podmínka úspěchu. [online]. 2005, s. 569–576 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: http://www.agris.cz/Content/files/main_files/73/151548/996Perlin.pdf

PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. [online]. 2000, s. 21 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: http://www.researchgate.net/publication/228386326_Venkov_typologie_venkovskho_prostoru

ŠAFÁŘOVÁ, Barbora a Ivo ŠKRABAL. Mikroregiony a místní akční skupiny. Veřejná správa [online]. 2008, č. 13, s. 2 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mikroregiony-a-mistni-akcni-skupiny.aspx>

FRAISOVÁ, Bc. Denisa. Místní akční skupiny v Olomouckém kraji. Ostrava, 2014. Bakalářská. Ostravská univerzita.

PUSTINA, Bc. Pavel. Místní akční skupiny a jejich podíl na rozvoji rurálního prostoru Olomouckého kraje v plánovacím období 2007 - 2013. Olomouc, 2014. Diplomová. Univerzita Palackého.

Databáze MAS. NS MAS: České republiky [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://databaze.nsmas.cz/>

GaREP: O firmě. GaREP spol. s.r.o.: O firmě [online]. Brno: GaREP, 2016 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z: <http://www.garep.cz/o-firme/>

MAS BYSTRÝČKA [online]. Bystříčka: ANTEE s.r.o., 2016 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.masbystricka.cz/>

Ministerstvo pro místní rozvoj: Koncepce a strategie [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Koncepce-a-strategie>

NS MAS: České republiky. NS MAS: Místní akční skupiny [online]. Benešov: Národní síť Místních akčních skupin České republiky, 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>

Olomoucký kraj: Místní akční skupina [online]. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/mistni-akcni-skupina-mas--cl-701.html>

Olomoucký kraj: Regionální rozvoj, Rozvoj venkova. Olomoucký kraj: Regionální rozvoj, Rozvoj venkova [online]. Olomouc: Olomoucký kraj, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/rozvoj-venkova-cl-179.html>

O ministerstvu. EAGRI: Ministerstvo zemědělství [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>

O nás. SZIF: Státní zemědělský a intervenční fond [online]. Praha: SZIF, 2013 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/o-nas>

Podpora regionů a cestovní ruch: Dotace a programy. Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace>

Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020. EAGRI: Dotace [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020: Programové dokumenty. EAGRI: Dotace [online]. Ministerstvo zemědělství, 2015 [cit. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/zakladni-informace/programove-dokumenty/>

Regionální rozvoj: Krajské příspěvky a dotace - 2015. Olomoucký kraj: Regionální rozvoj [online]. Olomouc: Olomoucký kraj, 2016 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/krajske-prispevky-a-dotace-2015-cl-80.html>

RIS: Regionální Informační Servis. Regionální Informační Servis [online]. CRR ČR, © 2012 - 2014 [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.risy.cz>

Rozvojové nástroje. Metodická podpora regionálního rozvoje [online]. Brno: GaREP, 2015 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/nastroje-venkov.html>

SZIF: Státní zemědělský intervenční fond. SZIF: Státní zemědělský intervenční fond [online]. Praha: Státní zemědělský intervenční fond, 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs>

Analýza CLLD ve vybraných státech EU po roce 2014. Druhé. Praha, 2014.

Česká republika je v používání metody LEADER vzorem pro země střední a východní Evropy. In: NSMAS České republiky [online]. Hanušovice: NSMAS České republiky, 2012 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: http://www.ekoregion-uhlava.cz/sites/default/files/Leader/leader_asociace.pdf

Evropská síť pro rozvoj venkova (ENDR): Ultra Light Version. 1. Brusel, 2016.

Fact Sheet: Přístup Leader [online]. 1. Lucemburk: Evropská komise, 2006 [cit. 2016-02-27]. ISBN 92-79-02040-4. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/agriculture/publi/fact/leader/2006_cs.pdf

KRIST, Ing. Jiří. Národní strategický plán LEADER 2014+: Strategický poziční dokument Národní sítě Místních akčních skupin České republiky pro přípravu politik Rozvoje venkova v rámci programovacího období 2014-2020. In: NS MAS [online]. Benešov: NS MAS, 2011, s. 40 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z:
<http://nsmas.cz/content/uploads/2012/07/N%C3%81RODN%C3%8D-STRATEGICK%C3%9D-PL%C3%81N-LEADER-2014+-pln%C3%A1-verze.pdf>

Národní síť MAS ČR. Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky. 1. Praha, 2012.

Politika soudržnosti 2014-2020. Komunitně vedený místní rozvoj [online]. 2013. Brusel: Evropská komise, 2013, s. 6 [cit. 2016-02-24]. ISBN 978-92-79-37048-9. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_cs.pdf

SWOT analýza převzatá a zpracována dle SWOT analýzy Program rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013. In: [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/26864/PRV_zmny_listopad2008.pdf

MAS HANÁCKÉ KRÁLOVSTVÍ. Společně pro království: Integrovaná strategie rozvoje území MAS. 1. Grygov, 2016.

MAS Hanácký venkov. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Hanácký venkov. 1. Nezamyslice, 2015.

MAS HORNÍ POMORAVÍ. MAS HORNÍ POMORAVÍ - lidé, tradice a příroda: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Horní Pomoraví. 1. Hanušovice, 2014.

MAS Hranicko. Strategie rozvoje regionu Hranicko 2014-2020: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území místní akční skupiny Hranicko na období 2014-2020. 1. Hranice, 2016.

MAS JESENICKO. „Jeseníky - náš domov“: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území. 1. Lipová-lázně, 2016.
Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS Mohelnicko 2014-2020. 1. Úsov, 2014.

MAS MORAVSKÁ BRÁNA. MAS MORAVSKÁ BRÁNA „Společně v pohybu“: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území MAS MORAVSKÁ BRÁNA 2014-2020. 1. Lipník nad Bečvou, 2015.

MAS Moravská cesta. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014—2020 MAS Moravská cesta Deme furt dopředo a necofnem 1. Červenka, 2015.

MAS - Partnerství Moštěnka. MAS - Partnerství Moštěnka „Náš region - naše radost“: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014-2020. 1. Kostelec u Holešova, 2015.

MAS Šternbersko. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje na období 2014-2020: Integrovaná strategie rozvoje území MAS Šternbersko. 1. Šternberk, 2014.

MAS Šumperský venkov. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Šumperský venkov, z.s. 2014-2020: „Z lázní do lesů a hor, to je náš krásný region“. 1. Nový Malín, 2014.

MAS Uničovsko. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Uničovsko 2014-2020. 1. Medlov, 2014.

Prostějov venkov. Strategie komunitně vedeného místního rozvoje území společnosti Prostějov venkov o.p.s. 2014-2020+. 1. Kralice na Hané, 2015.

Region HANA, z.s. Integrovaná strategie komunitně vedeného místního rozvoje místní akční skupiny 2015-2020: Region HANÁ. 1. Náměšť na Hané, 2015.

Střední Haná. Strategický plán LEADER 2007-2013. 1. Kojetín, 2009.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1 Rozvoj a oživení venkova
- Příloha 2 Financování CLLD v Evropě
- Příloha 3 Dotazník

PŘÍLOHA 1

ROZVOJ A OŽIVENÍ VENKOVA – PATERNALISTICKÁ, ETATISTICKÁ ETAPA A ETAPA GOVERNANCE

„Státy ve střední Evropě v posledních dvou dekáдах procházejí zásadními reformami a dynamickými změnami organizačně-institucionálních struktur. Podle Woodse můžeme vymezit tři etapy vývoje a změn místních správ v rurálních regionech západní Evropy v přibližně posledních sto letech. Každá etapa vývoje místních správ v rurálních regionech je charakteristická dominancí určitého typu politických aktérů a elit. Hovoříme o paternalistické etapě, kterou datujeme od počátku 20. století až do 40. let, etatistické (statist) etapě, která probíhala ve 2. polovině 20. století a etapě governance, která funguje od konce 90. let 20. století. Změny lokálních a regionálních správ v rurálních obcích a regionech odráží vnitřní restrukturalizaci rurálních regionů.“¹¹⁶

Součástí restrukturalizace jsou také tyto změny, které obsahují důležité implikace pro formulování a uskutečňování politik, pro regulační zásahy do rurálních společenství, životního prostředí, ekonomik a pro rozdělení moci v rámci venkova.¹¹⁷

Čím byla charakteristická paternalistická etapa? „Paternalistická etapa je charakteristická tím, že moc měli ti, kteří vlastnili a kontrolovali zdroje, především půdu. V rurálních ekonomikách, založených na priméru, bylo vlastnictví půdy a přístup k jiným zdrojům jako byl les, voda, kámen, nerostné suroviny klíčem k ekonomickému blahobytu. Nájemci půdy a nemajetní obyvatelé vesnic byli závislí z hlediska zaměstnanosti a ubytování na vlastnících zdrojů, kteří ovládali i politický život. Jejich politická síla byla dána ekonomickým vlivem a velice často také vůdčími schopnostmi či charizmatem. V rurální západní a střední Evropě v první polovině 20. století bylo vlastnictví půdy dáno historicky. Hlavním vlastníkem byli statkáři, šlechta, avšak půdu kupovali i úspěšní průmysloví podnikatelé.“¹¹⁸ Nejvíce benevolentní průmysloví podnikatelé poskytovali školám a nemocnicím dotace a zároveň podporovali místní charity. Role státu byla velice omezena. Postupem času se postavení aristokratické elity v Evropě začalo stávat neudržitelným, začala ztrácet své bohatství a následně začala ustupovat z role politického vedení.¹¹⁹

¹¹⁶ Rumpel 2011, s. 38.

¹¹⁷ Woods 2005, s. 160.

¹¹⁸ Rumpel 2011, s. 38.

¹¹⁹ Woods 2005, s. 161.

Etatistická (statist) etapa nastala v západní, střední a východní Evropě po druhé světové válce. „V západní Evropě aristokratické elity ztratily ekonomické pozice (vlivem industrializace a urbanizace) a v průběhu demokratizace venkova se stáhly z historicky daných vůdčích pozic. Volby a volené orgány s postupem času získaly novou a dominantní pozici v politicko-administrativním systému venkova. Jejich místo obsadila nová elita tvořená venkovskými leadery (například lékaři, obchodníci, duchovní, pracovníci veřejné ekonomiky – poštmistři, řemeslníci apod., a aktivní farmáři). Nová elita byla charakteristická především vyšším vzděláním, vysokým sociálně-ekonomickým statutem a řídicími kompetencemi. V zemích střední a východní Evropy převzaly veškerou moc a veškerou kontrolu nad celou společností. Pro tuto etapu byl charakteristický důraz na stát, státní zásahy, veřejný sektor a významná role centra v řízení nižších územních jednotek – rurálních obcí a regionů.“¹²⁰ Podle jiných názorů se dá etatistická etapa charakterizovat jako zásadní rozpor. Poskytla nevidaný stupeň centralizace a zdůrazňovala potřeby zásahů státu do venkovských oblastí, týkající se podpory kapitalistických ekonomických aktivit. Zahrnovalo to absorpci riskantních zemědělských investic a modernizace, garanci zemědělských obchodů a cen, ochrana zemědělské půdy prostřednictvím řízení vývoje využití půdy, zajištění stabilní dodávky energie a zdrojů prostřednictvím národních firem a regulaci pohybu obyvatelstva díky investování do rozvoje venkova. Vznikly nové státní orgány – zemědělské intervenční výbory, lesnické služby, národní parky, orgány zabývající se ochranou přírody, podniky ve vlastnictví státu a venkovské rozvojové agentury. Jejich funkce ve venkovském prostoru spočívá na základě volené místní vlády a velice často bez demokratické účasti místních občanů. V této etapě vzniklo velké množství nátlaků jak uvnitř venkovského prostoru, tak vně tohoto prostoru. Rozsáhlý proces státní restrukturalizace, jež byl řízený ideologickými a ekonomickými faktory, zahrnoval důležitou část, a to restrukturalizaci venkovské vlády. Došlo k tomu v důsledku znepokojení nad rostoucími náklady na podporu sociálního státu, měnících se požadavků na kapitalistickou produkci, nesouhlasu s vysokou mírou zdanění, neefektivnosti státních podniků a sílící moci odborů.¹²¹

Tato etapa „skončila s nástupem neoliberalismu v 80. letech v západní Evropě s požadavky minimálního státu, aktivních občanů nespolehajících na stát a vyvíjejících vlastní podnikatelské aktivity.“ Znamenalo to „snižování významu systémů

¹²⁰ Rumpel 2011, s. 38—39

¹²¹ Woods 2005, s. 162—163.

hierarchicky „top down“ organizovaných veřejných správ (říkalo se jim government)
a důraz je postupně kladen na partnerskou spolupráci aktivních aktérů (nejen)
v rurálních regionech a vytváření kooperačních sítí aktérů, tedy rural governance.

PŘÍLOHA 2 FINANCOVÁNÍ CLLD V EVROPĚ

V Chorvatsku se nachází 64 místních akčních skupin, které pokrývají 87 % území státu a 49 % populace. „V minulém období bylo 40 MAS podpořeno, nicméně chorvatské MAS mají problémy s předfinancováním a s tím souvisí velmi nízký stav čerpání fondů. CLLD bude uplatňováno pouze skrze EZFRV.“

V Maďarsku je novými ministry prosazována koncepce rurálního rozvoje, kdy je větší důraz kladen na první pilíř zemědělské politiky než rozvoj venkova. V současnosti je vyčleněno pro LEADER 5 %, v minulosti to bylo dokonce 12 %. Podporu získají pouze ty MAS, které budou mít status znevýhodněné MAS. Finanční prostředky jsou ovšem dostupné pouze zhruba pro cca 60 MAS.

„Anglie vyhradila z EZFRV 5 % pro LEADER, celkově pak CLLD bude alokováno z EFRR 48,5 mil. a z ESF 73,9 mil. Wales implementuje CLLD pouze v rámci EZFRV a vyčlení na něj 6 %.“

Financování CLLD v Rakousku a Slovensku bude z EZFRV a EFRR. Z toho vyplývá, že když je zaváděno CLLD z EZFRV, EFRR a ESF, v praxi je uplatňován integrovaný přístup. Financování CLLD z EZFRV a ENRF klade větší důraz na podporu určitého území. Znamená to, že „není možný překryv území, ale je žádoucí spolupráce mezi aktéry z různých území (např. EZFRV podporuje pouze venkovské oblasti, ENRF podporuje přímořské oblasti).“

„Z EZFRV je vyčleněno obligátních 5 %.“ Během vyjednávání došlo k nedorozumění mezi dánskými orgány v zavádění CLLD. Panovaly obavy, že by místní akční skupiny (lokální orgány) získaly velké pravomoce ohledně rozhodování o rozvoji venkova. Došlo k výrazným změnám, které povedou pravděpodobně k zániku několika MAS. Ministerstvo zemědělství změnilo definici venkovských oblastí a některé MAS již nebudou splňovat kritéria způsobilosti.

V Dánsku fungovalo 55 MAS, do budoucna se ale počítá pouze s 25 MAS a s rybářskými místními akčními skupinami. Přinese to vyšší alokaci každé z nich.

Místní aktéři v Dánsku jsou nespokojeni s nedostatkem informací a stále není jasné, kdo bude mít odpovědnost za určité úkony.

„V Estonsku bude CLLD financováno z EZFRV (9 %) v kombinaci s ENRF.“ CLLD nebude financováno prostřednictvím EFRR a ESF díky obavám z decentralizace kompetencí na regionální úřady. Hlavní rozhodování tedy probíhá na národní úrovni.

„Téměř celé venkovské území je pokryto 26 MAS (99,9 %).“

Ve Slovinsku došlo k velice atypické situaci. Během vyjednávání dohody o partnerství byli místní aktéři velmi aktivní – bylo dokonce domluveno 5 % z alokace EFRR a ESF pro CLLD. To ovšem nevyšlo a ze strany ministerstva nastala dokonce ignorace CLLD. Došlo k zabránění komunikace mezi ministerstvy. Ministerstvo pro místní rozvoj chtělo, aby byl rozvoj veden Regionálními agenturami, jež „jsou hierarchicky na vyšším stupni než MAS, a mělo v úmyslu transformovat LEADER v rámci jejich působnosti, tj. odejmout z municipální úrovně.“ Místní aktéři preferují zavedení přístupu zdola-nahoru. Původně mělo Slovinsko zavádět LEADER již v letech 2004—2020 jako mono-fond, díky nátlaku příznivců CLLD muselo Slovinsko přistoupit na multifondové financování prostřednictvím EZFRV (42,8 mil. EUR), ENRF (5. mil. EUR) a EFRR (30 mil. EUR). „Na Slovinsku je 33 MAS a každá z nich hospodařila s rozpočtem 1. mil. EUR (2007—2013).“

Ve Španělsku bylo předloženo 19 regionálních programů spolu s národním programem. Původní plán implementovat CLLD multi-fondově ve 2 regionech se neuskuteční, protože se na vyjednávání nepodílel ani jeden zástupce z místních akčních skupin. Na území Španělska funguje 264 MAS a 243 bude pokračovat v období 2014—2020. Dotace pro každou MAS v programovacím období bude cca 3. mil. EUR. Španělsko jako jeden z přímořských států bude implementovat Rybářský fond (150 mil. EUR), nicméně vztahy mezi venkovskými a rybářskými MAS jsou velice slabé.“

Francie jako jedna z mála zemí nastavila 30 regionálních programů rozvoje venkova. 300 MAS získá podporu. Podstatné je zmínit to, že zavádění CLLD se liší region od regionu.

„Ve Švédsku dokázali vyjednat multi-fond, přičemž obdrží 83 % alokaci předchozího programovacího období, celkově 210 mil. EUR (EZFRV 177 mil.; EFRR 7,4 mil.; ESF 7,4 mil.; ENRF 21 mil.). Finální verze všech strategií byly submitovány už v prosinci 2014.“ Počet obyvatel MAS by neměl podle ministerstva překračovat 75 000.

„Pro CLLD bude jeden řídicí orgán, který bude spravovat všechny programy, přes které bude financován. Alokace pro každou MAS bude stanovena na základě dvou kritérií: celkový počet obyvatel a hustota osídlení.

Podobně je tomu i v Litvě. Alokace pro minulé programovací období byla 133 mil. EUR. Podpořeno bylo 51 MAS. Rozpočet místních akčních skupin se v závislosti na velikosti MAS pohyboval od 1,1 do 4 mil. EUR (celé programovací období). Pro období po roce 2014 je ze zemědělského fondu vyhrazeno stanovených 5 % (stejně

jako v předchozím období), absolutně však alokace poklesla ze 133 mil. EUR na 113,9 mil. EUR. Bude podpořeno 48 MAS.“

Oproti předchozímu programovacímu období si polepšilo Finsko, které získá o 25 % vyšší alokaci – zhruba 300 mil. EUR. Celé venkovské území Finska je pokryto 54 MAS. Ministerstvo zemědělství již připomínkovalo Strategie jednotlivých MAS. „Ve Finsku operuje 10 FLAGs financovaných z ENRF (4. osa) a je zde výrazná snaha rozvíjet CLLD v městských oblastech.“

Na území Rumunska funguje v současné době 163 MAS, které zauímají 67 % venkovského území a které sdružují 7 mil. obyvatel. Jednotlivé rumunské MAS spolupracují s jednotlivými ministerstvy při diskuzi nad podobou CLLD. Ten bude využíván jak ve venkovských oblastech, tak ve znevýhodněných městských částech a na pobřeží. V minulosti na území Rumunska ve spolupráci se Světovou bankou vznikl projekt zaměřený na zavádění CLLD v městském prostředí. „Celkový rozpočet pro LEADER program vzrostl z původních 367 mil. EUR na 720 mil. EUR.“ Rumunsko si klade za cíl pokrýt do budoucna 90 % venkovského území 180–200 místními akčními skupinami. „Kritéria pro alokaci MAS jsou: počet obyvatel MAS a celkové území pokryté danou místní akční skupinou.“

Komunitně vedený místní rozvoj je v Řecku brán jako prostředek k vyrovnání se s ekonomickou krizí, díky tvorbě nových pracovních míst a díky propojování města s venkovem (vytváření funkčních vazeb).

MAS v Dánsku, na Kypru, v Litvě a na Slovensku mohou jen při splnění určitých podmínek žádat o finance prostřednictvím multi-fondového financování. „Hodnocení organizační činnosti MAS, tzv. standartizace, před podáním žádosti o financování prostřednictvím CLLD bude prováděno v České republice, Finsku a Estonsku.

Ve Finsku budou hodnoceny místní akční skupiny (jejich území, správní orgány, zastoupení členů apod.) i integrované strategie (zapojení místních aktérů do přípravy strategie, jasná a logická struktura dokumentu, nastavení indikátorů strategie apod.)

Podobně v ČR bude proces standartizace MAS (založen na sledování podobných znaků jako ve Finsku) provádět ministerstvo zemědělství. Po splnění požadovaných kritérií budou moci MAS žádat o podporu svých integrovaných strategií spadajících pod CLLD ministerstvo pro místní rozvoj.“ I když je evropsky prosazován princip subsidiarity, některé státy se snaží omezovat decentralizaci.

V Maďarsku spolupráce a budování místních partnerství „zdola“ nezískalo obdiv. Vláda nemá zájem podporovat přeshraniční spolupráci ani multi-fondové financování. Striktně

ovlivňuje územní uspořádání MAS, kdy se hranice jednotlivých MAS nesmí křížit s administrativními hranicemi okresů.

Nejhorší situace je v Irsku. Zde před 22 lety začala metoda LEADER přispívat k rozvoji venkovských oblastí a následně byl „leaderovský“ model rozšiřován po celé Evropě. Vláda odmítla podporu metody LEADER. Tato situace vedla k tomu, že došlo k odporu místních aktérů a k demonstracím. „Kromě snížení rozpočtu pro venkov na 250 mil. EUR (ze 423 mil. EUR v předchozím období) byly irským MAS odebrány kompetence spravovat prostředky evropských fondů s cílem centralizovat moc a oslabit tak celý „bottom-up“ přístup prostřednictvím nově zřízených kontrolních výborů spadajících výhradně do pravomoci místních úřadů. I tady jsou tendence unifikovat území MAS s administrativními regiony. Po demonstracích (cca 4 000 lidí) a nátlaku LEADER aktérů byla Komisi předložena nová verze opatření (PRV).“ Stále probíhají obavy nad jejich zaváděním a následnými důsledky díky tomu, že se tímto dostávají do popředí zisk-orientované akce. „Na venkově žije v Irsku 4,6 mil. obyvatel, jehož území pokrývá 36 MAS (téměř 100 % pokrytí).

PŘÍLOHA 3 DOTAZNÍK

OTEVŘENÝ DOTAZNÍK K DIPLOMOVÉ PRÁCI – MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY V OLOMOUCKÉM KRAJI

1. Jak byste zhodnotil (a) pozici MAS jako aktéra lokálního rozvoje ve venkovském prostoru?
2. Jaká existuje typologie MAS?
3. Jak byste srovnal (a) období 2007—2013 s novým obdobím 2014—2020? (Oslabí se nebo se zesílí pozice MAS)?
4. Jaké další činnosti Vaše MAS poskytuje obcím kromě přerozdělování peněz?
5. Jaké jste měli očekávání na rok 2014—2020, jak se to momentálně projevuje, a jak na to reagujete?
6. Jak vznikala Vaše strategie MAS? (komunitně, podle předchozí strategie...)
7. Z jakých operačních programů budete čerpat finance?
8. Jaké projekty budou hlavně financovány?
9. Jaké jsou konkurenční subjekty MASEk a proč tomu tak je?
10. Co byste Vy osobně dali za ukazatele kvantitativní/kvalitativní vypovídající o fungování MASEk v našich podmínkách?
11. Co je podle Vás klíčem k úspěchu u MASEk?

V případě zájmu Vám budou výsledky z praktické části mojí diplomové práce k dispozici.

Děkuji za Váš čas a spolupráci

Denisa Fraisová